

การศึกษาค้นคว้าอิสระของพระนิสิตมหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย)

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วโรดม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา

กันยายน 2554

การศึกษาค้นคว้าอิสระของพระนิสิตมหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย)

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วโรดม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา

กันยายน 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วโรดม

พระมหาไพโรสณฑ์ โชติยะ. (2554). การศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย). ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร. สุพรรณ
ตั้งสมวรวงษ์, รศ.ดร. อัจฉรา วัฒนานรงค์.

ความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านความ
รับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำแนกตามตัวแปร
สถานะ คณะวิชา ชั้นปี ภูมิลำเนาเดิม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้
ประกอบด้วยพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ระดับปริญญาตรี ภาคเรียนที่
2 ปีการศึกษา 2553 รวมทั้งสิ้น 318 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน
ประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 70 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .935 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทาง
เดียว และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเซฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) มีจิตสำนึกสาธารณะ
โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. พระนิสิตที่มีสถานะต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน
3. พระนิสิตที่ศึกษาในคณะวิชาต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบและด้านความ
เสียสละแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง
4. พระนิสิตที่ศึกษาในชั้นปีต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อ
พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง
5. พระนิสิตที่มีภูมิลำเนาเดิมต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมและในแต่ละด้านไม่
แตกต่างกัน
6. พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมทุกด้านแตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสามัคคีและด้านการ
อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความ
แตกต่าง

A STUDY OF STUDENT MONKS ' PUBLIC CONSCIOUSNESS AT
MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY (WANGNOI)

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Higher Education
at Srinakharinwirot University

September 2011

Phramaha Praison Kota. (2011). *A Study of Student Monks' Public Consciousness at Mahachulalongkornrajavidyalaya University (Wangnoi)*. Master thesis, M.Ed. (Higher Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr. Suwaporn Tungsomworapongs, Assoc. Prof. Dr. Achara Wattananarong.

This research is aimed at studying and comparing student monks' public consciousness at Mahachulalongkornrajavidyalaya University(Wangnoi) on overall and four aspects in responsibility, dedication, harmony, and environmental preservation classified by status, faculty, year of study, hometown, and academic achievement. The samples consisted of 318 student monks at Mahachulalongkornrajavidyalaya University (Wangnoi) in the second semester of 2010 academic year. The instrument used in the study was a Likert's five-point rating scale questionnaires of 70 items with the reliability of 0.935. The data were statistically analyzed by means, standard deviation, t-test, and one way analysis of variance and Scheffe's method.

The results revealed that:

1. The student monks' public consciousness at Mahachulalongkornrajavidyalaya University (Wangnoi) in overall and each aspect was at a high level.
2. The student monks with different statuses showed no significant differences in their overall and each aspect of public consciousness.
3. The student monks classified by different faculties showed significant differences in their overall and aspects of responsibility and dedication at the .05 level.
4. The student monks classified by different years of study showed no significant difference in their overall public consciousness. Being considered in each aspect, the student monks showed significant difference in their responsibility at the .05 level.
5. The student monks classified by different hometowns showed no significant differences in their overall and each aspect of public consciousness.
6. The students with different academic achievement showed significant differences in their overall and aspects of public consciousness in harmony and environmental preservation at the .05 level.

ปริญญาบัตร

เรื่อง

การศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย)

ของ

พระมหาไพโรสณฑ์ ไขตะ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ เดือน กันยายน พ.ศ. 2554

คณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตร

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

..... ประธาน

(อาจารย์ ดร. สุวพร ตั้งสมวรพงษ์)

(อาจารย์ ดร. ราชนีย์ บุญธิมา)

..... กรรมการ

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา วัฒนารงค์)

(อาจารย์ ดร. สุวพร ตั้งสมวรพงษ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา วัฒนารงค์)

..... กรรมการ

(พระราชวรมนูณี พล อากาศโร)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งของอาจารย์ ดร. สุวพร ตั้งสมวรวงษ์ ประธานควบคุมปริญญาานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา วัฒนางณรงค์ กรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ และอาจารย์ ดร. ราชนันท์ บุญธิมา กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่า ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิดและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการทำวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณท่านเจ้าคุณอาจารย์พระราชวรมุณี (พล อากาศโร) กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่า และพระอาจารย์ ดร. เอกภัทร อภินุโท ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิและเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถามในการทำปริญญาานิพนธ์สำหรับการวิจัยครั้งนี้

ขอเจริญพรขอบคุณอาจารย์ ดร.จากรุวรรณ สกุลคู่ และอาจารย์ ดร. ราชนันท์ บุญธิมา ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิและเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถามในการทำปริญญาานิพนธ์สำหรับการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ปีการศึกษา 2553 ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ พี่น้อง สหธรรมิก และเพื่อนๆ ที่เรียนในสาขาวิชาการอุดมศึกษาทุกท่านซึ่งช่วยให้กำลังใจและแนะนำในด้านการศึกษาย่างดี

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมระลึกถึงพระคุณอันประเสริฐของพระพุทธศาสนาที่มีอุปการคุณแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง พระคุณของบิดามารดา และครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดวิชาความรู้ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการทำปริญญาานิพนธ์ครั้งนี้

พระมหาไพโรสณห์ โชติตะ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามเฉพาะศัพท์.....	6
สมมุติฐานของการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ความหมายของจิตสำนึกสาธารณะ.....	9
ความสำคัญของการมีจิตสำนึกสาธารณะ.....	10
รูปแบบของจิตสำนึกสาธารณะ.....	13
คุณลักษณะทั่วไปของบุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะ.....	16
องค์ประกอบของจิตสำนึกสาธารณะ.....	18
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกสาธารณะ.....	25
แนวทางในการพัฒนาบุคคลให้มีจิตสำนึกสาธารณะ.....	28
การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย).....	32
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	36
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	36
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	64
วิธีดำเนินการวิจัย.....	64
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
สรุปผลการวิจัย.....	64
การอภิปรายผล.....	65
ข้อเสนอแนะ.....	73
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	73
ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	74
บรรณานุกรม.....	75
ภาคผนวก.....	84
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	85
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย.....	95
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและหนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพของ- แบบสอบถาม.....	97
ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ และค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ.....	102
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	104

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคณะวิชา.....	36
2 จำนวนและร้อยละของพระนิสิต จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา.....	41
3 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน.....	43
4 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ด้านความรับผิดชอบเป็นรายข้อ....	43
5 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ด้านความเสียสละเป็นรายข้อ.....	45
6 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ด้านความสามัคคีเป็นรายข้อ.....	46
7 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นรายข้อ.....	48
8 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามสถานะ.....	50
9 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามคณะวิชา.....	51
10 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามชั้นปี.....	52
11 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามภูมิลำเนาเดิม.....	53
12 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	54

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
13 การเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามสถานะ.....	55
14 การเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามคณะวิชา.....	56
15 การทดสอบความแตกต่างของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ด้านความรับผิดชอบ จำแนกตามคณะวิชาเป็นรายคู่.....	57
16 การทดสอบความแตกต่างของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ด้านความเสียสละ จำแนกตามคณะวิชาเป็นรายคู่.....	57
17 การทดสอบความแตกต่างของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวม จำแนกตามคณะวิชา เป็นรายคู่.....	58
18 การเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามชั้นปี.....	58
19 การทดสอบความแตกต่างของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ด้านความรับผิดชอบ จำแนกตามชั้นปีเป็นรายคู่.....	59
20 การเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามภูมิลำเนาเดิม.....	60
21 การเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	61
22 การทดสอบความแตกต่างของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ด้านความสามัคคี จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นรายคู่...	62
23 การทดสอบความแตกต่างของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่.....	62
24 การทดสอบความแตกต่างของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวม จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นรายคู่.....	63

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงความสัมพันธ์ในลักษณะทศ 6.....	14
2 แสดงด้านการใช้สิ่งของส่วนรวม.....	15
3 แสดงด้านกิจกรรมส่วนรวม.....	15
4 แสดงด้านการตอบแทนเชิงคุณค่า.....	16

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกนั้น บุคคลากรในประเทศถือว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่ง การศึกษาในปัจจุบันจึงได้เปิดโอกาส ให้กับประชาชน ทุกชนชั้นเข้ารับการศึกษาอย่างอิสระเสรี เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะที่ดีเป็นพลเมืองที่มีความสามารถ มีความสามัคคี อยู่ร่วมกันได้ทุกเชื้อชาติทุกศาสนา แต่ในปัจจุบันคนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤต ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป โดยเป็นผลกระทบมาจากการยอมรับวัฒนธรรม จากต่างชาติเข้ามาสู่ประเทศไทยผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนยังขาด ทักษะในด้านการคิด วิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ไม่สามารถคัดกรอง และเลือกรับวัฒนธรรมที่ดี สื่อสารมวลชนอื่นๆ ทั้งสื่อโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวนมากขาดความเข้มงวดทาง จรรยาบรรณในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเชิงลบ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้น วัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้น ขาดจิตสำนึกสาธารณะ ให้ความสำคัญกับส่วนตนมากกว่าส่วนรวมทำ ให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลง นำไปสู่ปัญหาทางสังคมต่างๆ อาทิ ปัญหาเด็กและเยาวชน ปัญหาคารขาดสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัว รวมทั้งปัญหายาเสพติดและอาชญากรรมอื่นๆ (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549: ออนไลน์) ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ของการพัฒนาการศึกษา จึงจำเป็นต้องยิ่งที่พัฒนาจิตสำนึกของคนในชาติ ให้เป็นคนที่มี จิตสำนึกสาธารณะ เพราะประเทศชาติจะเจริญ ก็ต่อเมื่อคนในชาติมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน จิตสำนึกสาธารณะจึงเป็นก้าวแรกแห่งการพัฒนาจิตใจเกี่ยวกับการมองเห็นหรือการ ให้คุณค่าแก่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งต่าง ๆ ที่คนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน ทั้งที่เป็นรูปธรรม เช่น ทรัพย์สินหรือสิ่งของ สถานที่ พื้นที่ ที่เกิดขึ้นเองหรือที่มนุษย์ช่วยกันสร้างขึ้น และทั้งที่เป็นนามธรรม เช่น อำนาจหรือสิทธิของชุมชน เสรีภาพ เป็นต้น (สุพจน์ ทรายแก้ว. 2546: 50) ดังนั้น ในทุกองค์กรจึงมี ความต้องการบุคคลผู้ที่มีจิตสำนึกสาธารณะ เพราะถ้าทุกคนคิดถึงแต่เรื่องของตนเองว่าจะอยู่รอดหรือไม่ หรือมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานแต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่ใส่ใจกับเรื่องของส่วนรวม เรื่องของ องค์กร ผลเสียที่เกิดขึ้นย่อมกระทบถึงตัวเองในที่สุด ฉะนั้น จิตสำนึกสาธารณะจึงเป็นเรื่องของคนทุกคน ในสังคม (ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง. 2551: 81)

ทางภาครัฐได้ให้ความสำคัญกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยไว้ว่า การพัฒนาเยาวชนต้องทำให้มีจิตใจที่ดีงาม อยู่ในกรอบของศีลธรรม และมีจิตสำนึกสาธารณะ โดย ผลักดันให้ครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา ร่วมกันพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มี พื้นฐานจิตใจที่ดีงาม เป็นคนดี ห่างไกลอบายมุขและยาเสพติด มีภาวะผู้นำ อุทิศตนเพื่อส่วนรวม รวมทั้ง

สืบค้นคนดีในสังคม เชิดชูให้เป็นแบบอย่างที่ดีในทุกระดับ ปลูกฝังทัศนคติและการเรียนรู้ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เปิดโอกาสให้คนทุกวัยโดยเฉพาะเยาวชนมีส่วนร่วมเรียนรู้ทำงานร่วมกันประสานประโยชน์ เช่น กิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสาธารณประโยชน์ การดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น และในระดับองค์กรของทุกภาคี การพัฒนาส่งเสริมให้มีการดำเนินงานที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549: 52 ออนไลน์) สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ(2553: 9) ที่ได้กำหนดเจตนารมณ์แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (2552-2559) ไว้ว่า เพื่อมุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมसानนันธ์และเอื้ออาทรต่อกัน การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ เป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา นิสิตนักศึกษาเป็นความหวังและพลังในการสืบทอดและสร้างสรรคสังคม คุณภาพของบัณฑิตย่อมจะทำให้สังคมและประเทศชาติเกิดความมั่นคง ดังนั้นการผลิตบัณฑิตจึงมีความมุ่งหมาย 2 ประการ คือ การพัฒนาวิชาชีพ มีความเก่งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ อีกประการคือ การพัฒนาทักษะชีวิต เป็นการพัฒนาบุคลิกภาพ จริยธรรมและการเสียสละเพื่อส่วนรวม เพื่อเสริมสร้างความรู้ความสามารถ ปลูกเจตคติอันดีงาม มีจิตสำนึกที่จะปฏิบัติหน้าที่เพื่อส่วนรวม (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2543: 9)

สถาบันระดับอุดมศึกษาซึ่งมีหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตจึงได้กำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิตไว้ว่า บัณฑิตระดับอุดมศึกษาเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งทางกายและจิตใจ มีความสำนึกและความรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมืองและพลโลก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: 3) ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยของคณะสงฆ์ไทย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้สถาปนาขึ้น เพื่อเป็นสถาบันการศึกษาพระไตรปิฎก และวิชาชั้นสูง สำหรับพระภิกษุสงฆ์ สามเณร และคฤหัสถ์ ได้มีพันธกิจอยู่ 4 ประการ คือ ผลิตบัณฑิต วิจัยและพัฒนา ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม มุ่งที่จะผลิตบัณฑิตให้มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ 9 ประการ คือ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจ มีความสามารถในการแก้ปัญหา รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม รู้โลกทัศน์ที่กว้างไกล มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองให้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา และรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2549: 1) และทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ส่งเสริมการมีจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต โดยการจัดทำโครงการงานบริการสังคม เช่น กิจกรรมธรรมะนำสมัย (Dhamma in Trend) เป็นกิจกรรมสำหรับครูอาจารย์และนิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา บุคลากรทางการศึกษา

เพื่อให้เกิดความสุขและประสิทธิภาพในการทำงาน สำหรับฝึกให้พระนิสิตนักศึกษาได้มีความช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อกัน และทำประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

จากสภาพจิตใจของคนในสังคมปัจจุบัน ได้ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆ ดังนี้ 1) การขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากมีการนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของการแปรรูปและการเปลี่ยนแปลงสภาพอย่างกว้างขวางของสิ่งแวดล้อม สำหรับการนำไปสร้างนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จากการขาดแคลนดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อเนื่อง คือ เกิดการแก่งแย่งชิงดีทรัพยากรเกิดปัญหาอาชญากรรมในรูปแบบต่างๆทั้งภายในพื้นที่และข้ามพื้นที่เพื่อแย่งชิงทรัพยากร 2) การเปลี่ยนแปลงเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ ที่มีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้น อัตราการเกิดลดและตายของวัยทารกมีสูง ทำให้ส่งผลถึงปัญหาการลดประชากรวัยทำงานวัยเจริญพันธุ์และจะส่งผลถึงการสูญพันธุ์ของมนุษย์ในที่สุด 3) ความเป็นอัตลักษณ์ถดถอย เนื่องจากความยินดีในกระแสโลกาภิวัตน์สูง การดำรงชีวิตที่อยู่บนพื้นฐานของปัจจัย 4 และความเป็นตัวตน ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์หมดไป เช่น ความพยายามในการกำหนดภาษากลางๆ กำหนดค่าของเงินกลาง ฯลฯ 4) สถาบันในสังคมอ่อนแอ จากการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเทคโนโลยีขั้นสูงที่คนต้องมุ่งแสวงหาเครื่องมือมาบำรุงคนและดำรงสถานะในสังคมจากการวัดตรงวัตถุ ทำให้สถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน สถาบันการเมือง และประเทศอ่อนแอ 5) การอพยพย้ายถิ่น ลัทธิข้ามชาตินิยมทั้งในด้านการแต่งงาน การดำเนินธุรกิจ เป็นประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดลักษณะของสังคม ทั้งนี้เนื่องด้วยอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์และการแลกเปลี่ยนประชากรเป็นที่นิยมในบางพื้นที่ของโลก จึงกลายเป็นที่รองรับเทคโนโลยีที่ตกทุน และประชากรที่บางประเทศต้องการส่งให้ไปอยู่ถิ่นอื่นเป็นต้น (นเรศวรวิชาการ. 2553: ออนไลน์) เมื่อคนไทยยังมีภูมิคุ้มกันในการรับมือกับกระแสการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้น้อย ทำให้ระบบคุณค่าที่ดั้งเดิมของไทยเสื่อมถอยลง ทั้งเรื่องจิตสาธารณะ ความเอื้ออาทร การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และปฏิสัมพันธ์ ระบบคุณค่าที่ดั้งเดิมที่ลดน้อยลง ((สำนักงานคณะ- กรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2553: ออนไลน์) วิฤทธิการขาดจิตสำนึกสาธารณะของประชาชนในชาติ เกิดจากความยากจนและต่อการศึกษาของบุคคลที่เป็นแกนนำในสังคมถูกรอบงำทางความคิดการดำเนินนโยบายตามเสรีตะวันตกอย่างไร้ขอบเขต สร้างให้เกิดความเห็นแก่ตัวของแต่ละคน เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมา อาทิ ปัญหายาเสพติด ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของคนไทย การย่อหย่อนในศีลธรรม การขาดระเบียบวินัย มีการเอาวัดเอาเปรียบและเบียดเบียนซึ่งกันและกัน มีการเบียดเบียนทำลายสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติและสาธารณะสมบัติของส่วนรวมต่างๆ เพิ่มมากขึ้น (กลุ่มประสานงานคลังสมอง วปอ. เพื่อสังคม. 2546: 18-20)

สภาพสังคมดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อพระภิกษุ สามเณร ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมปรากฏเป็นข่าวทางสื่อต่างๆ โดยเฉพาะพระนิสิต เพราะพระนิสิตส่วนใหญ่มาจากคนระดับรากหญ้า คือ มาจากลูกหลานชาวไร่ ชาวนา ชาวสวน ซึ่งมีฐานะยากจน และขาดโอกาสทาง

การศึกษา จึงหันหน้าเข้าพึ่งวัด เพื่อศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมบาลี สามัญศึกษาจนกระทั่งระดับอุดมศึกษาคือพุทธศาสตรบัณฑิตตามลำดับ มีชีวิตที่ดำเนินอยู่ในกรอบของพระธรรมวินัย ได้พึ่งพาอาศัยญาติโยมในการอุปถัมภ์ปัจจัย 4 ตามสมควรแก่อัตภาพ แต่การดำรงชีวิตในช่วงบวชเรียนอยู่นั้นไม่ใช่ของง่าย ส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาตนเอง ให้ความสำคัญอดทนอดกลั้นต่อสิ่งยั่วยวนเป็นอย่างสูง ทำให้เกิดความสับสนและอึดอัดเพราะยังอยู่ในช่วงวัยรุ่น และยังเป็นปุถุชน ความรู้สึกนึกคิดก็เบี่ยงเบนไปตามกระแสของโลกครั้งต่อครั้ง เมื่อได้เห็นคฤหัสถ์สกุณสนานตามวิถีชีวิตของฆราวาส มีคนรัก คู่รัก เทียบสังสรรค์ตามสถานบันเทิง จึงบั่นทอนความมั่นคงทางจิตใจ จนบางรูปไม่สามารถเรียนจบพุทธศาสตรบัณฑิตได้ พระภิกษุสามเณรหลายรูปจึงตัดสินใจลาสิกขาไปเพราะสิ่งเหล่านี้ (รวีโรจน์ ศรีคำภา. 2553: 342) พระนิสิตในปัจจุบันจึงมีความเป็นปัจเจกชนมากขึ้น มีการเข้าร่วมกิจกรรมของคณะสงฆ์น้อยลง ส่งผลให้ขาดแคลนบุคคลากรในการปฏิบัติศาสนกิจในด้านต่างๆ โดยเฉพาะในส่วนภูมิภาคและถิ่นทุรกันดาร สถาบันทางศาสนาจึงสมควรที่จะเป็นผู้นำในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ น้อมนำคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงเน้นให้เห็นแก่ประโยชน์ของสังคมเป็นใหญ่ ไม่บริโภคนิยมความจำเป็น มีความเมตตาต่อกัน รู้จักหน้าที่และปฏิบัติให้ถูกต้อง สถาบันทางศาสนาจึงอยู่ในฐานะที่จะช่วยสร้างสรรค์และพัฒนาจิตใจของคนในสังคม และวิธีการพัฒนาจิตสำนึกให้เกิดขึ้นอย่างดีที่สุด คือ การสอนตนเองก่อนที่จะไปสอนผู้อื่น แล้วนำไปประพฤติปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างแก่คนในสังคมในด้านการช่วยเหลือส่วนรวมและการคำนึงถึงจิตสำนึก (สุพจน์ ทราญแก้ว. 2546: 55; อ้างอิงจาก รัญจวน อินทรกำแหง. 2528) จากความคาดหวังของสังคมที่ต้องการให้พระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนาเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปตามทำนองคลองธรรม จิตสำนึกสาธารณะจึงเป็นก้าวแรกแห่งการพัฒนาจิตใจเกี่ยวกับการมองเห็นหรือการให้คุณค่าแก่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งต่างๆ ที่คนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน ทั้งที่เป็นรูปธรรม เช่น ทรัพย์สินหรือสิ่งของ สถานที่ พื้น ที่ที่เกิดขึ้นเองหรือที่มนุษย์ช่วยกันสร้างขึ้น และทั้งที่เป็นนามธรรม เช่น อำนาจหรือสิทธิของชุมชน เสรีภาพ เป็นต้น (สุพจน์ ทราญแก้ว. 2546: 50) พระนิสิตนักศึกษาที่กำลังทำการศึกษายู่ภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้มีกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ร่วมทำกับแต่ละชุมชนในพื้นที่ที่ตนเองได้อาศัยอยู่ และการจะให้กิจกรรมต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีได้นั้น ต้องอาศัยความเสียสละความมีจิตสำนึกของการเป็นผู้ให้ที่แท้จริง โดยยึดหลักการทำงานเพื่อส่วนรวม 8 ประการ คือ มีความรู้ความสามารถ รู้จักเสียสละ ช่วยตัวเองให้ได้ก่อนไปช่วยคนอื่น มีจุดยืนที่แน่นอน และอดทนต่ออุปสรรค เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สานต่อและปฏิบัติงานอย่างจริงจัง มีทัศนคติที่ดีต่อโลก

จากสาเหตุดังกล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใน 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถนำผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมปรับปรุงแก้ไขและเสนอแนะแนวทางในการปลูกจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้เพื่อ

1. ศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
2. เปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามตัวแปร สถานะ คณะวิชา ชั้นปี ภูมิลำเนาเดิม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาพระนิสิตให้เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศีลาจารวัตร มีจิตสำนึกสาธารณะที่ดี สามารถแนะนำประชาชนให้เห็นความสำคัญของการมีจิตสำนึกสาธารณะที่ดี และใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อการพัฒนา นิสิตนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระนิสิตพุทธศาสตรบัณฑิต ภาคปกติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 1,530 รูป

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 1.1 สถานะ จำแนกเป็น
 - 1.1.1 พระภิกษุ
 - 1.1.2 สามเณร
 - 1.2 คณะวิชา จำแนกเป็น
 - 1.2.1 คณะพุทธศาสตร์
 - 1.2.2 คณะครุศาสตร์
 - 1.2.3 คณะมนุษยศาสตร์
 - 1.2.4 คณะสังคมศาสตร์
 - 1.3 ชั้นปี จำแนกเป็น
 - 1.3.1 ชั้นปีที่ 1
 - 1.3.2 ชั้นปีที่ 2

1.3.3 ชั้นปีที่ 3

1.3.4 ชั้นปีที่ 4

1.4 ภูมิลำเนาเดิม จำแนกเป็น

1.4.1 หนเหนือ

1.4.2 หนใต้

1.4.3 หนกลาง

1.4.4 หนตะวันออก

1.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำแนกเป็น

1.5.1 สูง

1.5.2 ปานกลาง

1.5.3 ต่ำ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ จิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วงน้อย) ใน 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านความรับผิดชอบ

2.2 ด้านความเสียสละ

2.3 ด้านความสามัคคี

2.4 ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

นิยามเฉพาะศัพท์

1. **จิตสำนึกสาธารณะ** หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ มีความสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบร้อย ประหยัดและมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1.1 **จิตสำนึกสาธารณะด้านความรับผิดชอบ** หมายถึง ความรับผิดชอบอันเกิดจากจิตสำนึกทางด้านศีลธรรม จริยธรรม ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย พยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น มีความสำนึกและการปฏิบัติ ภารกิจที่ได้รับมอบหมาย และภารกิจทางสังคมโดยจะต้องกระทำจนบรรลุผลสำเร็จ ไม่หลีกเลี่ยงภาระดังกล่าว และยอมรับผลในการกระทำของตน

1.2 **จิตสำนึกสาธารณะด้านความเสียสละ** หมายถึง การรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง ความมีจิตใจกว้างขวาง ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น การสละความสุขสบายหรือผลประโยชน์ของตนเองแก่บุคคลอื่นโดยที่ตนเองมิได้หวังผลตอบแทน บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน

ช่วยแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ใหม่แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญา

1.3 จิตสำนึกสาธารณะด้านความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การร่วมมือกันทำกิจการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ไม่เอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่าตน แบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ ความเป็นเอกภาพทางกาย ได้แก่ การร่วมแรงร่วมใจกันในการทำงาน และความเป็นเอกภาพทางใจ ได้แก่ การร่วมประชุมปรึกษาหารือกันเมื่อเกิดปัญหาขึ้นเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

1.4 จิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การมีจิตสำนึกที่ดีในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ใช่เกินความจำเป็น ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายให้มากที่สุด ปราศจากการสร้างปัญหาต่อผู้อื่นทั้งในด้านการจัดหา การเก็บรักษา การซ่อมแซม การใช้อย่างประหยัด การสงวนรักษา และการไม่เอาเปรียบต่อสังคมส่วนรวม

2. สถานะ หมายถึง สถานภาพของพระภิกษุและสามเณร

2.1 พระภิกษุ หมายถึง นักบวชชายในพระพุทธศาสนา มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปซึ่งได้รับการอุปสมบทโดยถูกต้องตามพระธรรมวินัย มีข้อปฏิบัติ คือ ศีล 227 ข้อ

5.2 สามเณร หมายถึง นักบวชชายในพระพุทธศาสนา ผู้มีอายุยังไม่ครบ 20 ปีบริบูรณ์ หรือมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์แล้วแต่ยังไม่ได้รับการอุปสมบท มีข้อปฏิบัติ คือ ศีล 10 ข้อ

3. คณะวิชา หมายถึง คณะที่เปิดสอนระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) 4 คณะวิชา ได้แก่ คณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์

4. ภูมิลำเนาเดิม หมายถึง สถานที่อยู่ของบุคคลตามกฎหมาย หรือสถานที่ที่เกิด อาศัยอยู่ ก่อนที่จะบรรพชาอุปสมบท จำแนกตามการปกครองคณะสงฆ์ไทยฝ่ายมหานิกาย แบ่งออกเป็น 4 หน ได้แก่

4.1 หนกลาง หมายถึง ภาค 1 ภาค 2 ภาค 13 ภาค 14 และภาค 15

ภาค 1 ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ

ภาค 2 ได้แก่ พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สระบุรี

ภาค 13 ได้แก่ ลพบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท อุทัยธานี

ภาค 14 ได้แก่ นครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี สมุทรสาคร

ภาค 15 ได้แก่ ราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสงคราม ประจวบคีรีขันธ์

4.2 หนเหนือ หมายถึง ภาค 4 ภาค 5 ภาค 6 และภาค 7

ภาค 4 ได้แก่ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร เพชรบูรณ์

ภาค 5 ได้แก่ พิษณุโลก สุโขทัย อุตรดิตถ์ ตาก

ภาค 6 ได้แก่ ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน

ภาค 7 ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน

4.3 หนดะวันออก หมายถึง ภาค 8 ภาค 9 ภาค 10 ภาค 11 และภาค 12

ภาค 8 ได้แก่ อุดรธานี หนองคาย เลย สกลนคร หนองบัวลำภู

ภาค 9 ได้แก่ ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด

ภาค 10 ได้แก่ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ นครพนม ยโสธร มุกดาหาร อำนาจเจริญ

ภาค 11 ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ชัยภูมิ สุรินทร์

ภาค 12 ได้แก่ ปราจีนบุรี นครนายก ฉะเชิงเทรา สระแก้ว

4.4 หนดใต้ ภาค 16 ภาค 17 และภาค 18

ภาค 16 ได้แก่ นครศรีธรรมราช ชุมพร สุราษฎร์ธานี

ภาค 17 ได้แก่ ภูเก็ต ตรัง กระบี่ พังงา ระนอง

ภาค 18 ได้แก่ สงขลา พัทลุง สตูล ปัตตานี ยะลา นราธิวาส

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ระดับผลการเรียนของพระนิสิต ระดับปริญญาตรี ภาคปกติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นับตั้งแต่ได้เริ่มเข้าศึกษาจนถึงภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำแนกเป็น

7.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป

7.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 2.25-2.99

7.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมที่ต่ำกว่า 2.25

6. พระนิสิต หมายถึง พระภิกษุสามเณรที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 รวม 4 คณะวิชา ได้แก่ คณะพุทธศาสตร์ คณะครู-ศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย)

7. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) หมายถึง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลาง ที่เปิดทำการเรียนการสอนที่วังน้อย ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สมมุติฐานของการวิจัย

1. พระนิสิตที่มีสถานะต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน
2. พระนิสิตที่ศึกษาในคณะวิชาต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน
3. พระนิสิตที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน
4. พระนิสิตที่มีภูมิลำเนาเดิมต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน
5. พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา โดยได้ทำการรวบรวมสาระและจัดลำดับ ดังนี้ ความหมายของจิตสำนึกสาธารณะ ความสำคัญของการมีจิตสำนึกสาธารณะ รูปแบบของจิตสำนึกสาธารณะ คุณลักษณะทั่วไปของบุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะ องค์ประกอบของจิตสำนึกสาธารณะ ปัจจัย/ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกสาธารณะ แนวทางในการพัฒนาบุคคลให้มีจิตสำนึกสาธารณะ และการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(วังน้อย)

ความหมายของจิตสำนึกสาธารณะ

มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของจิตสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness) ไว้หลากหลายทั้งแตกต่างกัน และใกล้เคียงกัน เช่น การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ความสำนึกทางสังคม จิตสำนึกต่อส่วนรวมหรือจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ นอกจากนี้ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2542: 14) ได้ให้ความหมายเพิ่มเติมว่า การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ มีความสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบร้อย ประหยัดและมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งกินเนสซ่า นิตยสารพัฒนา และคณะ (2541: 8) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกสาธารณะว่าเป็นคำเดียวกับคำว่า จิตสำนึกทางสังคม หมายถึง การตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2541: 57) ที่กล่าวว่า การมีจิตสำนึกสาธารณะ คือการมีจิตใจที่คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม คำนึงถึงความสำคัญของสิ่งอันเป็นของที่ต้องใช้ หรือมีผลกระทบร่วมกันในชุมชน เช่น ป่าไม้ สวนสาธารณะ ความสงบสุขของชุมชน และสาธารณะสมบัติต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543: 17) ได้ให้ความหมายของจิตสาธารณะว่า หมายถึง ความคิดที่ไม่เห็นแก่ตัว มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน พยายามที่จะช่วยเหลืออย่างจริงจังและมองโลกในแง่ดีบนพื้นฐานของความเป็นจริง ในขณะที่สุพจน์ ทRAYแก้ว (2546: 49) ใช้คำว่า จิตสำนึกต่อส่วนรวม หมายความว่า คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่ให้ความสำคัญต่อปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และส่วนรวม ซึ่งแสดงออกมาจากความคิด การสนทนา หรือการกระทำ ดังที่ บุญสม หรรษาศิริพจน์ (2542: 71-73) ใช้คำว่า จิตสำนึกที่ดีในสังคม โดยการปฏิบัติตนให้มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมและชุมชนของตน เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน การช่วยเหลือชุมชน การให้ความร่วมมือทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์ เพื่อรักษาความสามัคคีและให้ความเป็นมิตรและมีน้ำใจต่อกัน และลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (2547: 2-3) ได้ให้ความหมายของจิตสาธารณะไว้ว่า หมายถึง

การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากความรู้จักความเข้าใจหรือพฤติกรรมที่แสดงออก ดังที่พระไพศาล วิสาโล (2548: 24) ได้ใช้คำว่า จิตอาสา โดยได้ให้นิยามไว้ว่า จิตที่พร้อมจะสละเวลา แรงกาย และสติปัญญา เพื่อสาธารณะประโยชน์ เป็นจิตที่พร้อมจะช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาหรือมีความทุกข์เกิดขึ้น และเป็นจิตที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี

สรุปได้ว่า จิตสำนึกสาธารณะ คือ จิตสำนึกที่ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมอันดี แสดงออกทางพฤติกรรมในเรื่องส่วนรวม ต่อทุกสิ่งรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ วัตถุ ธรรมชาติ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ปราศจากการเอารัดเอาเปรียบ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

ความสำคัญของการมีจิตสำนึกสาธารณะ

จิตสำนึกสาธารณะเป็นความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากภายในจิตใจ ดังนั้นจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง จึงเป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญในการปลูกจิตสำนึกให้คนรู้จักเสียสละ ร่วมแรงร่วมใจ มีความร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อเป็นหลักการในการดำเนินชีวิต ช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม ดังที่ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจกร. (2543: 22-29) ได้ให้ความสำคัญของการมีจิตสำนึกสาธารณะไว้ว่า การที่คนมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพากันและมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันไป ถ้าคนในสังคมขาดจิตสำนึกสาธารณะ จะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน ระดับประเทศ และระดับโลก ดังนี้

1. ผลกระทบต่อบุคคล ทำให้เกิดปัญหาคือ
 - 1.1 สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง
 - 1.2 สร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น
2. ผลกระทบระดับครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาคือ
 - 2.1 ความสามัคคีในครอบครัวลดน้อยลง
 - 2.2 การแก่งแย่ง ทะเลาะเบาะแว้งภายในครอบครัว
3. ผลกระทบระดับองค์กร ทำให้เกิดปัญหาคือ
 - 3.1 การแบ่งพรรคแบ่งพวกภายในองค์กร
 - 3.2 ความเห็นแก่ตัว แก่งแย่งชิงดีชิงเด่น
 - 3.3 การเบียดเบียนสมบัติขององค์กรเป็นสมบัติส่วนตัว
 - 3.4 องค์กรไม่ก้าวหน้า ประสิทธิภาพและคุณภาพของงานลดลง
4. ผลกระทบในระดับชุมชน ทำให้เกิดปัญหา คือ
 - 4.1 ชุมชนอ่อนแอ ขาดการพัฒนา เพราะต่างคนต่างอยู่ สภาพชุมชน มีสภาพ เช่นไรก็ยังคงเป็นเช่นนั้น ไม่เกิดการพัฒนา และยิ่งนานไปก็มีแต่เสื่อมทรุดลง

4.2 อาชญากรรมในชุมชนอยู่ในระดับสูง

4.3 ขาดศูนยรวมจิตใจ ขาดผู้นำที่นำไปสู่การแก้ปัญหา เพราะคนในชุมชนมองปัญหาของตัวเองเป็นเรื่องใหญ่ ขาดคนอาสาสมัครพัฒนา เพราะกลัวเสียทรัพย์สินกลัวเสียเวลา หรือกลัวเป็นที่ครหาจากบุคคลอื่น

5. ผลกระทบในระดับชาติถ้าบุคคลในชาติขาดจิตสาธารณะจะทำให้เกิด

5.1 วิกฤตการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้ง และแก้ปัญหาไม่ได้ เกิดการเบียดเบียนทำลายทรัพยากรและสมบัติที่เป็นของส่วนรวม

5.2 ประเทศชาติอยู่ในสภาพล้าหลัง เนื่องจากขาดพลังของคนในสังคม เมื่อผู้นำประเทศนำมาตรกรารได้ออกมาใช้ ก็จะไม่ไ้ผลเพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน

5.3 เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก เกิดการแก่งแย่งแข่งขัน เห็นแก่ประโยชน์กลุ่มของตนและพวกพ้อง เกิดการทุจริตคอรัปชั่น

6. ผลกระทบในระดับโลกถ้าบุคคลขาดจิตสาธารณะ จะทำให้เกิดการเอาัดเอาเปรียบระหว่างประเทศ ทำให้เกิดปัญหาในระดับต่างๆ ดังนี้

6.1 เกิดการสะสมอาวุธกันระหว่างประเทศ เพราะขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน กลัวประเทศอื่นจะโจมตี จึงต้องมีอาวุธที่มีอำนาจในการทำลายสูงไว้ในครอบครอง เพื่อข่มขู่ประเทศอื่น และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็มักมีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรงของแสนยานุภาพทางการสงคราม ในการตัดสินปัญหา

6.2 เกิดการก่อกวนแก่งแย่งหรือครอบงำทางการค้าระหว่างประเทศ พยายามทุกวิถีทางเพื่อให้เกิดการได้เปรียบทางการค้าทำให้ประเทศด้อยกว่าขาดโอกาสในการพัฒนาประเทศของตน

6.3 เกิดการรังเกียจเหยียดหยามคนต่างเชื้อชาติ ต่างเผ่าพันธุ์ หรือต่างท้องถิ่น มองชนชาติอื่น เผ่าพันธุ์อื่นว่ามีความเจริญหรือมีศักดิ์ศรีด้อยกว่าเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ของตนเอง ดูถูกหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติอื่น

ดังที่รวาพร ศรีสุพรรณ (2536: 73-74) ได้กล่าวถึงความสำคัญของจิตสำนึกต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ว่า มนุษย์ทุกคนเป็นผู้ใช้ทรัพยากรร่วมกัน เป็นเจ้าของร่วมกัน จะต้องมองเห็นสิทธิของผู้อื่นที่จะเกิดมาในยุคสมัยต่อไป ที่จะดำรงชีวิตอยู่โดยพึ่งพาทรัพยากรที่มีในวันนี้ รวมทั้งจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมยังต้องประกอบด้วยระบบการคิดหรือค่านิยมที่จะสร้างความเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรด้วยระบบคุณค่าทางสังคมและคุณค่าของการดำรงชีวิตอยู่ ซึ่งระบบนี้เรียกว่า คุณธรรมทางสิ่งแวดล้อม การสร้างจิตสำนึกดังกล่าวจะต้องอาศัยการศึกษาเป็นสำคัญที่จะสร้างทัศนคติและค่านิยมที่จะทำให้มนุษย์แสดงถึงความรับผิดชอบต่อธรรมชาติ เพื่อให้บุคคลเข้าใจธรรมชาติ เข้าใจชีวิตจำกัดในการดำรงอยู่ของมนุษย์ ขยายฐานประสบการณ์ทางสังคมให้แก่เยาวชน และเปิดโอกาสให้เกิดการคิดเพื่อแสวงหาคูณค่าของชีวิต เพื่อให้เยาวชนเกิดวุฒิภาวะในตน เข้าใจสังคมและเพื่อนมนุษย์ และ

พัฒนาระบบการคิดที่มีคุณธรรมในตนเองเพื่อเขาจะได้เป็นบุคคลที่มีจิตสำนึกอย่างเต็มเปี่ยมที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์กระทรวงวัฒนธรรม (2552: 113) เพื่อเป็นการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในระดับโครงสร้างได้มีการใช้แผนพัฒนาของชาติรวมทั้งกฎหมายต่างๆ ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หากพิจารณาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 พบว่ามุ่งพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน โดยเน้นให้คนไทยมีคุณธรรม นำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุคใหม่ ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการของประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี โดยมีแนวทางในการดำเนินการอยู่ภายใต้แนวปฏิบัติของ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

นอกจากนี้ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ (2539: 1-2) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปลูกฝังให้เยาวชนทำตนให้เป็นประโยชน์เพื่อสังคมจากบุคคลในอาชีพต่างๆ ได้ให้ความหมายของการทำประโยชน์เพื่อสังคมไว้สอดคล้องกับจิตสาธารณะว่า คือการทำสิ่งที่ตั้งใจเป็นนิจ เพื่อความสุขความสงบของตนเองและสังคมส่วนรวม ตลอดจนการกระทำเพื่อป้องกันปัญหาหรือการสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ของสังคม จะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 7 ด้าน ได้แก่

1. มีความรับผิดชอบ หมายถึง การเอาใจใส่ปฏิบัติภารกิจตามบทบาทหน้าที่และตามที่ได้รับมอบหมาย ทั้งของตนเอง และของกลุ่มให้สำเร็จลุล่วงอย่างได้ผลดี รวมทั้งยอมรับผลของการกระทำนั้น
2. มีวินัย หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบ หรือบรรทัดฐานของสังคม ทั้งนี้เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบหรือเพื่อความสำเร็จของการปฏิบัติภารกิจ
3. รักษาสุขภาพอนามัย หมายถึง การกระทำที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นมีร่างกายและจิตใจแข็งแรง ปราศจากโรคภัย
4. เคารพสิทธิของผู้อื่น หมายถึง ไม่ก้าวร้าวในเรื่องส่วนตัวของผู้อื่น ไม่ทำให้ผู้อื่นสูญเสียประโยชน์อันพึงมีพึงได้ ไม่เบียดเบียนให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนทางด้านร่างกายและจิตใจ
5. มีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูล หมายถึง การช่วยกระทำการใดๆ เท่าที่ตนเองสามารถทำได้ด้วยความเต็มใจ โดยไม่ต้องรอให้ผู้อื่นขอร้อง
6. มีความสามัคคีร่วมมือ หมายถึง การร่วมมือด้วยความเต็มใจเพื่อความพร้อมเพรียง และประสานสัมพันธ์กันในการทำกิจกรรมที่ตั้งใจของหมู่คณะ
7. รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึง การทำนุบำรุง รักษา ทรัพยากรธรรมชาติ สาธารณะสมบัติ และปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวม จะเห็นได้ว่าในองค์กระดัดประเทศนั้น ให้ความสำคัญต่อการปลูกฝังให้เยาวชนมีคุณลักษณะที่ทำตนให้เป็นประโยชน์เพื่อสังคม เพราะการพัฒนาคุณภาพของบุคคลเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติ

สรุปได้ว่า จิตสำนึกสาธารณะนั้น เป็นสิ่งที่สำคัญมากในการอยู่ร่วมกันในสังคม เมื่อคนในสังคมมีจิตสำนึกสาธารณะที่ดี ย่อมจะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข แต่เมื่อขาดจิตสำนึกสาธารณะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาส่วนตัว ปัญหาแก่สังคมส่วนรวม ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

รูปแบบของจิตสำนึกสาธารณะ

สมพงษ์ สิงหะพล (2542: 15-16) ได้กล่าวถึงจิตสำนึกว่ามีอยู่ 3 ด้านหลักๆ คือ

1. จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง (Self Consciousness) เป็นจิตสำนึกของการพัฒนาตนเองให้สามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคม เช่น ความขยัน ความรับผิดชอบ ความอดทนอดกลั้น เป็นต้น
2. จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น (Others Oriented Consciousness) เป็นจิตสำนึกขอความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มชนหรือสังคม เช่น ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคี เป็นต้น
3. จิตสำนึกเกี่ยวกับสังคม หรือจิตสำนึกสาธารณะ (Social or Public Consciousness) เป็นจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกันคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกัน เช่น จิตสำนึกด้านเศรษฐกิจ จิตสำนึกด้านการเมือง จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกด้านสุขภาพ เป็นต้น

ชาย โปธิสิตา และคณะ (2543: 39) ได้ทำการศึกษาจิตสำนึกของคนไทยต่อสาธารณะสมบัติกรณีศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า จิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติหรือจิตสาธารณะแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ

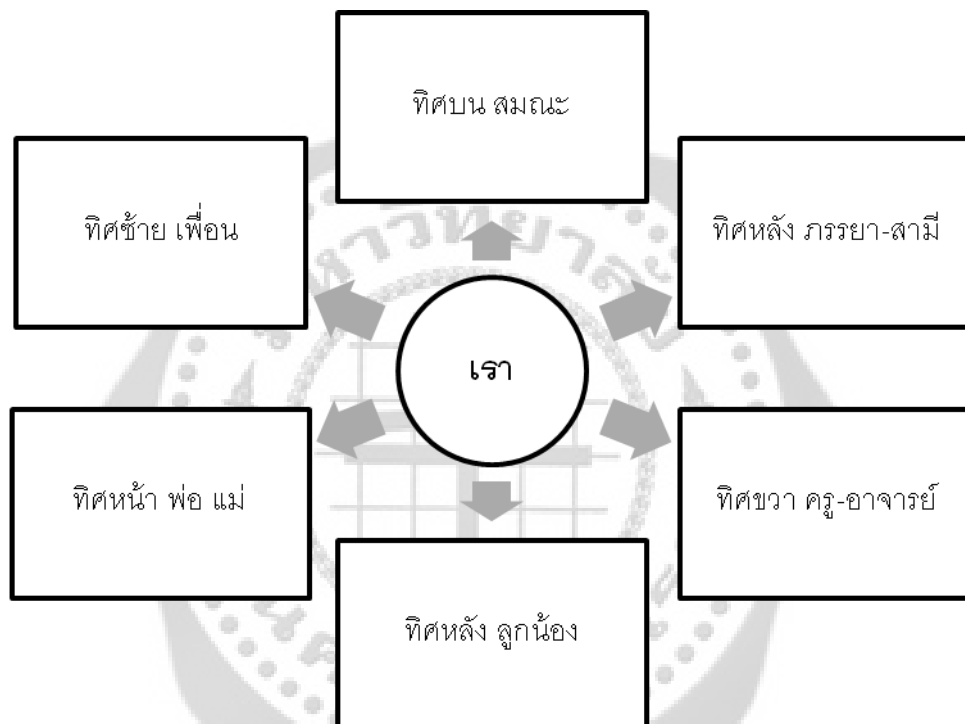
ระดับที่ 1 เป็นจิตสำนึกแบบที่บุคคลไม่ต้องทำอะไรมาก เพียงแต่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่ทำลายสาธารณะสมบัติ ซึ่งเป็นการแสดงว่าบุคคลมีความเข้าใจว่าควรหรือไม่ควรปฏิบัติอย่างไรต่อสาธารณะสมบัติ

ระดับที่ 2 เป็นระดับที่บุคคลแสดงออกว่ามีความรับผิดชอบที่ดีต่อสาธารณะสมบัติ ไม่ว่าจะได้ใช้ประโยชน์หรือไม่ได้ใช้ เช่น การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติที่ชำรุดเสียหาย

หฤทัย อัจจุ (2544: 103-104) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตและความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กับการมีจิตสำนึก-สาธารณะของนักศึกษาพยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีจิตสำนึกสาธารณะคิดเป็น 76.90% เมื่อพิจารณาปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตและความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีจิตสำนึกสาธารณะ ส่วนนักศึกษาพยาบาลที่มีรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบเก็บตัวมีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีจิตสำนึกสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กิตติพงษ์ แดงเสริมสิริ (2552: 27-29) ได้ทำการศึกษาจิตสำนึกสาธารณะและตัวแบบสร้างจิตสำนึกสาธารณะระดับเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า จิตสำนึกสาธารณะเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งยวดในการหล่อหลอมแนวคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนในระดับอุดมศึกษาที่จะไปแสดงปรากฏการณ์ต่าง ๆ และส่งต่อวัฒนธรรมไปยังสังคมในรุ่นถัดไป จึงได้จัดทำรูปแบบจิตสำนึกสาธารณะ ตัวแบบ ทิศ 6 เซึ่งเปรียบเทียบ

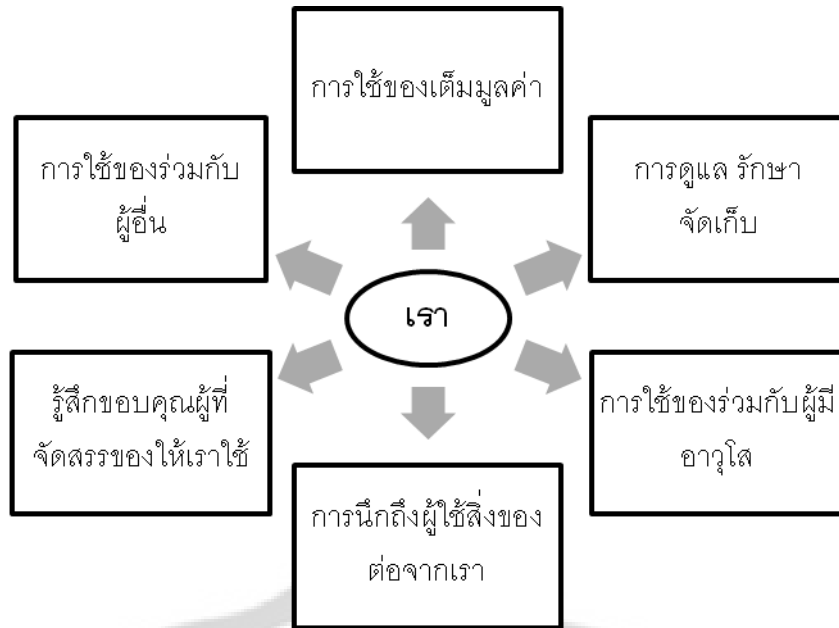
ในแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ได้ระบุตัวแบบความสัมพันธ์ในลักษณะทิศ 6 ไว้ที่น่าสนใจ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงความสัมพันธ์ในลักษณะทิศ 6

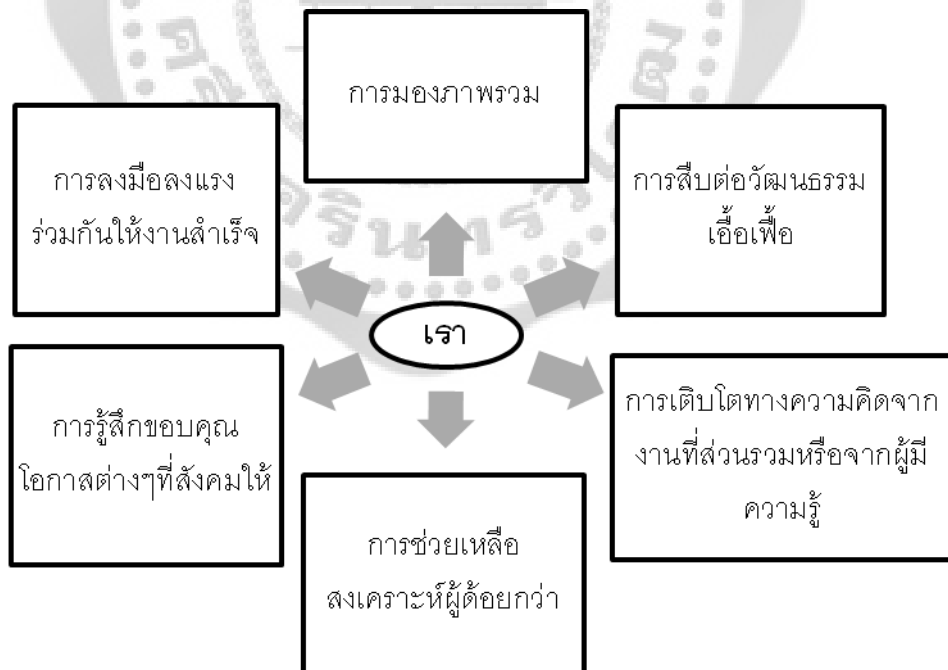
ที่มา : กิตติพงษ์ แดงเสริมสิริ (2551). จิตสำนึกสาธารณะและตัวแบบสร้างจิตสำนึกสาธารณะระดับเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา. หน้า 27.

ในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะก็เช่นกัน สามารถนำตัวแบบทิศ 6 มาเปรียบเทียบเชิงประยุกต์เพื่อแสดงบทบาท หน้าที่ที่จะสะท้อนความรู้สึกเชิงคุณค่าต่อการปฏิบัติตนในประเภทต่าง ๆ ของจิตสำนึกสาธารณะได้ ดังแสดงในภาพประกอบ 2-4 ดังนี้

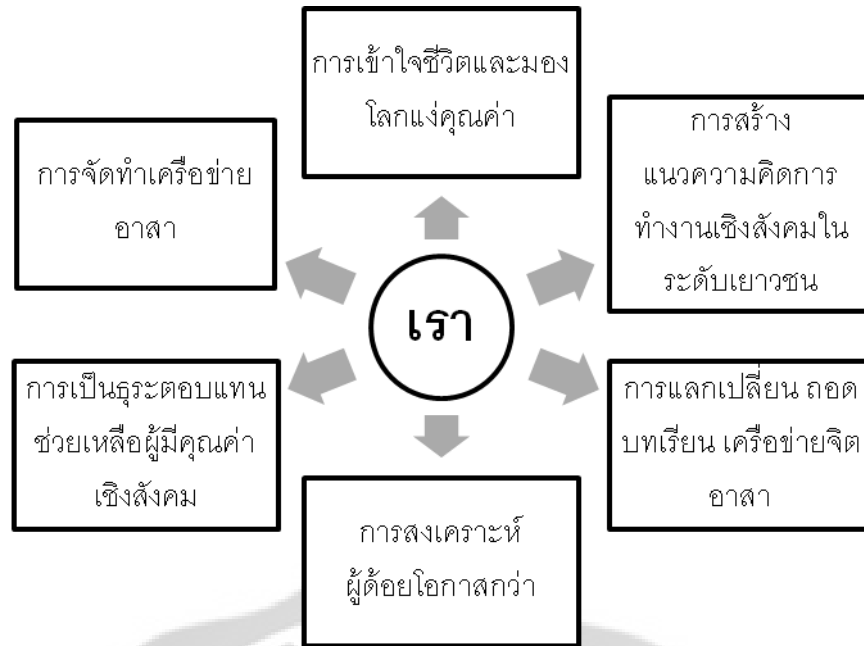
ภาพประกอบ 2 แสดงด้านการใช้สิ่งของส่วนรวม

ที่มา : กิตติพงษ์ แดงเสริมสิริ (2551). จิตสำนึกสาธารณะและตัวแบบสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ระดับเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา. หน้า 28.

ภาพประกอบ 3 แสดงด้านกิจกรรมส่วนรวม

ที่มา : กิตติพงษ์ แดงเสริมสิริ (2551). จิตสำนึกสาธารณะและตัวแบบสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ระดับเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา. หน้า 28.

ภาพประกอบ 4 แสดงด้านการตอบแทนเชิงคุณค่า

ที่มา : กิตติพงษ์ แดงเสริมสิริ (2551). จิตสำนึกสาธารณะและตัวแบบสร้างจิตสำนึกสาธารณะระดับเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา. หน้า 29.

สรุปได้ว่า จิตสำนึกสาธารณะเริ่มต้นจากตนเองพัฒนาไปสู่ความสัมพันธ์กับผู้อื่น และพัฒนาต่อไปสู่องค์กรหรือสังคมกลุ่มใหญ่ มีการรู้จักหน้าที่ของตนเองและการเคารพหน้าที่ของผู้อื่นเป็นสำคัญ ไม่คิดทำลาย คอยดูแลเอาใจใส่ของสาธารณะเหมือนเป็นสมบัติของตน

คุณลักษณะทั่วไปของบุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546: 57-61) ได้กล่าวถึงมิติด้านจิตใจ 3 ด้าน ไว้ในภาพและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. เป็นผู้รู้จักและเข้าใจตนเองเป็นอย่างดี เป็นผู้รู้จักอารมณ์ของตนเอง สามารถรับรู้ถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นในแต่ละขณะเวลาว่า ตนเองรู้สึกอย่างไร และสามารถรับรู้ความรู้สึกต่างๆ ของตนที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลาได้ดี รวมทั้งสามารถจัดการกับสภาวะอารมณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม
2. เป็นผู้รู้จักและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ผู้ที่รู้จักและเข้าใจตนเองได้ดีย่อมมีแนวโน้มที่จะเข้าใจผู้อื่นได้ดีเช่นกัน ความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของผู้อื่นได้ดี มีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมากยิ่งขึ้น สามารถปรับอารมณ์ของตนเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของบุคคลต่าง ๆ เป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดี สร้างความร่วมมือ สร้างพลังร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมาย ตลอดจนสามารถบริหารความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้สามารถยุติลงได้ด้วยดี
3. เป็นผู้ที่รู้จักและเข้าใจสถานการณ์ สภาพแวดล้อมภายนอกต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ผู้ที่รู้จักและเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ดีจะสามารถปรับตัวตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้

สามารถที่จะเผชิญและควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี ไม่เป็นผู้ที่มีอารมณ์แปรปรวนตามสถานการณ์ ไม่เกิดความขัดข้องใจในภาวะที่เปลี่ยนแปลง

ยุทธานุ วรณปิติกุล (2542: 181-183) กล่าวถึง บุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะว่าต้องมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. การทุ่มเทและอุทิศตน มีความรับผิดชอบต่อสังคม บุคคลไม่เพียงแต่ปฏิบัติตามสิทธิเท่านั้น แต่ต้องปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือให้บริการแก่บุคคลอื่น เพื่อพัฒนาสังคมด้วย
2. เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้มีจิตสำนึกสาธารณะต้องเป็นพลเมืองในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเมืองสมัยใหม่ มีความอดทน ตระหนักว่าการมีส่วนร่วมไม่ทำให้ได้อย่างที่ต้องการเสมอไป ต้องเคารพและยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย และหาวิธีอยู่ร่วมกับความขัดแย้ง โดยการแสวงหาทางออกร่วมกันเพื่อให้เกิดการยอมรับจากทุกฝ่าย

3. คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม คนในสังคมต้องคำนึงถึงการเมืองในฐานะกิจการเพื่อส่วนรวม และเพื่อคุณธรรมมากขึ้น

4. การลงมือกระทำ การวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้สถานการณ์ดีขึ้น ต้องลงมือทำ โดยเริ่มจากครอบครัวในการวางพื้นฐานให้การอบรมด้านจริยธรรมของพลเมือง สถาบันการศึกษาสร้างค่านิยมที่เหมาะสม เครือข่ายสังคมที่เกิดขึ้นระหว่างเพื่อนบ้าน ที่ทำงาน เชื่อมโยงบุคคลที่สนใจเรื่องของตนเข้าเป็นกลุ่มที่ใส่ใจผู้อื่น รวมทั้งสถาบันที่มีอิทธิพลสูงต่อสังคมคือ สถาบันศาสนา และสื่อมวลชนนับว่ามีบทบาทสำคัญในการร่วมสร้างให้สังคมเข้มแข็ง

ณัฐวัฒน์ ล่องทอง (2553: ออนไลน์) ได้กำหนดลักษณะของจิตสำนึกสาธารณะไว้ ดังนี้

1. P Useful BLIC เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ต่อสาธารณะสังคม ไม่นิ่งดูตาย อะไรที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ แม้เพียงเล็กน้อยก็จะทำ

2. P Unselfish BLIC ไม่เห็นแก่ตัว (เห็นแก่ส่วนรวม) ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน ไม่คอรัปชั่น ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และไม่ให้อื่นเอาเปรียบเช่นกัน และเคารพสิทธิเสรีภาพผู้อื่น

3. P Understand BLIC เข้าใจผู้อื่น ไม่ทับถมผู้อื่น ไม่ซ้ำเติมผู้อื่น

4. P U Broad Mind LIC มีจิตที่กว้างขวาง เปิดกว้าง ไม่คับแคบ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับฟังข้อมูล ข่าวสารใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากคนที่เคยรู้เคยมีมา และแสวงหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ

5. P U Be proactive LIC คาดการณ์ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น และหาทางป้องกันปัญหาเหล่านั้นไม่ให้เกิดขึ้นหรือลดความรุนแรงของปัญหานั้น ๆ

ธรรมนันทิกา แจ็งสว่าง (2547: 12-13) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมุติกับตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า คุณลักษณะของบุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะนั้น มีลักษณะดังนี้

1. การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้

ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม วัดจาก

1.1 การดูแลรักษา ได้แก่ การใช้ของส่วนรวมแล้วเก็บเข้าที่

1.2 ลักษณะการใช้ ได้แก่ การใช้อย่างประหยัด การใช้อย่างทะนุถนอม และการใช้อย่างรู้

คุณค่า

2. การถือเป็นเรื่องที่ที่มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้

วัดจาก

2.1 การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

2.2 การรับอาสาที่จะทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อส่วนรวม

3. การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมร่วมกันของกลุ่ม วัดจาก

3.1 การไม่ยึดครองของส่วนรมนั้นมาเป็นของตนเอง

3.2 การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้สามารถใช้ของส่วนรมนั้น

สรุปได้ว่า บุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะนั้น เป็นผู้ที่เข้าใจและเคารพทั้งต่อตนเองและผู้อื่น มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล คำนึงถึงประโยชน์ของการอยู่ร่วมกัน ย่อมไม่ละทิ้งเรื่องส่วนรวม และไม่ทอดทิ้งหน้าที่ความรับผิดชอบส่วนตัว ทำหน้าที่ทั้งของตนและของผู้อื่นได้อย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ กล่าวออกความคิดเห็นและลงมือกระทำด้วยความเสียสละ และมีน้ำใจต่อผู้อื่นเสมอ

องค์ประกอบของจิตสำนึกสาธารณะ

จิตสำนึกสาธารณะ มีองค์ประกอบที่นักการศึกษาได้จำแนกออกเป็นหลายประการ ดังที่ (อริสา สุขสม. 2552: 7; อ้างอิงจาก จิรวัดน์ วีรังกร. 2549) ได้เสนอลักษณะร่วมของนักศึกษาผู้มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมดังนี้

1. การมีทัศนคติที่รับรู้ว่าคุณค่าเพียงพอ และรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของตนที่จะต้องกระทำหรือไม่กระทำ หรืออดเว้นการกระทำ คิดเห็นได้ด้วยตนเองว่าตนเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จหรือไม่สำเร็จของส่วนรวม

2. การมีความยินดีที่ได้ทำในสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม เชื่อมมั่นว่าตนทำได้ ไม่เห็นว่าเป็นภาระของตนเองที่มากจนเกินไป

3. เป็นผู้เห็นคุณค่าในสิ่งที่ตนทำ ทำอย่างมีความสุข ไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อย และไม่คิดหวังสิ่งตอบแทนใดๆในสิ่งที่ตนได้ทำ

4. รู้สึกทนไม่ได้ที่ตนเองมองข้ามผ่านไปโดยไม่ให้ความร่วมมือ

5. เป็นคนมองประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

หฤทัย อาจบุร (2544: 46) ได้สรุปองค์ประกอบของการมีจิตสำนึกสาธารณะไว้ 6 ประการ คือ

1. ความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน รู้ถึงสภาพเศรษฐกิจ การเมืองว่าอยู่ใน

ภาวะที่มีผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว ประเทศชาติ

2. การวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อแสวงหาหนทางแก้ปัญหาพร้อมกัน
3. ความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคี เพื่อการรวมกลุ่มของคนในสังคม
4. การรับรู้ และความสามารถในการผลักดัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม
5. การปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาสังคม
6. การมีเครือข่ายในการนำกิจกรรมทางสังคม

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (2547: 2-3) แบ่งองค์ประกอบของจิตสำนึกสาธารณะเป็น

3 ประการ ดังนี้

1. การหลีกเลี่ยงการใช้ หรือการกระทำ ที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม
2. การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้
3. การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นมาเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวม

สรุปได้ว่า จิตสำนึกสาธารณะนั้น มีองค์ประกอบ 2 ประการคือ การเข้าใจตนเอง และการเข้าใจผู้อื่น ส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกสู่สังคม ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งจิตสำนึกสาธารณะออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. ด้านความรับผิดชอบ ปรีชา ชัยนิยม (2542: 9) ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน พากเพียร และความละเอียดรอบคอบ ตั้งใจที่จะทำงานในหน้าที่ที่มีต่อตนเองและสังคม เพื่อให้บรรลุสำเร็จตามความมุ่งหมาย ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ โดยมีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง ทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการ. (2542: 26) จึงแบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

- 1.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง จะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองรวมถึงการดูแลรักษาสุขภาพของตน เป็นเรื่องที่ส่งผลโดยตรงต่อตนเอง

- 1.2 ความรับผิดชอบต่อสังคม หรือส่วนรวม เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อสังคมสามารถแบ่งออกได้ เป็น 5 ข้อย่อย ดังนี้

- 1.1.1 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน/ชั้นเรียน/บุคคลที่เกี่ยวข้อง
- 1.1.2 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว
- 1.1.3 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน
- 1.1.4 ความรับผิดชอบต่อชุมชน/สังคม

1.1.5 ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ

นอกจากนี้ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทร์ (2520: 22) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็นพลเมือง นอกจากความมีวินัยทางสังคม ความเอื้อเฟื้อและความเกรงใจ เนื่องจากความรับผิดชอบนั้นเป็นลักษณะนิสัย และทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องมือผลักดันให้บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบ เคารพสิทธิผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตน และมี-ความซื่อสัตย์สุจริต การเป็นคนที่มีความรับผิดชอบนี้ เป็นคุณลักษณะที่จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่น สงบสุข นอกจากนี้ ความรับผิดชอบยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศอีกด้วยและถ้าบุคคลในสังคมมีความรับผิดชอบ จะส่งผลคือ

1. คนที่มีความรับผิดชอบยอมทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายทันเวลา
2. คนที่มีความรับผิดชอบยอมเป็นที่นับถือได้รับการยกย่องสรรเสริญ และเป็นคุณประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
3. ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับกฎจริยธรรม และหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น
4. ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุขเรียบร้อยในสังคม
5. ไม่เป็นต้นเหตุแห่งความเสื่อมและเสียหายของส่วนรวม

อนุพันธ์ คำปัน (2549: 77) ได้ทำศึกษาพฤติกรรมวัฒนธรรมทางสังคมของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีพฤติกรรมวัฒนธรรมทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า พฤติกรรมวัฒนธรรมทางสังคมในด้านความรับผิดชอบต่อผู้อื่นในระดับมาก ส่วนด้านความเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ด้านพฤติกรรมทางสังคมด้านความมีมารยาทในการพูด และด้านความมีระเบียบวินัยอยู่ในระดับปานกลาง

อรพินทร์ สันติชัยอนันต์ (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า นิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตนักศึกษามีคุณธรรมและจริยธรรมด้านความมีวินัยและรับผิดชอบต่อผู้อื่นซื่อสัตย์สุจริต ความอดทนอดกลั้น ความประหยัด และความกตัญญูต่อบุคคลอื่นที่อยู่ในระดับสูง และมีคุณธรรมและจริยธรรมด้านความไม่รู้จักพอ อยู่ในระดับปานกลาง

2. ด้านความเสียสละ บุญเลิศ คชกุล (2553: ออนไลน์) กล่าวว่า เรื่องของการเสียสละ เป็นเรื่องการเสียสละสิ่งที่เป็นรัก ห่วงเห่น และมีกรรมสิทธิ์ไป เพื่อหวังที่จะรักษาสิ่งที่ตนรักและห่วงเห่นเทิดทูนยิ่งกว่าการเสียสละเบื้องต้น ในทางศาสนามีลักษณะใหญ่ ๆ 3 ประการ คือ

1. การเสียสละอารมณ์ อารมณ์ของคนเรามี 2 ประการใหญ่ ๆ คืออารมณ์ดีกับอารมณ์เสีย (ชั่ว) ในอารมณ์ 2 ประการนี้ พระท่านให้ละอารมณ์เสีย เพราะอารมณ์เสียนี้เป็นอารมณ์ที่มีความโลภ

ความโกรธ และความหลงใญ่อยู่ คนใดถ้ามีความโลภ โกรธ และหลงเกาะกินใจอยู่ ก็จะมีแต่ความทุกข์ ความเดือดร้อน

2. การเสียสละวัตถุ คือการเสียสละสิ่งของ เพื่อสร้างไมตรีจิตมิตรภาพต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เพราะการให้เป็นทางนำมาซึ่งไมตรีจิตมิตรภาพ ท่านผู้รู้กล่าวไว้ว่า “จะปรารถนาสิ่งใดในโลกก็ยกเอาไมตรี แลกได้ตั้งใจปอง” คนเราจะอยู่โดดเดี่ยวตามลำพังไม่ได้ ต้องพึ่งพาอาศัยกัน สงเคราะห์ช่วยเหลือกัน คนเราจึงจะมีความเป็นอยู่ที่มีความสุข

3. การเสียสละชีวิต การเสียสละชีวิตเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งในชีวิตของมนุษย์ เพราะมนุษย์ทุกคน ต่างก็กลัวตายด้วยกันทั้งนั้น ผู้รู้ได้กล่าวเอาไว้ว่า “ภัยที่น่ากลัว (ของมนุษย์) คือความตาย ทางแห่งความฉิบหาย คืออบายมุข” แต่มนุษย์เมื่อถึงคราวจะต้องเสียสละชีวิตก็ต้องยอมเสียสละ เพื่อแลกกับสิ่งที่ดีกว่า

สาราญณ์ กาลศิริศิลป์ (2553: ออนไลน์) กล่าวว่า คำว่า บริจาคจะ แปลว่า สละรอบ ซึ่งหมายถึง การให้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ด้วยวัตถุสิ่งของโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน กับคำว่า จาคะ แปลว่า การเสียสละ คือ สละความไม่ตั้งใจออกไปจากใจของตนเอง สละประโยชน์สุขส่วนตัว เพื่อประโยชน์สุขของสังคมส่วนรวม จำแนกออกเป็น 4 ประการคือ

1. การให้โดยไม่หวังผลตอบแทน เช่น รัฐบาลสร้างถนน สร้างสะพานและสถานศึกษาเป็น สาธารณประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ

2. การมีใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่นได้

3. การสละความสุขสบายส่วนตัว เพื่อประโยชน์สุขของบ้านเมือง

4. การสละสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ เพื่อประโยชน์ที่ดีกว่ามากกว่า

กมลชนก ภริมย์ศิริพรรณ (2549: 33) สรุปพฤติกรรมที่แสดงถึงความเสียสละได้ ดังนี้

1. การให้ทางกาย เช่น

1.1 ช่วยเหลือผู้อื่นทำธุระการงานที่ไม่มีโทษ

1.2 ช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์

2. การให้ด้วยวาจา เช่น

2.1 ช่วยเหลือให้คำแนะนำทั้งในทางโลก และทางธรรม

2.2 ช่วยเจรจาเอาเป็นธุระให้สำเร็จประโยชน์

3. การให้ทางกำลังสติปัญญา เช่น

3.1 ช่วยแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา

3.2 ช่วยแก้ปัญหาเดือดร้อนแก่คนที่ไม่ทำผิด

3.3 ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกที่ชอบ

3.4 ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญา

4. การให้ด้วยกำลังทรัพย์ เช่น

- 4.1 แบ่งปันเครื่องอุปโภค บริโภคให้แก่ผู้ขัดสนที่สมควรให้
- 4.2 แบ่งปันเงินทองให้แก่ผู้ขัดสนที่สมควรให้
- 4.3 สละทรัพย์เพื่อสาธารณกุศล
5. การให้ทางใจ เช่น
 - 5.1 ยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุข
 - 5.2 ไม่อาฆาตจองเวร
 - 5.3 ให้อภัยในความผิดของผู้อื่นที่สำนึกผิด
 - 5.4 ไม่สมน้ำหน้าผู้อื่นเมื่อเพลี่ยงพล้ำ
 - 5.5 ไม่โลภอยากได้ของของผู้อื่นมาเป็นของตน

นางนุช เทศทอง (2547: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน นักศึกษา อาชีวศึกษา ในสังกัดวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7 พบว่า การปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรมในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเสียสละแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

พัชราพร ศรีจันทร์อินทร์ (2549: 52) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเสียสละของครูที่สอนนักเรียนซึ่งมีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนโสตศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน กรณีศึกษา: จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเสียสละ มี 1 ปัจจัย ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเสียสละ มี 3 ปัจจัย ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส: คู่ และสุขภาพจิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความเสียสละ มี 9 ปัจจัย ได้แก่ เพศชาย เพศหญิง สถานภาพสมรส : โสด สถานภาพสมรส : หม้าย รายได้ บุคลิกภาพ ลักษณะทางกายภาพทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับผู้บังคับบัญชา และสัมพันธภาพระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงาน

3. ด้านความสามัคคี พระพุทธทาสภิกขุ (2535: 16) ได้กล่าวว่า ผลของความสามัคคีจะทำให้สิ่งที่หนักกลายเป็นของเบา จะทำให้สิ่งที่ยากกลายเป็นของง่าย จะกระทำให้สิ่งที่ช้า ทำได้ช้า ให้กลายเป็นของเร็วหรือทำได้เร็ว ส่วนประยุทธ สุวรรณโกตา (2530: 35-36) ได้แบ่งความสามัคคีออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1.ความสามัคคีทางกาย ได้แก่ การทำงานร่วมกัน อยู่ร่วมกัน มีความพร้อมเพรียงกลมเกลียว
- 2.ความสามัคคีทางใจ ได้แก่ การมีจิตใจต่อกัน หวังดีต่อกัน มีความคิดเห็นร่วมกัน

นอกจากนี้ พระมหาอุดม สารเมธี (2550: 12-13) ได้แสดงลักษณะที่สำคัญของความสามัคคีไว้ 3 ประการ คือ

1. มีลักษณะสงเคราะห์กัน รวมเข้าด้วยกัน อุดหนุนกัน ส่งเสริมสนับสนุน มีไมตรีจิตต่อกัน

2. มีลักษณะไม่วิวาทกัน ไม่บาดหมางกัน ไม่ได้แย่งกัน ไม่ขัดแย้งกัน ไม่แก่งแย่งกัน ไม่แข่งดีกัน อันมีสาเหตุมาจากความคิดเห็นไม่ลงรอยกัน เพราะต่างมีความถือดีถือเด่น แบบไม่มีใครยอมใคร และไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของฝ่ายตรงข้าม

3. มีลักษณะเป็นเอกภาพ มีความเป็นหนึ่ง มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และมีความรักใคร่ นับถือและหวังดีต่อกัน รวมใจเป็นหนึ่ง แม้จะมีความแตกต่างกันทางหน้าที่การงาน แต่ก็สามารถร่วมทางกันได้

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (2535: 277-278) กล่าวว่า พฤติกรรมที่แสดงถึงความสามัคคี ได้แก่

1. ปรับตัวเองให้เข้ากับผู้อื่นได้
2. รับผิดชอบต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว
3. เข้ามีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกิจการของส่วนรวม
4. เป็นผู้ประสานความสามัคคีในหมู่คณะ
5. ไม่แบ่งแยกเป็นพวกเขาพวกเรา
6. รักหมู่คณะ มีใจหวังดีและช่วยเหลือเกื้อกูลในทางไม่ผิดศีลธรรม
7. มองคนอื่นในแง่ดีเสมอ

กิตติศักดิ์ กอร้อย (2550: 72) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาตรี ภาคปกติ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตปริญญาตรี ภาคปกติ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในด้านบทบาทในการทำงาน ด้านกระบวนการการทำงานเป็นทีม และด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกทีม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามเพศ และระดับชั้นปี พบว่า มีพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 แต่เมื่อจำแนกตามคณะวิชา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสถานภาพการพักอาศัย ไม่พบความแตกต่างกัน

หวัน วงศ์แก่นท้าว (2548: 76) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเข้าร่วมกิจกรรม นักศึกษาของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตเห็นด้วยกับการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาเห็นด้วยกับการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมในระดับมากที่สุด ส่วนด้านอื่นๆ นักศึกษาเห็นด้วยในระดับมาก

4. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นิวัตติ เรืองพานิช (2537: 28) กล่าวถึงความหมายของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมว่า หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนให้มากที่สุดและใช้ได้เป็นเวลานานที่สุด ทั้งนี้ต้องให้สูญเสียทรัพยากรโดยไร้ประโยชน์ให้น้อยที่สุดและจะต้องกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรโดยทั่วถึงกันด้วย ฉะนั้นการอนุรักษ์จึงไม่ได้หมายถึง การเก็บรักษาทรัพยากรไว้เฉย ๆ ต้องนำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ให้ถูกต้องตามกาลเทศะอีกด้วย

ส่วนราตรี ภารา (2538: 11-12) ได้แบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.1 สิ่งมีชีวิต เช่น พืชหรือป่าไม้ สัตว์และมนุษย์ เป็นต้น

1.2 สิ่งที่ไม่มีชีวิต เช่น ดิน น้ำ อากาศ ควัน เมฆ เสียง เป็นต้น

2. สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น บ้าน ถนน สะพาน โต๊ะ เก้าอี้ เสียง อารมณ์ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา การศึกษา ฯลฯ ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น อาจแยกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เป็นสิ่งมนุษย์สร้างขึ้นและสามารถมองเห็นได้ เช่น ถนน บ้านเรือน เมือง สะพาน รถ เครื่องบิน เรือ วัด สิ่งก่อสร้างหรือ สถาปัตยกรรม เป็นต้น

2.2 สิ่งแวดล้อมทางสังคม อาจสร้างขึ้นโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจหรือสร้างเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของการอยู่ร่วมกัน เช่น วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์ รวมไปถึง การทะเลาะวิวาท การส่งเสียงดังท้อ พฤติกรรมของมนุษย์ เป็นต้น

นอกจากนี้เกษม จันทรี่แก้ว (2540: 115) ได้เสนอวิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ 8 วิธีการ คือ

1. การใช้ (แบบยั่งยืน) หมายถึง การใช้หลายรูปแบบ เช่น บริโภคโดยตรง เห็น ได้ยิน ได้ฟัง ได้สัมผัส การให้ความสะดวก และความปลอดภัย รวมไปถึงพลังงาน เหล่านี้ต้องเป็นกรใช้แบบยั่งยืน

2. การเก็บกัก หมายถึง การรวบรวมและเก็บกักทรัพยากรที่มีแนวโน้มที่จะขาดแคลนในบางเวลา หรือคาดว่าจะเกิดวิกฤตการณ์เกิดขึ้น บางครั้งอาจเก็บกักเอาไว้เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ในปริมาณที่สามารถควบคุมได้

3. การรักษา/ซ่อมแซม หมายถึง การดำเนินการใดๆ สามารถให้ฟื้นคืนสภาพเดิมได้ อาจใช้เทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้นช่วยให้ดีเหมือนเดิม จนสามารถนำมาใช้ได้

4. การฟื้นฟู หมายถึง การดำเนินการใดๆ ต่อทรัพยากรหรือสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมให้สิ่งเหล่านั้นเป็นปกติ สามารถเอื้อประโยชน์ในการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ซึ่งการฟื้นฟูต้องใช้เวลาและเทคโนโลยีเข้าช่วยเสมอ

5. การพัฒนา หมายถึง การทำสิ่งที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้น การที่ต้องพัฒนาเพราะต้องการเร่งหรือเพิ่มประสิทธิภาพให้เกิดผลที่ดีขึ้น การพัฒนาที่ถูกต้องนั้นต้องใช้ทั้งความรู้เทคโนโลยี และการวางแผนที่ดี

6. การป้องกัน หมายถึง การป้องกันสิ่งที่เกิดขึ้นมิให้ลุกลามมากกว่านี้ รวมไปถึงการป้องกันสิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นด้วย การป้องกันต้องใช้เทคโนโลยีและการวางแผนเช่นเดียวกับวิธีการอนุรักษ์อื่นๆ

7. การสงวน หมายถึง การเก็บไว้โดยไม่ให้แตะต้องหรือนำไปใช้ด้วยวิธีใดๆ ก็ตาม การสงวนอาจกำหนดเวลาที่เก็บไว้โดยไม่ให้มีการแตะต้องตามเวลาที่กำหนดไว้ก็ได้

8. การแบ่งเขต หมายถึง ทำการแบ่งเขตหรือแบ่งกลุ่ม/ประเภท ตามสมบัติของทรัพยากร สาเหตุที่สำคัญเพราะวิธีการให้ความรู้ หรือกฎระเบียบที่นำมาใช้นั้นไม่ได้ผล หรือต้องการจะแบ่งเขตให้ชัดเจน เพื่อให้การอนุรักษ์ได้ผล เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เมืองควบคุมมลพิษ ฯลฯ

สุธีตา หงษาชาติ (2539: ออนไลน์) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในสถาบัน บุคลิกภาพ และพฤติกรรมกรับข่าวสารกับความรู้ และการตอบสนองต่อภาวะวิกฤตทางสังคมและ สิ่งแวดล้อมของนักศึกษาพยาบาล พบว่า ความรู้เกี่ยวกับภาวะวิกฤตทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของ นักศึกษาพยาบาล อยู่ในระดับปานกลาง การตอบสนองต่อภาวะวิกฤตทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของ นักศึกษาพยาบาล อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกถึงความสัมพันธ์ พบว่า สภาพแวดล้อมในสถาบันมี ความสัมพันธ์กับการตอบสนองต่อภาวะวิกฤตทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาพยาบาล อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสภาพแวดล้อมในสถาบันมีความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการ ตอบสนองต่อภาวะวิกฤตทางสังคมและสิ่งแวดล้อม กับบุคลิกภาพของนักศึกษาพยาบาล อย่างมี- นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พฤติกรรมกรับข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับความรู้และการตอบสนองต่อ ภาวะวิกฤตทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศุภรัช งามรัศมีวงศ์ (2550: 70) ได้ทำการศึกษาเจตคติและพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่ระดับชั้นต่างกันมีเจตคติและพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านการใช้ การบำรุง- รักษา และการปรับปรุงสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกสาธารณะ

จิตสำนึกสาธารณะนั้น จัดว่าเป็นสิ่งสะท้อนการพัฒนาทางจิตใจ และเป็นการแสดงออกถึง การมีเจตนาที่ดี ซึ่งมุ่งถึงการกระทำเพื่อผู้อื่นโดยมิได้เรียกร้อง นับได้ว่าเป็นการให้และฝึกฝนตนเองให้มี จิตที่รู้จักการเสียสละซึ่งเป็นที่ยอมรับและให้การส่งเสริมทุกศาสนา ในทางพระพุทธศาสนาจัดว่าเป็นการ ช่วยเหลือส่วนรวมและเอื้ออาทรต่อสังคมรอบข้างด้วยแรงกายและแรงใจ ก่อเกิดความสุข ความดีงาม และ ความมั่งคั่งทางจิตใจ

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจกร (2543: 13) กล่าวว่า จิตสำนึกสาธารณะ หรือ จิตสำนึกทางสังคม อยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ดังนี้

1. ปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับภาวะทางสัมพันธภาพของมนุษย์ ภาวะทางสังคม เป็นภาวะที่ลึกซึ้งที่มีผลต่อจิตสำนึกด้านต่างๆของมนุษย์ เป็นภาวะที่ได้อบรมกล่อมเกลา และสะสม อยู่ใน ส่วนของการรับรู้ที่ละเอียดที่ละน้อย ทำให้เกิดสำนึกที่มีรูปแบบหลากหลาย ภาวะแวดล้อมทางสังคมนี้เริ่ม ตั้งแต่พ่อแม่ พี่น้อง ญาติ เพื่อน ครู สื่อมวลชน บุคคลทั่วไป ตลอดจนระดับองค์กร วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ กฎหมาย ศาสนา รวมทั้งภาวะแวดล้อมด้านสื่อสารมวลชน และส่วนที่กำกับสำนึกของบุคคล คือ การได้สัมผัสจากการใช้ชีวิตที่มีพลังต่อการเกิดสำนึก อาทิ การไปโรงเรียน ไปทำงาน ดูละคร ฟังผู้คน สนทนากัน รับรู้เหตุการณ์บ้านเมือง

2. ปัจจัยภายใน สำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายใน หมายถึง การคิดวิเคราะห์ของแต่ละบุคคล ในการพิจารณาตัดสินคุณค่าและความดีงาม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติโดยเฉพาะ การปฏิบัติทางจิตใจ เพื่อขัดเกลาตนเองให้เป็นไปทางใดทางหนึ่ง โดยเกิดจากการรับรู้จากการเรียนรู้ การมองเห็น การคิด แล้วนำมาพิจารณาเพื่อตัดสินใจว่าต้องการสร้างสำนึกแบบใด ก็จะมีการฝึกฝนและ สร้างสมสำนึกเหล่านั้น

การเกิดจิตสำนึกไม่สามารถสรุปแยกแยะได้ว่าเกิดจากปัจจัยภายในหรือภายนอกเพียงอย่างเดียว โดยอย่างหนึ่ง เพราะทุกสรรพสิ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน จิตสำนึกที่มาจากภายนอกเป็นการเข้ามาโดย ธรรมชาติ กระทบต่อความรู้สึกของบุคคล แล้วกลายเป็นจิตสำนึกโดยธรรมชาติ และมักไม่รู้ตัว แต่ จิตสำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายในเป็นความจงใจเลือกสรรที่บุคคลระลึกตัวเองเป็นอย่างดี เป็นสำนึกที่ สร้างขึ้นเอง ระหว่างปัจจัยภายใน และภายนอก เป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่องกัน

กิตติพงษ์ แดงเสริมสิริ (2552: 32) ได้ทำการศึกษาจิตสำนึกสาธารณะและตัวแบบสร้าง จิตสำนึก สาธารณะระดับเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกสาธารณะ มี 3 ประการ คือ

1. สื่อเร้าปัจเจกบุคคล โลกยุคปัจจุบัน แม้ว่าจะมีสื่ออยู่หลายช่องทาง แต่คุณภาพสื่อที่ปลูก เร้าการสร้างจิตสำนึกสาธารณะนั้นมีอยู่ไม่มาก เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อที่เร้าความต้องการอยากสวย รวย หล่อ เท่ ดั่ง เก่ง สบาย หรุษร่า แล้วไม่สามารถเทียบกันได้ ทำให้เกิดการเลียนแบบค่านิยมที่เร้า ความสุขเฉพาะตน

2. การรับรู้จากสังคมหรือองค์กรแวดล้อม การรับรู้สื่อจากทีวี โฆษณา การเรียนรู้จากสถาบัน การศึกษา สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อหนังสือหรือนิตยสารหลากหลาย การสัมผัสจากแฟชั่นในศูนย์การค้า การรับรู้จากสิ่งของสีสันตามร้านค้า ตลอดจนไปจนถึงการเรียนรู้ค่านิยมการใช้ชีวิตของบุคคลรอบข้าง

3. ภูมิทัศน์ทางในตัวเยาวชน ในการเลือกรับรู้และปลูกเร้า เพราะสภาพครอบครัวที่เปลี่ยนแปลง ไปเป็นครอบครัวเดี่ยว ญาติผู้ใหญ่ อาจจะไม่ได้อยู่ร่วมบ้านเดียวกันเหมือนแต่ก่อน หรือหากมีอยู่ร่วมด้วย ก็มีความแตกต่างของภาษา วัย และการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน เยาวชนจะเชื่อถือทางอินเทอร์เน็ต มากกว่าการบอกเล่าจากญาติผู้ใหญ่ ทั้งในแง่มุมมองของความรักวัยรุ่นหรือเรื่องราวต่างๆ เพราะเชื่อว่า อินเทอร์เน็ตมีภาษาที่เข้าใจง่ายกว่า

นอกจากนี้สุพจน์ ทวายแก้ว (2546: 46) ได้อธิบายถึงการก่อรูปของจิตสำนึกว่าเป็นกระบวนการ ที่มีต่อเนื่องยากที่จะกำหนด แยกแยะ หรือทำการจัดลำดับขั้นเพื่อบ่งชี้ว่าบุคคลมีความรู้สึกอยู่ที่ใดได้ ชัดเจน และยังมีความเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะทางด้านสติปัญญาและการกระทำของมนุษย์ผ่าน กระบวนการเรียนรู้ที่มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่

1. คุณลักษณะด้านพุทธิพิสัย หมายถึง การได้รับรู้ (Cognition) หรือการมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งต่างๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ ทำให้บุคคลรู้จักหรือระลึกถึง

มีความเข้าใจสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินคุณค่าของสิ่งดังกล่าวได้

2. คุณลักษณะด้านจิตพิสัย หมายถึง ความรู้สึกทางจิตใจ (Affection) อันได้แก่ความสนใจหรือใฝ่ในสิ่งดังกล่าว โดยมีปฏิริยาสนองตอบการเห็นหรือให้คุณค่า การจัดระบบของคุณค่าและสร้างเป็นคุณลักษณะนิสัย

3. คุณลักษณะทางด้านทักษะพิสัย หมายถึง พฤติกรรม (Behavior) หรือการแสดงออกที่สามารถจะสังเกตรูปแบบความประพฤติได้อย่างชัดเจน เรียกว่าบุคลิกภาพ

รัญจวน อินทรกำแหง (2528: 110 - 119) ได้กล่าวถึงแนวทางในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของคนในสังคม ว่าจะต้องเกิดขึ้นได้จากการคลุกคลีอยู่กับความถูกต้อง การปลูกฝัง อบรม การฝึกปฏิบัติ การได้เห็นตัวอย่างที่ชวนให้ประทับใจ ปัจจัยเหล่านี้จะค่อยๆ โน้มนำใจของบุคคลให้เกิดจิตสำนึกที่ถูกต้องและการสร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นจำเป็นต้องอาศัยสถาบันทางสังคมหลายส่วนเข้ามาร่วมมือกัน ดังนี้

1. สถาบันการศึกษา การศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในรูปแบบใด การกำหนดเป้าหมายของการศึกษาให้ถูกต้องโดยธรรมชาติเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่แท้จริง จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่มีผู้มีส่วนอำนาจในการบริหารการศึกษาพึงพิจารณาให้ลึกซึ้ง ถ่องแท้ รอบคอบ และถูกต้องด้วยทัศนคติที่กว้างไกล โดยมีจุดหมายรวบยอดว่า ต้องจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีจิตสำนึกเป็นมนุษย์ที่เต็มที

2. สถาบันศาสนา สถาบันทางศาสนาต้องเป็นผู้นำในการสร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้น ต้องนำประชาชนกลับไปสู่คำสอนของพระพุทธองค์ที่ทรงเน้นให้เห็นแก่ประโยชน์สุขของสังคมเป็นใหญ่ ไม่บริโภคนิเวศน์ความจำเป็น หรือ เพราะความอยาก มีความสันโดษ พอใจที่จะมีกินมีอยู่ มีใช้เท่าที่จำเป็นรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เจือจานแก่ผู้อื่น มีความเมตตาอาทรต่อกัน เห็นแก่ผู้อื่นเสมือนเห็นแก่ตนเองรู้จักหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้อง

3. สถาบันครอบครัว ความอบอุ่นของสถาบันครอบครัวมีความสำคัญเป็นอันดับแรกเพราะเป็นจุดเริ่มต้นที่ช่วยให้เด็กเกิดจิตสำนึกเห็นความสำคัญของส่วนรวม ความใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่กับลูกจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการเลี้ยงอบรมลูก เพราะความใกล้ชิดจะเป็นสื่อที่ทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน และกลายเป็นเกิดความเห็นใจซึ่งกันและกัน

4. สื่อมวลชน สื่อมวลชนเป็นสถาบันที่ทรงอิทธิพลอย่างยิ่งในการกระจายความคิดความรู้ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งสู่การรับรู้ของประชาชน ความร่วมมือจากสื่อมวลชนจะช่วยสร้างความเข้าใจช่วยสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องให้แก่คนในสังคม เนื่องจากสื่อมวลชนนั้นมีบทบาทและอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างการรับรู้ที่จะสั่งสมกลายเป็นจิตสำนึกของคนในสังคม

นันทวัน บุญก่อน (2550: 178) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณธรรมของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช พบว่า ระดับปฏิบัติคุณธรรมของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเสียสละ ด้านความมีวินัยในตนเอง และด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับที่ดีมาก เพราะนักศึกษาเหล่านี้ได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมจากพ่อแม่และอาจารย์พยาบาลซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดี

สรุปได้ว่า ปัจจัยของการมีจิตสำนึกสาธารณะนั้นเกิดจากทุกสิ่งที่อยู่ล้อมรอบตัวบุคคลแบบอย่างในครอบครัว การถูกเลี้ยงดู สื่อแขนงต่างๆ ค่านิยมของคนในสังคม ความเชื่อทางด้านศาสนา สถาบันการศึกษา ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ ประสบการณ์ชีวิตที่ได้รับ และมุมมองในชีวิตส่วนตัว ล้วนมีอิทธิพลต่อจิตสำนึกสาธารณะของคนทุกคน

แนวทางในการพัฒนาบุคคลให้มีจิตสำนึกสาธารณะ

มีหน่วยงานและนักวิชาการได้เสนอแนวทางในการพัฒนาบุคคลให้มีจิตสำนึกสาธารณะไว้หลากหลายเช่น เสนอแนวทางและกลไกที่ใช้ในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ สรุปได้เป็น 3 ประการดังนี้ (นเรศวรวิชาการ. 2553: ออนไลน์)

1. การสร้างความคิดเชิงบวก หมายถึงการสร้างตนให้คิดที่มุ่งประโยชน์ของผู้อื่นมากกว่ามุ่งประโยชน์ส่วนตน (Utilization VS individualization) ซึ่งปัจจัยที่จะก่อให้เกิดสัมมาทิฐิ ในทางพุทธศาสนาจะประกอบด้วยปัจจัย 2 ประการ คือ

1.1 การเรียนรู้จากแหล่งอื่น (ปรโตโมสะ = learning from others) ได้แก่ การรับฟังคำแนะนำสั่งสอนเล่าเรียน หากความรู้ สนทนาซักถาม ฟังคำบอกเล่าชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะการสดับสัทธรรมจากผู้เป็นกัลยาณมิตร

1.2 การคิดโดยการใช้เหตุผล (โยนิโสมนสิการ = reasoned attention) ได้แก่ การใช้ความคิด ถูกวิธี การรู้จักคิดโดยมองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิดพิจารณา รู้จักสืบสาวหาเหตุผล แยกแยะออกให้เห็นตามสภาวะและความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย

2. การยึดหลักธรรม/คุณธรรมความดี เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต โดยอาจจะคำนึงถึงกลไกและกระบวนการของหลักแห่งความดีงาม ดังนี้

2.1 หลักแห่งความพอเพียง ซึ่งจะเห็นได้จากการรู้จักจัดสรรทรัพย์ที่หามาได้ด้วย ความสุจริต โดยการแบ่งออกเป็น 4 ส่วน (โกศทรัพย์ 4) คือ แบ่ง 1 ส่วนไว้เลี้ยงตน แบ่งสองส่วนไว้ประกอบหน้าที่การงาน และแบ่ง 1 ส่วนสำหรับเก็บออม

2.2 หลักแห่งการสงเคราะห์ ได้แก่ การสงเคราะห์ด้วยการให้ แบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ การให้สิ่งของ จะเป็นทรัพย์หรือวัสดุก็ได้ กับการให้ความรู้สั่งสอน (ธรรมทาน) การสงเคราะห์ที่เป็นการใช้ถ้อยคำที่เป็นประโยชน์ ประกอบด้วยเหตุผลที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความนิยมยินดี (ปิยวาจา) โดยสรุปก็คือ การ

สงเคราะห์ช่วยเหลือที่เป็นการให้ด้วยพฤติกรรม และการให้ด้วยวาจาที่อ่อนหวาน ก่อให้เกิดความซาบซึ้งใจของผู้ฟัง จึงเป็นการสงเคราะห์ที่จะต้องปฏิบัติด้วยความเมตตา คือ ความหวังดีโดยไม่หวังผลตอบแทน

2.3 หลักแห่งการประพฤติ การกระทำที่เป็นประโยชน์ ได้แก่ ความช่วยเหลือที่มอบให้ผู้อื่นด้วยความเต็มใจในการประกอบกิจการงานต่างๆ การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดจน ช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรมแก่ผู้อื่น

2.4 หลักแห่งการสงเคราะห์และทำคุณประโยชน์อย่างสม่ำเสมอ โดยไม่มุ่งหวังเอาประโยชน์เข้าสู่ตนเอง เป็นการสร้างจิตสาธารณะที่ช่วยเหลือ และทำตนเป็นประโยชน์ โดยการมีส่วนร่วมในกิจการต่างๆ ของส่วนรวม ด้วยการพิจารณาความเหมาะสมของกาลเทศะ และฐานะของตนเอง

2.5 หลักแห่งความเอื้ออาทร เพื่อสร้างจิตสาธารณะ ให้มีความเอื้อเฟื้อต่อบุคคลแวดล้อม และสิ่งแวดล้อม โดยการแสดงออกด้วยความเป็นกัลยาณมิตร ที่เป็นผู้ชี้ช่องทางประโยชน์ แนะนำให้ส่วนรวมดำเนินไปบนแนวทางประโยชน์ แนะนำให้ส่วนรวมดำเนินไปบนแนวทางของจริยธรรมเรียงลำดับความสำคัญของผู้รับความเอื้ออาทร ซึ่งอาจจะเป็น

2.5.1 เอื้ออาทรด้วยการบูชา บำรุงให้มีความสุข คือ การเอื้ออาทรต่อบิดามารดา

2.5.2 เอื้ออาทรด้วยการประพฤติตนเป็นเจ้าบ้านปกป้องคุ้มครอง ดูแล คือ การเอื้ออาทรต่อบุตร ภรรยา และคนในปกครอง

2.5.3 เอื้ออาทรด้วยการแสดงความเคารพคารวะ คือ การเอื้ออาทรโดยเคารพต่อผู้ทำหน้าที่สั่งสอน ชี้นำประโยชน์ผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ

3. การประกอบกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในการแสดงออกถึงความมีจิตสาธารณะ เช่น การเข้าร่วมอาสาทำกิจกรรมของส่วนรวม ที่เป็นการสร้างสรรค์ เช่น ปลูกป่า รณรงค์การจับจ่ายใช้สอยอย่างประหยัด การรีไซเคิลของที่ใช้แล้ว การสร้างโลกสีเขียว การใช้จักรยานแทนยานพาหนะที่ใช้เชื้อเพลิง

จันทิรา ธนสงวนวงศ์ (2553: ออนไลน์) กล่าวว่า การสร้างจิตสาธารณะ เป็นความรับผิดชอบในตนเอง แม้ว่าจะได้รับการอบรมสั่งสอนถ้าใจตนเองไม่ยอมรับ จิตสาธารณะก็ไม่เกิด ฉะนั้นคำว่า "ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน" จึงมีความสำคัญส่วนหนึ่งในการสร้างจิตสาธารณะ ถ้าตนเองไม่เห็นความสำคัญแล้วคงไม่มีใครบังคับได้ นอกจากใจของตนเองแล้ว แนวทางที่สำคัญในการสร้างจิตสาธารณะยังมีอีกหลายประการถ้าปฏิบัติได้ก็จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ดังนี้

1. สร้างวินัยในตนเอง ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตย รู้ถึงขอบเขตของสิทธิเสรีภาพหน้าที่ ความรับผิดชอบ ต่อตนเองและสังคม

2. ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม ตระหนักเสมอว่าตนเอง คือส่วนหนึ่งของสังคมต้องมีความรับผิดชอบในการรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องของส่วนรวม ทั้งต่อประเทศชาติ และโลกใบนี้

3. ตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคม ให้ถือว่าเป็นปัญหาของตนเอง เช่นกัน อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ต้องช่วยกันแก้ไข เช่น ช่วยกันดำเนินการให้โรงงานอุตสาหกรรมสร้างบ่อบำบัดน้ำทิ้ง

ก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

4. ยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต เพราะหลักธรรมหรือคำสั่งสอนในทุกศาสนาที่นับถือ สอนให้คนทำความดีทั้งสิ้น ถ้าปฏิบัติได้จะทำให้ตนเองมีความสุข นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมด้วย ทำให้เราสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ณัฐวัฒน์ ล่องทอง (2553: ออนไลน์) ได้เสนอแนวทางในการเสริมสร้างจิตสาธารณะไว้โดยใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับความรักมนุษยชาติตามหลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่

1. เมตตา ความรัก ความปรารถนาดีให้ผู้อื่นมีความสุข
2. กรุณา ความสงสาร เห็นใจ ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์
3. มุทิตา ยินดีเมื่อผู้อื่นได้มีสุข
4. อุเบกขา วางเฉยไม่ลำเอียง

นอกจากนี้ก็ยังรวมทั้งสังคหวัตถุ 4 ได้แก่

1. ทาน การให้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
2. ปิยวาจา กล่าวด้วยวาจาที่ซาบซึ้ง สุภาพอ่อนหวาน
3. อัตถจริยา ทำดี ประพฤติดี เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น
4. สมานัตตตา ทำตัวเสมอต้นเสมอปลาย

เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ (2551: ออนไลน์) ได้ทำการศึกษา แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย กรณีศึกษากลุ่มและเครือข่ายเยาวชนที่ทำงานด้านจิตสำนึกสาธารณะ พบว่า มีกระบวนการจัดกิจกรรมที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันคือการจัดกิจกรรมเพื่อสังคม การอาสา การช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อการดำเนินงาน การให้คำปรึกษาและการจัดการความรู้ กิจกรรมต่างๆเหล่านี้สอดคล้องและเป็นไปตามกระบวนการบริหารคุณภาพวงจรเดมมิง เยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมของกรณีศึกษาทุกคนมีคุณลักษณะของการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมอันเนื่องมาจากการไม่เห็นแก่ตัวและการเสียสละเพื่อสังคมอันเป็นองค์ประกอบของการมีจิตสำนึกสาธารณะ แนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะเป็นไปตามแนวทางการปฏิรูประบบการศึกษา พัฒนาคุณภาพสื่อ ร่วมมือกันทำงานและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดกิจกรรมที่เยาวชนเป็นผู้นำกิจกรรม กิจกรรมที่เยาวชนเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมและ กิจกรรมที่สามารถทำได้ในชีวิตประจำวัน

และได้มีข้อเสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะไว้ว่า

1. ควรมีการกำหนดมาตรการเพื่อเป็นการส่งเสริมและมอบหมายให้หน่วยงานต่างๆ ลงมาดำเนินการเพื่อเด็กและเยาวชนโดยจริงจัง ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะในปัจจุบันยังขาดความร่วมมือของสถาบันต่างๆในสังคม เพื่อการดำเนินการในรูปแบบที่เหมาะสม ในระยะเริ่มต้น อาจจะเป็นหน่วยงานของรัฐเองที่รับผิดชอบงานด้านเยาวชนเป็นหลัก เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการ

ห้องเที่ยวและกีฬา แล้วจึงเป็นการพัฒนาต่อไปในทุกกระทรวงทั้งนี้เพราะทุกๆ กระทรวงสามารถนำเรื่องของเด็กและเยาวชนเข้าไปปรับใช้ได้เหมาะสม

2. กระทรวงศึกษาธิการ ควรเร่งรัดการออกกฎกระทรวงในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดให้ครูมีการดำเนินการจัดการเรียนรู้จากการปฏิบัติอย่างจริงจัง เนื่องจากระบบของการศึกษายังไม่สามารถพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนได้อย่างเต็มที่ ด้วยข้อจำกัดของบุคลากรที่ขาดจรรยาบรรณ หรือในระดับมหาวิทยาลัยควรกำหนดให้มีวิชาบริการสังคมให้นักศึกษา ด้วยการบรรจุเข้าไปในหลักสูตรการศึกษาของทุกคณะหรือสำนักวิชา รวมทั้งสนับสนุนให้มีการทำกิจกรรมทางสังคมในสถานศึกษากำหนดกรอบแนวคิดในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างให้นักศึกษาได้นำพลังสร้างสรรค์ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคม

3. ควรมีคณะกรรมการหรือองค์กรระดับชาติ ที่เป็นกลไกกลางในการรับผิดชอบ การส่งเสริมสนับสนุน รวมถึงติดตามผลและสังเคราะห์กระบวนการในการเรียนรู้ในการดำเนินการทางสังคมของเยาวชนโดยให้เยาวชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามเป้าหมายระดับชาติ เพราะงานเยาวชนในปัจจุบันยังกระจายอยู่โดยทั่วไป ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มพื้นที่ในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ในระดับมหภาคให้เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างแท้จริง

4. ควรให้มีการกำหนดแผนระยะยาวไว้สำหรับประเด็นที่จะเป็นส่วนที่เป็นประโยชน์กับสังคมอย่างแท้จริง อย่างเช่นงานการพัฒนาเยาวชนเพื่อจะได้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง หากการดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่องเด็กและเยาวชนก็จะเข้ามาสู่ระบบของการมีส่วนร่วมในภาคสังคมโดยอัตโนมัติ การดำเนินการต่างๆ ที่เป็นอยู่ในขณะนี้ยังขาดความต่อเนื่อง ที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือเมื่อเปลี่ยนรัฐบาล นโยบายบางอย่างก็เปลี่ยนแปลงไป

5. ควรเปิดพื้นที่ด้านสื่อสารมวลชนให้เด็กและเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อที่เด็กและเยาวชนด้วยกันจะได้บริโภคข่าวสารที่เป็นประโยชน์และเหมาะกับเยาวชนเอง เนื่องจากโอกาสในการรับรู้ข่าวสารของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปด้วยอิทธิพลของสื่อสารมวลชน นอกจากนั้นยังเป็นการป้องกันอันตรายจากการป้อนข้อมูลข่าวสารที่ไม่เป็นธรรมจากสื่ออีกด้วย

วราพร วันไชยธนวงศ์ ปรกาศแก้ว ธนสุวรรณ และวรรณภา พิพัฒน์ธนวงค์ (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการสร้างจิตอาสาของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี เชียงใหม่ พบว่า นักศึกษาให้ความสำคัญจิตอาสา เป็นความสมัครใจ เต็มใจ ตั้งใจทำ และเสียสละทั้งแรงกายและแรงใจหรือทรัพย์สิน ในการทำกิจกรรมหรือสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น กระบวนการสร้างจิตอาสา มี 4 ประเด็นคือ 1) ปลูกฝังให้ตระหนักถึงความสำคัญของจิตอาสา 2) การเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ด้านความรู้ และการติดต่อสื่อสาร 3) การสร้างความเชื่อมั่นในตน และ 4) การเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่องประสบความสำเร็จต่อ

การพัฒนาด้านจิตอาสา คือทำให้ได้รับการพัฒนาให้เป็นคนเก่งคนดีและใช้ชีวิตอย่างมีความสุข และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนาบุคคลให้มีจิตสำนึกสาธารณะ สรุปได้ว่า แนวทางในการพัฒนานั้น ต้องการที่จะสร้างคนให้อยู่ร่วมกันได้อย่างเท่าเทียมกัน มีจิตสำนึกต่อทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นบนโลกใบนี้ และต้องการจะรักษาคุณธรรมประจำใจให้คงอยู่ ให้การแบ่งปัน การช่วยเหลือกัน การรู้จักสามัคคี มีน้ำใจไมตรีต่อเพื่อนมนุษย์ ต่อสรรพสัตว์ ต่อทรัพยากรธรรมชาติให้มีเพิ่มมากขึ้น เพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดี

การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(วังน้อย)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสถาปนาขึ้นเพื่อเป็นสถานศึกษาพระไตรปิฎก และวิชาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป (คู่มือนิติระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2554: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

สภามติประจำมหาวิทยาลัย ปณฺญา โลกสุมิ ปชฺโชโต ปญฺญาเป็นแสงสว่างในโลก

ปรัชญาของมหาวิทยาลัย จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่พัฒนาจิตใจและสังคม

ปณิธาน ศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูง สำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์

วิสัยทัศน์ สร้างคนดีและคนเก่งอย่างมีสมรรถภาพ จัดการศึกษาและวิจัยอย่างมีคุณภาพบริการวิชาการอย่างมีคุณภาพ และบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สร้างคนดีและเก่งอย่างมีสมรรถภาพ ผลิต้นวัตกรรมและพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้มีปฏิภาณนำเลื่อมใส ใฝ่รู้ ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม มีโลกทัศน์กว้างไกล มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองให้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม

2. จัดการศึกษาและวิจัยอย่างมีคุณภาพ จัดการศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยบูรณาการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาเข้ากับศาสตร์สมัยใหม่ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ผ่านกระบวนการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อก้าวไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ และเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนามนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสมดุลและสันติ

3. บริการวิชาการอย่างมีคุณภาพ มุ่งมั่นในการให้บริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่คณะสงฆ์และสังคม รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ และความร่วมมืออันดีระหว่างพุทธศาสนิกชนในระดับชาติและนานาชาติ เพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมอันเนื่องด้วยพระพุทธศาสนา

4. บริหารตัวอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งมั่นพัฒนาการบริหารจัดการตามหลักนิติธรรม จริยธรรม ความสำนึกรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม ความโปร่งใสตรวจสอบได้ และความคุ้มค่า รวมทั้งสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อก้าวไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง

พันธกิจ ผลิตบัณฑิต วิจัยและพัฒนา ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม มีการดำเนินงานตามพันธกิจ ดังนี้

1. ผลิตและพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๙ ประการ คือ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม มีโลกทัศน์ กว้างไกล มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเอง ให้เปรียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม

2. การวิจัยและค้นคว้า เพื่อสร้างองค์ความรู้ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน เน้นการพัฒนาองค์ความรู้ในพระไตรปิฎก โดยวิธีสหวิทยาการแล้วนำองค์ความรู้ที่ค้นพบมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหา ศีลธรรม และจริยธรรมของสังคม รวมทั้งพัฒนา คุณภาพงานวิชาการด้านพระพุทธศาสนา

3. ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม ตามปณิธานการจัดตั้งมหาวิทยาลัย ด้วยการปรับปรุงกิจกรรมต่างๆ ให้ประสานสอดคล้อง เอื้อต่อการส่งเสริม สนับสนุนกิจการคณะสงฆ์ สร้างความรู้ ความเข้าใจหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา สร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมแก่ประชาชน จัดประชุม สัมมนา และฝึกอบรม เพื่อพัฒนาพระสงฆ์และบุคลากรทางศาสนา ให้มีศักยภาพในการธำรงรักษา เผยแผ่หลักคำสอน และเป็นแกนหลักในการพัฒนาจิตใจในวงกว้าง

4. เสริมสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ให้เอื้อต่อการศึกษา เพื่อสร้างจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย สนับสนุนให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างมีดุลยภาพ

หลักสูตรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ระดับปริญญาตรี ที่เปิดสอนดังนี้ (คู่มือนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2554: 5-6)

1. หลักสูตรคณะพุทธศาสตร์ เปิดสอน ดังนี้

- 1.1 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา (บรรพชิต/คฤหัสถ์)
- 1.2 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา (หลักสูตรภาษาอังกฤษ) (บรรพชิต/คฤหัสถ์)
- 1.3 สาขาวิชาศาสนา
- 1.4 สาขาวิชาปรัชญา (บรรพชิต/คฤหัสถ์)
- 1.5 สาขาวิชาภาษาสันสกฤต
- 1.6 สาขาพระอภิธรรม (คฤหัสถ์)
- 1.7 สาขาวิชาบาลีพุทธศาสตร์

2. หลักสูตรคณะครุศาสตร์ เปิดสอน ดังนี้
 - 2.1 สาขาวิชาสังคมศึกษา
 - 2.2 สาขาวิชาการสอนภาษาไทย
 - 2.3 สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ (บรรพชิต/คฤหัสถ์)
 - 2.4 สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษาและการแนะแนว (บรรพชิต/คฤหัสถ์)
3. หลักสูตรคณะมนุษยศาสตร์ เปิดสอน ดังนี้
 - 3.1 สาขาวิชาภาษาไทย
 - 3.2 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ (บรรพชิต/คฤหัสถ์)
 - 3.3 สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา (บรรพชิต/คฤหัสถ์)
 - 3.4 สาขาวิชาจิตวิทยา (บรรพชิต/คฤหัสถ์)
4. หลักสูตรคณะสังคมศาสตร์ เปิดสอน ดังนี้
 - 4.1 สาขาวิชารัฐศาสตร์
 - วิชาเอกการปกครอง (บรรพชิต/คฤหัสถ์)
 - วิชาเอกการบริหารรัฐกิจ (บรรพชิต/คฤหัสถ์)
 - 4.2 สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ (บรรพชิต/คฤหัสถ์)
 - 4.3 สาขาวิชาสังคมวิทยา (บรรพชิต/คฤหัสถ์)
 - 4.4 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

การส่งเสริมพระนิสิตให้มีจิตสำนึกสาธารณะ

มหาวิทยาลัยได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตโดยการจัดตั้งโครงการงานบริการสังคม (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2551: ออนไลน์) ไว้ดังนี้

1. กิจกรรมธรรมะสู่โรงเรียน (Dhamma to School) เป็นกิจกรรมเน้นการบรรยายและจัดกิจกรรมในสถานศึกษาทั้งที่เป็นประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาได้เรียนรู้ธรรมะแนวใหม่เหมาะกับวัยของผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งมีทั้งเกมเพลงธรรมะ กิจกรรมนันทนาการ สอดแทรกคุณธรรมและการบรรยายประกอบสื่อมัลติมีเดีย เพื่อให้เกิดการพัฒนากาย ศีล จิตใจ และปัญญา เข้ากับสังคมสมัยใหม่ได้อย่างแท้จริง

2. กิจกรรมธรรมทายาท (Dhamma for Teen) เป็นกิจกรรมการอบรมคุณธรรม ในรูปแบบค่ายคุณธรรม ที่มีการฝึกอบรมในด้านภavana 4 ด้าน คือ กาย : กิน อยู่ ดู ฟังเป็น ด้านศีล : ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสังคม ด้านจิต : การฝึกอบรมจิตให้เจริญองงามและมีความสุข และด้านปัญญา: ฝึกปัญญารู้เท่าทันโลกและชีวิตตามความเป็นจริง โดยกระบวนการอบรมบูรณาการเข้ากับสื่อสมัยใหม่ และกิจกรรมสอดแทรกคุณธรรม ทันสมัย ใช้ได้จริงและมีความสุขในการอบรม

3. กิจกรรมธรรมะนำสมัย (Dhamma in Trend) เป็นกิจกรรมสำหรับครูอาจารย์และนิสิต

นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา บุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้เกิดความสุขและประสิทธิภาพในการทำงาน สำหรับฝึกให้นิสิตนักศึกษาได้มีความช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อกัน และทำประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

4. กิจกรรมธรรมะพัฒนาองค์กร (Dhamma for Organization Development: Dhamma O.D.) เป็นกิจกรรมเพื่อการพัฒนาองค์กรคุณธรรม สำหรับผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ พนักงานและลูกจ้าง เพื่อความเป็นมืออาชีพในการทำงานและการสร้างค่านิยมในองค์กรของตน ให้มีความสัมพันธ์ มีผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ มีความสุข และสร้างสังคมคุณธรรมในการทำงาน

สรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดการศึกษาขึ้น เพื่อเป็นสถาบัน การศึกษาพระไตรปิฎก และวิชาชั้นสูง สำหรับพระภิกษุสงฆ์ สามเณร และประชาชนทั่วไป ได้จัดกิจกรรม ผ่านงานบริการสังคมในโครงการต่างๆ เพื่อให้พระนิสิตได้เข้าใจและเรียนรู้กระบวนการเผยแผ่ต่อสังคม เสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ รู้จักการให้ที่ประเสริฐที่สุด ดังพระพุทธพจน์ขององค์สมเด็จพระสัมมา- สัมพุทธเจ้าที่ได้ตรัสไว้ว่า สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ การให้ธรรมะ ย่อมชนะการให้ทั้งปวง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับ ดังนี้ การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระนิสิตที่ศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2553 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) จำนวน 1,530 รูป

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระนิสิตที่ศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ปีการศึกษา 2553 ซึ่งได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยการเปิดตารางของเครจิจและมอร์แกน (Krejcie and morgan. 1970 : 608) ได้กลุ่มตัวอย่าง 318 รูป จากนั้นใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยการเทียบสัดส่วนจำแนกตามคณะวิชา ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคณะวิชา

คณะวิชา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
คณะพุทธศาสตร์	389	81
คณะครุศาสตร์	264	55
คณะมนุษยศาสตร์	321	67
คณะสังคมศาสตร์	556	115
รวมทั้งสิ้น	1,530	318

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต ใน 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำรา วารสาร สิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องจิตสำนึกสาธารณะ เพื่อนำมากำหนดกรอบและขอบเขตเนื้อหาในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาการสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวทางของไลเคอร์ท (Likert)
3. นำเครื่องมือจากข้อ 1 และข้อ 2 มาสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต ใน 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต ใน 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ผู้วิจัยกำหนดการให้ค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยจากแบบสอบถาม ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง ผู้ตอบมีพฤติกรรม/การปฏิบัติตนในเรื่องดังกล่าวในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ผู้ตอบมีพฤติกรรม/การปฏิบัติตนในเรื่องดังกล่าวในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง ผู้ตอบมีพฤติกรรม/การปฏิบัติตนในเรื่องดังกล่าวในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ผู้ตอบมีพฤติกรรม/การปฏิบัติตนในเรื่องดังกล่าวในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ผู้ตอบมีพฤติกรรม/การปฏิบัติตนในเรื่องดังกล่าวในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50-5.00 หมายถึง ผู้ตอบมีจิตสำนึกสาธารณะระดับมากที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50-4.49 หมายถึง ผู้ตอบมีจิตสำนึกสาธารณะระดับมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50-3.49 หมายถึง ผู้ตอบมีจิตสำนึกสาธารณะระดับปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50-2.49 หมายถึง ผู้ตอบมีจิตสำนึกสาธารณะระดับน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.49 หมายถึง ผู้ตอบมีจิตสำนึกสาธารณะระดับน้อยที่สุด

ในตอนที่ 2 ของแบบสอบถามแต่ละด้าน เป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบสามารถให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะได้อย่างเสรี

4 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่อประธาน และกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อพิจารณาความครอบคลุมในด้านภาษาและเนื้อหา

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการพิจารณาแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความชัดเจนของแบบสอบถาม

6. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขและเสนอต่อประธานและกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนอีกครั้ง

7. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไป (try out) กับพระนิสิตจำนวน 30 รูป แล้วนำมาหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อโดยใช้วิธีการหาค่าร้อยละ 27 ของกลุ่มสูง และร้อยละ 27 ของกลุ่มต่ำ จากนั้นใช้การทดสอบที (t-test) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 1.76 ขึ้นไปไว้ใช้เป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัย สำหรับข้อคำถามที่ค่าต่ำกว่าเกณฑ์ ผู้วิจัยนำมาปรับภาษาและตรวจสอบแก้ไขข้อคำถามให้ชัดเจน และนำเสนอต่อประธานและกรรมการผู้ควบคุมปริญญาโทเพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง ได้ข้อคำถาม 70 ข้อ

8. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.935

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการแจกแบบสอบถามให้กับพระนิสิต

2. ผู้วิจัยแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

2. ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตโดยรวม และเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตโดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามตัวแปร สถานะ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบที (t-test) สำหรับตัวแปรคณะวิชา ชั้นปี ภูมิภาคเนาเดิม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาค่าจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยใช้การทดสอบที (t- test for independent sample) (Ferguson.1981:180)

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach.1984:61)

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบที (t- test for independent sample)

3.2 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe')

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำแนกตามตัวแปร สถานะ คณะวิชา ชั้นปี ภูมิภาคเนาเดิม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{x}	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F – distribution
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t – distribution
df	แทน	ระดับชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
SS	แทน	ผลบวกของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานยกกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็นที่สถิติที่ใช้ทดสอบจะตกอยู่ในช่วงปฏิเสธสมมติฐาน
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต โดยรวมและเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามตัวแปร สถานะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบที (t-test) สำหรับตัวแปรคณะวิชา ชั้นปี ภูมิภาคเนาเดิม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของพระนิสิต จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานะ		
1.1 พระภิกษุ	218	68.6
1.2 สามเณร	100	31.4
รวม	318	100.0
2. คณะวิชา		
2.1 คณะพุทธศาสตร์	81	25.5
2.2 คณะครุศาสตร์	55	17.3
2.3 คณะมนุษยศาสตร์	67	21.0
2.4 คณะสังคมศาสตร์	115	36.2
รวม	318	100.0
3. ระดับชั้นปี		
3.1 ชั้นปีที่ 1	91	28.6
3.2 ชั้นปีที่ 2	76	23.9
3.3 ชั้นปีที่ 3	78	24.5
3.4 ชั้นปีที่ 4	73	23.0
รวม	318	100.0
4. ภูมิลำเนาเดิม		
4.1 หนเหนือ	52	16.4
4.2 หนใต้	45	14.2
4.3 หนกลาง	106	33.2
4.4 หนตะวันออก	115	36.2
รวม	318	100.0

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
5.1 เกรตเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป	122	38.4
5.2 เกรตเฉลี่ยสะสม 2.50 – 2.99	154	48.4
5.3 เกรตเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 2.49 ลงมา	42	13.2
รวม	318	100.0

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นพระนิสิตปริญญาตรี ภาคปกติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) จากกลุ่มตัวอย่าง 318 รูป เป็นพระภิกษุ จำนวน 218 รูป คิดเป็นร้อยละ 68.6 และเป็นสามเณร จำนวน 100 รูป คิดเป็นร้อยละ 31.4

ด้านคณะวิชา พบว่า พระนิสิตศึกษาในคณะพุทธศาสตร์ จำนวน 81 รูป คิดเป็นร้อยละ 25.5 คณะครุศาสตร์ จำนวน 55 รูป คิดเป็นร้อยละ 17.3 คณะมนุษยศาสตร์ จำนวน 67 รูป คิดเป็นร้อยละ 21.0 และคณะสังคมศาสตร์ จำนวน 115 รูป คิดเป็นร้อยละ 36.2

ด้านระดับชั้นปี พบว่า เป็นพระนิสิตระดับชั้นปีที่ 1 จำนวน 91 รูป คิดเป็นร้อยละ 28.6 ระดับชั้นปีที่ 2 จำนวน 76 รูป คิดเป็นร้อยละ 23.9 ระดับชั้นปีที่ 3 จำนวน 78 รูป คิดเป็นร้อยละ 24.5 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 73 คิดเป็นร้อยละ 23.0

ด้านภูมิลำเนาเดิม พบว่า เป็นพระนิสิตหนเหนือ จำนวน 52 รูป คิดเป็นร้อยละ 16.4 หนใต้ จำนวน 45 รูป คิดเป็นร้อยละ 14.2 หนกลาง จำนวน 106 รูป คิดเป็นร้อยละ 33.2 และหนตะวันออก จำนวน 115 รูป คิดเป็นร้อยละ 36.2

ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า พระนิสิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3.00 ขึ้นไป จำนวน 122 รูป คิดเป็นร้อยละ 38.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2.50 – 2.99 จำนวน 154 รูป คิดเป็นร้อยละ 48.4 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2.49 ลงมา จำนวน 42 รูป คิดเป็นร้อยละ 13.2

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์จิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน โดยการวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตาราง 3 – 12

ตาราง 3 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน

จิตสำนึกสาธารณะ	n = 318		ระดับพฤติกรรม/ การปฏิบัติตน
	\bar{x}	S.D.	
ด้านความรับผิดชอบ	3.82	0.53	มาก
ด้านความเสียสละ	3.86	0.56	มาก
ด้านความสามัคคี	3.89	0.57	มาก
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.84	0.57	มาก
รวม	3.85	0.50	มาก

จากตาราง 3 แสดงว่า พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตาราง 4 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ด้านความรับผิดชอบต่อ

จิตสำนึกสาธารณะด้านความรับผิดชอบต่อ	n = 318		ระดับพฤติกรรม/ การปฏิบัติตน
	\bar{x}	S.D.	
1. เมื่อมีกิจกรรมส่วนรวมเกิดขึ้นภายในวัดท่านเข้าไปช่วยเหลือ	4.15	0.83	มาก
2. ท่านทำการเผยแพร่ธรรมะแก่พุทธศาสนิกชนทุกครั้งที่มีโอกาส	3.72	0.93	มาก
3. เมื่อท่านพบว่า ภิกษุหรือสามเณรภายในวัด กระทำผิด ท่านได้ตักเตือนเขา	3.53	0.91	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

จิตสำนึกสาธารณะด้านความรับผิดชอบ	n = 318		ระดับพฤติกรรม/ การปฏิบัติตน
	\bar{x}	S.D.	
4. เมื่อท่านโดยสารรถแท็กซี่ พบเพื่อนที่จะไปเส้นทางเดียวกัน ท่านชักชวนให้เดินทางไปด้วยกัน	3.60	1.02	มาก
5. ท่านยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ชี้ข้อบกพร่องและคำตำหนิจากผู้อื่น	3.87	0.83	มาก
6. เมื่อมีผู้ว่ากล่าวตักเตือน เกี่ยวกับการกระทำความผิดของท่าน ท่านจะไม่แสดงอาการไม่พอใจ	3.32	1.01	ปานกลาง
7. เมื่อท่านทำผิดต่อผู้ใด ท่านพร้อมที่จะขอโทษ	3.98	0.93	มาก
8. เมื่อผู้อื่นขอโทษท่าน ท่านพร้อมที่จะให้อภัย	4.08	0.93	มาก
9. เมื่อท่านทำของผู้อื่นเสียหาย ท่านได้แจ้งต่อเจ้าของสิ่งของ เพื่อขอรับผิดชอบ	4.07	0.82	มาก
10. เมื่อท่านได้รับมอบหมายให้ทำงาน ท่านรับผิดชอบงานนั้นอย่างเต็มความสามารถ	4.07	0.85	มาก
11. เมื่อมีคนทะเลาะกัน ท่านมักเข้าไปห้ามปราม	3.57	1.00	มาก
12. เมื่อมีคนลืมสิ่งของทิ้งไว้ ท่านนำไปประกาศหาเจ้าของ	3.83	0.92	มาก
13. เมื่อท่านพบเห็นคนกระทำความผิดกฎหมาย ท่านแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบ	3.42	1.07	ปานกลาง
14. เมื่อท่านส่งเสียงดังมากกว่าปกติ ท่านรู้สึกเกรงใจผู้คนที่รอบข้าง	3.93	0.95	มาก
15. ท่านไม่ทิ้งขยะในที่สาธารณะ เมื่อไม่มีคนเห็น	3.69	0.97	มาก
16. เมื่อมีการเข้าแถวเพื่อรับสิ่งของ ท่านจะเข้าแถวตามลำดับการมาถึงก่อนหลัง	4.05	0.94	มาก
17. ท่านยอมรับการกระทำของตนเองทั้งผลดี และผลเสีย	3.97	0.88	มาก
รวม	3.82	0.53	มาก

จากตาราง 4 พบว่า พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) มีจิตสำนึกสาธารณะด้านความรับผิดชอบโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ

พบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะด้านความรับผิดชอบเกือบทุกข้ออยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้อ 6. เมื่อมีผู้ว่ากล่าวตักเตือน เกี่ยวกับการทำความผิดของท่าน ท่านจะไม่แสดงอาการไม่พอใจ และข้อ 13. เมื่อท่านพบเห็นคนกระทำความผิดกฎหมาย ท่านแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบ ที่พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 5 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ด้านความเสียสละ เป็นรายชื่อ

จิตสำนึกสาธารณะด้านความเสียสละ	n = 318		ระดับพฤติกรรม/ การปฏิบัติตน
	\bar{x}	S.D.	
18. เมื่อเพื่อนมาขอความช่วยเหลือจากท่าน ท่านไม่หลีกเลี่ยงที่จะให้ความช่วยเหลือ	3.92	0.93	มาก
19. เมื่อเห็นเพื่อนกำลังลำบาก ท่านเข้าไปสอบถามเพื่อให้ความช่วยเหลือ	3.86	0.85	มาก
20. ท่านให้ความคิดเห็นแบบตรงไปตรงมา กับผู้ที่เข้ามาขอคำปรึกษา	3.89	0.87	มาก
21. ท่านแบ่งปันสิ่งของที่เกินจำเป็นของท่านให้แก่ผู้อื่น	4.03	0.80	มาก
22. ท่านพร้อมจะให้ความช่วยเหลือกับทุกคน โดยไม่หวังผลตอบแทน	3.98	0.83	มาก
23. ท่านมักให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ด้อยโอกาสและต้องการความช่วยเหลือ	3.94	0.83	มาก
24. ท่านมักบริจาคสิ่งของที่ท่านไม่ใช้แล้วให้แก่องค์กรการกุศลต่างๆ	3.70	0.97	มาก
25. ท่านช่วยชักชวนผู้คนที่บริจาคสิ่งของแก่ผู้ยากไร้	3.74	0.96	มาก
26. ท่านมีความสุขที่ได้ทำงานอาสาสมัคร	3.91	0.94	มาก
27. เมื่อมีกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ของชุมชน ท่านเสียสละเวลาไปเข้าร่วม	3.92	0.92	มาก
28. เมื่อมีโรงเรียน มาขอความร่วมมือให้ท่านไปสอนธรรมะ ท่านเสียสละเวลาไปสอนให้	3.83	0.98	มาก
29. เมื่อท่านมีเวลารว่าง ท่านช่วยทำความสะอาดสถานที่ต่างๆ ภายในวัดที่อยู่อาศัย	3.91	0.87	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

จิตสำนึกสาธารณะด้านความเสียสละ	n = 318		ระดับพฤติกรรม/ การปฏิบัติตน
	\bar{x}	S.D.	
30. เมื่อผู้ใดปฏิเสธความช่วยเหลือจากท่าน ท่านไม่เสียความรู้สึก แต่พร้อมที่จะช่วยเหลือ	3.69	0.86	มาก
31. ท่านพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ แม้จะต้องเสียสละทรัพย์สินส่วนตัว	3.68	0.88	มาก
32. ท่านพร้อมที่จะให้การสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นสาธารณะประโยชน์	3.93	0.91	มาก
33. ท่านไม่รู้สึกเบียดเบียนต่อพฤติกรรมของผู้ที่มาขอความช่วยเหลือ	3.66	0.85	มาก
34. ท่านพร้อมที่จะให้ความรู้แก่ผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน	3.97	0.89	มาก
35. ท่านพร้อมที่จะเสียสละต่อผู้อื่น แม้ว่าผู้อื่นจะมองไม่เห็นเจตนาดีของท่าน	3.89	0.91	มาก
รวม	3.86	0.56	มาก

จากตาราง 5 พบว่า พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) มีจิตสำนึกสาธารณะด้านความเสียสละโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะด้านความเสียสละอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตาราง 6 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ด้านความสามัคคี เป็นรายข้อ

จิตสำนึกสาธารณะด้านความสามัคคี	n = 318		ระดับพฤติกรรม/ การปฏิบัติตน
	\bar{x}	S.D.	
36. ท่านประพฤติตนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี	3.98	0.78	มาก
37. ท่านทำงานส่วนรวม โดยไม่เกี่ยงว่างานนั้นจะเป็นงานหนักหรืองานเบา	3.92	0.79	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

จิตสำนึกสาธารณะด้านความสามัคคี	n = 318		ระดับพฤติกรรม/ การปฏิบัติตน
	\bar{x}	S.D.	
38. ท่านจะเรียกผู้ที่ท่านเห็นว่ามีคุณสมบัติไม่เหมาะสม ขาดความสามัคคีในหมู่คณะ มาว่ากล่าว ตักเตือนและแนะนำ	3.56	0.91	มาก
39. เมื่อท่านเห็นเพื่อนทำงานอย่างเหน็ดเหนื่อย ท่านเข้าไปช่วยเหลือ เพื่อให้งานเสร็จเร็วขึ้น	3.92	0.78	มาก
40. เมื่อท่านต้องการตำหนิใคร ท่านไม่ตำหนิต่อหน้าผู้คนจำนวนมาก แต่จะเรียกเข้ามาคุยเป็นการส่วนตัว	3.63	0.88	มาก
41. ท่านทำงานส่วนรวมอย่างเต็มความสามารถ	4.02	0.83	มาก
42. ท่านทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างไม่มีปัญหาข้อขัดแย้ง	3.84	0.89	มาก
43. เมื่อเกิดปัญหาระหว่างการทํางาน ท่านจะปรึกษาขอความคิดเห็นจากแต่ละคน เพื่อหาวิธีแก้ปัญหา	3.82	0.86	มาก
44. ท่านตัดสินใจแก้ปัญหาจากเหตุผลมากกว่าการใช้อารมณ์	3.97	0.85	มาก
45. การทำงานเป็นทีม ทำให้ท่านเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น	4.01	0.89	มาก
46. ท่านจะไม่ละทิ้งหน้าที่ เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นภายในทีม	3.94	0.92	มาก
47. เมื่อสมาชิกภายในทีมไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ ท่านมักทำหน้าที่แทน เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จทันตามกำหนดเวลา	3.97	0.83	มาก
48. ท่านพร้อมปฏิบัติตามคำแนะนำจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า	4.03	0.88	มาก
49. เมื่อท่านได้รับการชมเชยจากการทำงานเป็นทีม ท่านมีความภูมิใจ	3.92	0.88	มาก
50. เมื่อแบ่งหน้าที่กันทำงาน ท่านรับผิดชอบหน้าที่ของตนเองให้เสร็จก่อนที่จะไปช่วยเหลือผู้อื่น	3.83	0.87	มาก

ตาราง 6 ต่อ

จิตสำนึกสาธารณะด้านความสามัคคี	n = 318		ระดับพฤติกรรม/ การปฏิบัติตน
	\bar{x}	S.D.	
51. เมื่อมีผู้อื่นมาช่วยเหลือท่าน ท่านยินดีรับความช่วยเหลือ	3.93	0.90	มาก
52. ท่านพร้อมรับหน้าที่ที่ทุกบทบาทในทีมเพื่อให้งานสำเร็จ	3.88	0.94	มาก
53. ท่านพร้อมรับผิดชอบข้อดีและข้อเสียจากผลงานที่ได้ทำร่วมกันเป็นทีม	3.93	0.97	มาก
รวม	3.89	0.57	มาก

จากตาราง 6 พบว่า พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) มีจิตสำนึกสาธารณะด้านความสามัคคีโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะด้านความสามัคคีอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตาราง 7 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นรายข้อ

จิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	n = 318		ระดับพฤติกรรม/ การปฏิบัติตน
	\bar{x}	S.D.	
54. เมื่อท่านมีโอกาสช่วยดูแลรักษาธรรมชาติ ท่านพร้อมให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่	4.08	0.83	มาก
55. ท่านได้นำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้อย่างคุ้มค่าที่สุด	3.83	0.81	มาก
56. ท่านใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าเท่าที่จำเป็นเท่านั้น	3.81	0.91	มาก
57. เมื่อท่านไม่ได้รับผิดชอบค่าไฟฟ้า ท่านใช้งานโดยคำนึงถึงจำนวนเงินที่ต้องจ่าย	3.71	0.98	มาก
58. เมื่อมีคนเปิดก๊อกน้ำทิ้งไว้ ท่านเดินไปปิดทันที	4.07	0.93	มาก
59. ท่านช่วยทำความสะอาดสถานที่ต่าง ๆ เมื่อมีการขอความร่วมมือ	4.05	0.77	มาก
60. เมื่อมีคนนำสิ่งของส่วนรวมไปใช้แล้วไม่นำไปเก็บไว้ที่เดิม ท่านนำไปเก็บไว้ที่เดิมให้	3.79	0.87	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

จิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	n = 318		ระดับพฤติกรรม/ การปฏิบัติตน
	\bar{x}	S.D.	
61. เมื่อท่านใช้ของที่เป็นสาธารณะ ท่านจะดูแลรักษา เหมือนกับเป็นของตัวเองของท่าน	4.02	0.86	มาก
62. เมื่อท่านเครียดหรือหงุดหงิด ท่านจะไม่ระบายอารมณ์ โดยการทำลายของสาธารณะ	3.82	1.02	มาก
63. เมื่อมีสิ่งของที่ยังไม่ชำรุด แต่ท่านไม่ได้ใช้งานแล้ว ท่าน จะนำไปให้กับผู้อื่นที่มีความต้องการ	3.91	0.91	มาก
64. เวลาท่านใช้กระดาษ ท่านจะใช้ทั้งสองด้านเมื่อมีโอกาส	3.84	0.93	มาก
65. ท่านมักนำวัสดุหรือสิ่งของที่เหลือใช้มาดัดแปลง เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ใหม่	3.63	0.94	มาก
66. เมื่อไม่มีที่ทิ้งขยะ ท่านไม่ทิ้งขยะลงในแม่น้ำ	3.90	1.01	มาก
67. เมื่อท่านพบเห็นการตัดไม้ทำลายป่า ท่านได้ทำการแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ให้เข้ามาตรวจสอบ	3.57	1.01	มาก
68. ท่านสนับสนุนการใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก	3.68	1.08	มาก
69. ท่านทำการซ่อมแซมสิ่งของที่ชำรุดเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่	3.77	0.90	มาก
70. ท่านมักให้ความรู้และเผยแพร่วิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง	3.74	0.98	มาก
รวม	3.84	0.57	มาก

จากตาราง 7 พบว่า พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) มีจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตาราง 8 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามสถานะ

จิตสำนึกสาธารณะ	พระนิสิต (n = 318)					
	พระภิกษุ(n = 218)			สามเณร (n = 100)		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ พฤติกรรม/ การปฏิบัติตน	\bar{x}	S.D.	ระดับ พฤติกรรม/ การปฏิบัติตน
ด้านความรับผิดชอบ	3.79	0.51	มาก	3.87	0.58	มาก
ด้านความเสียสละ	3.86	0.53	มาก	3.85	0.64	มาก
ด้านความสามัคคี	3.93	0.55	มาก	3.82	0.61	มาก
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.82	0.56	มาก	3.87	0.60	มาก
รวม	3.85	0.48	มาก	3.85	0.55	มาก

จากตาราง 8 แสดงว่า พระนิสิตทั้งที่อยู่ในสถานะของพระภิกษุและสามเณรมีจิตสำนึก-
สาธารณะโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะอยู่ใน
ระดับมากทุกด้าน

ตาราง 9 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามคณะวิชา

จิตสำนึกสาธารณะ	พระนิสิต (n = 318)											
	คณะพุทธศาสตร์ (n = 81)			คณะครุศาสตร์ (n = 55)			คณะมนุษยศาสตร์ (n = 67)			คณะสังคมศาสตร์ (n = 115)		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ พฤติกรรม/ การปฏิบัติ ตน	\bar{x}	S.D.	ระดับ พฤติกรรม/ การปฏิบัติ ตน	\bar{x}	S.D.	ระดับ พฤติกรรม/ การปฏิบัติ ตน	\bar{x}	S.D.	ระดับ พฤติกรรม/ การปฏิบัติ ตน
ด้านความรับผิดชอบ	3.78	0.49	มาก	4.00	0.39	มาก	3.82	0.57	มาก	3.75	0.58	มาก
ด้านความเสียสละ	3.86	0.56	มาก	4.06	0.50	มาก	3.84	0.64	มาก	3.77	0.53	มาก
ด้านความสามัคคี	3.84	0.56	มาก	4.07	0.46	มาก	3.87	0.64	มาก	3.87	0.57	มาก
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.83	0.53	มาก	4.00	0.46	มาก	3.82	0.69	มาก	3.77	0.56	มาก
รวม	3.83	0.48	มาก	4.03	0.40	มาก	3.84	0.59	มาก	3.79	0.48	มาก

จากตาราง 9 แสดงว่าพระนิสิตคณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตาราง 10 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามชั้นปี

จิตสำนึกสาธารณะ	พระนิสิต (n = 318)											
	ชั้นปีที่ 1 (n = 91)			ชั้นปีที่ 2 (n = 76)			ชั้นปีที่ 3 (n = 78)			ชั้นปีที่ 4 (n = 73)		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ พฤติกรรม/ การปฏิบัติ ตน	\bar{x}	S.D.	ระดับ พฤติกรรม/ การปฏิบัติ ตน	\bar{x}	S.D.	ระดับ พฤติกรรม/ การปฏิบัติ ตน	\bar{x}	S.D.	ระดับ พฤติกรรม/ การปฏิบัติ ตน
ด้านความรับผิดชอบ	3.94	0.58	มาก	3.90	0.53	มาก	3.72	0.54	มาก	3.68	0.42	มาก
ด้านความเสียสละ	3.93	0.66	มาก	3.91	0.58	มาก	3.77	0.57	มาก	3.82	0.37	มาก
ด้านความสามัคคี	3.96	0.63	มาก	3.86	0.56	มาก	3.81	0.59	มาก	3.93	0.47	มาก
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.95	0.64	มาก	3.89	0.59	มาก	3.75	0.53	มาก	3.73	0.47	มาก
รวม	3.94	0.57	มาก	3.89	0.51	มาก	3.76	0.50	มาก	3.79	0.36	มาก

จากตาราง 10 แสดงว่าพระนิสิตชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตาราง 11 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามภูมิภาคเดิม

จิตสำนึกสาธารณะ	พระนิสิต (n = 318)											
	หนเหนือ (n = 52)			หนใต้ (n = 45)			หนกลาง (n = 106)			หนตะวันออก (n = 115)		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ พฤติกรรม/ การปฏิบัติ ตน	\bar{x}	S.D.	ระดับ พฤติกรรม/ การปฏิบัติ ตน	\bar{x}	S.D.	ระดับ พฤติกรรม/ การปฏิบัติ ตน	\bar{x}	S.D.	ระดับ พฤติกรรม/ การปฏิบัติ ตน
ด้านความรับผิดชอบ	3.77	0.50	มาก	3.71	0.49	มาก	3.85	0.55	มาก	3.85	0.55	มาก
ด้านความเสียสละ	3.84	0.55	มาก	3.74	0.43	มาก	3.89	0.57	มาก	3.88	0.61	มาก
ด้านความสามัคคี	3.96	0.54	มาก	3.85	0.51	มาก	3.91	0.61	มาก	3.87	0.57	มาก
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.86	0.57	มาก	3.78	0.56	มาก	3.86	0.55	มาก	3.82	0.60	มาก
รวม	3.86	0.49	มาก	3.77	0.43	มาก	3.88	0.51	มาก	3.85	0.52	มาก

จากตาราง 11 แสดงว่าพระนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ที่อาศัยอยู่ในหนเหนือ หนใต้ หนกลาง และหนตะวันออก มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตาราง 12 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จิตสำนึกสาธารณะ	พระนิสิต (n = 318)								
	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง (n = 122)			ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง (n = 154)			ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (n = 42)		
	\bar{x}	S.D.	ระดับพฤติกรรม/ การปฏิบัติตน	\bar{x}	S.D.	ระดับพฤติกรรม/ การปฏิบัติตน	\bar{x}	S.D.	ระดับพฤติกรรม/ การปฏิบัติตน
ด้านความรับผิดชอบ	3.76	0.55	มาก	3.89	0.51	มาก	3.72	0.56	มาก
ด้านความเสียสละ	3.79	0.58	มาก	3.93	0.52	มาก	3.77	0.64	มาก
ด้านความสามัคคี	3.89	0.56	มาก	3.96	0.53	มาก	3.67	0.67	มาก
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.80	0.57	มาก	3.91	0.53	มาก	3.64	0.67	มาก
รวม	3.81	0.50	มาก	3.92	0.47	มาก	3.70	0.58	มาก

จากตาราง 12 แสดงว่าพระนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตโดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามตัวแปร สถานะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบที (t-test) สำหรับตัวแปรคุณวิชา ชั้นปี ภูมิลำเนาเดิม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเซฟเฟ (Scheffe') ดังแสดงในตาราง 13-24

ตาราง 13 การเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามสถานะ

จิตสำนึกสาธารณะ	พระนิสิต (n = 318)					
	พระภิกษุ (n = 218)		สามเณร (n = 100)		t	p
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
ด้านความรับผิดชอบ	3.79	0.51	3.87	0.58	-1.133	0.259
ด้านความเสียสละ	3.86	0.53	3.85	0.64	0.186	0.852
ด้านความสามัคคี	3.93	0.55	3.82	0.61	1.491	0.137
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.82	0.56	3.87	0.60	-0.629	0.530
รวม	3.85	0.48	3.85	0.55	-0.022	0.983

จากตาราง 13 แสดงว่า พระภิกษุและสามเณรมีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 14 การเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามคณะวิชา

จิตสำนึกสาธารณะ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	3	2.536	0.845	3.043	0.029
	ภายในกลุ่ม	314	87.247	0.278		
	รวม	317	89.783			
ด้านความเสียสละ	ระหว่างกลุ่ม	3	3.139	1.046	3.371	0.019
	ภายในกลุ่ม	314	97.461	0.310		
	รวม	317	100.601			
ด้านความสามัคคี	ระหว่างกลุ่ม	3	2.007	0.669	2.091	0.101
	ภายในกลุ่ม	314	100.463	0.320		
	รวม	317	102.470			
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	3	2.105	0.702	2.176	0.091
	ภายในกลุ่ม	314	101.230	0.322		
	รวม	317	103.335			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	2.327	0.776	3.170	0.025
	ภายในกลุ่ม	314	76.847	0.245		
	รวม	317	79.174			

จากตาราง 14 แสดงว่า พระนิสิตที่เรียนคณะวิชาต่างก็มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบและด้านความเสียสละแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่างกัน

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe') ดังแสดงในตาราง 15 - 17

ตาราง 15 การทดสอบความแตกต่างของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ด้านความรับผิดชอบ จำแนกตามคณะวิชา เป็นรายคู่

คณะวิชา	\bar{x}	คณะ	คณะ	คณะ	คณะ
		พุทธศาสตร์	ครุศาสตร์	มนุษยศาสตร์	สังคมศาสตร์
		3.78	4.00	3.82	3.75
คณะพุทธศาสตร์	3.78				
คณะครุศาสตร์	4.00				*
คณะมนุษยศาสตร์	3.82				
คณะสังคมศาสตร์	3.75				

จากตาราง 15 แสดงว่า พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) คณะครุศาสตร์ มีจิตสำนึกสาธารณะ ด้านความรับผิดชอบ แตกต่างกับพระนิสิตคณะสังคมศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 16 การทดสอบความแตกต่างของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ด้านความเสียสละ จำแนกตามคณะวิชา เป็นรายคู่

คณะวิชา	\bar{x}	คณะ	คณะ	คณะ	คณะ
		พุทธศาสตร์	ครุศาสตร์	มนุษยศาสตร์	สังคมศาสตร์
		3.86	4.06	3.84	3.77
คณะพุทธศาสตร์	3.86				
คณะครุศาสตร์	4.06				*
คณะมนุษยศาสตร์	3.84				
คณะสังคมศาสตร์	3.77				

จากตาราง 16 แสดงว่า พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) คณะครุศาสตร์ มีจิตสำนึกสาธารณะ ด้านความเสียสละ แตกต่างกับพระนิสิตคณะสังคมศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 17 การทดสอบความแตกต่างของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวม จำแนกตามคณะวิชา เป็นรายคู่

คณะวิชา		คณะ พุทธศาสตร์	คณะ ครุศาสตร์	คณะ มนุษยศาสตร์	คณะ สังคมศาสตร์
	\bar{x}	3.83	4.03	3.84	3.79
คณะพุทธศาสตร์	3.83				
คณะครุศาสตร์	4.03				*
คณะมนุษยศาสตร์	3.84				
คณะสังคมศาสตร์	3.79				

จากตาราง 17 แสดงว่า พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) คณะครุศาสตร์ มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวม แตกต่างกับพระนิสิตคณะสังคมศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 18 การเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามชั้นปี

จิตสำนึกสาธารณะ	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	3	3.883	1.294	4.731	0.003
	ภายในกลุ่ม	314	85.900	0.274		
	รวม	317	89.783			
ด้านความเสียสละ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.369	0.456	1.443	0.230
	ภายในกลุ่ม	314	99.232	0.316		
	รวม	317	100.601			
ด้านความสามัคคี	ระหว่างกลุ่ม	3	1.129	0.376	1.166	0.323
	ภายในกลุ่ม	314	101.341	0.323		
	รวม	317	102.470			

ตาราง 18 (ต่อ)

จิตสำนึกสาธารณะ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	3	2.784	0.928	2.898	0.035
	ภายในกลุ่ม	314	100.551	0.320		
	รวม	317	103.335			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	1.765	0.588	2.387	0.069
	ภายในกลุ่ม	314	77.409	0.247		
	รวม	317	79.174			

จากตาราง 18 แสดงว่า พระนิสิตที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีต่างกันมีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe') ดังแสดงในตาราง 19

ตาราง 19 การทดสอบความแตกต่างของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม จำแนกตามชั้นปี เป็นรายคู่

ชั้นปี		ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
	\bar{x}	3.94	3.90	3.72	3.68
ชั้นปีที่ 1	3.94				*
ชั้นปีที่ 2	3.90				
ชั้นปีที่ 3	3.72				
ชั้นปีที่ 4	3.68				

จากตาราง 19 แสดงว่า พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ชั้นปีที่ 1 มีจิตสำนึกสาธารณะ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม แตกต่างกับพระนิสิตชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ส่วนด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบโดยวิธีของเซฟเฟแล้ว พบว่า ไม่มีคู่ใดแตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากความแปรปรวนที่เกิดขึ้นจากกระบวนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ตาราง 20 การเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามภูมิภาคเดิม

จิตสำนึกสาธารณะ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	3	0.834	0.278	0.981	0.402
	ภายในกลุ่ม	314	88.949	0.283		
	รวม	317	89.783			
ด้านความเสียสละ	ระหว่างกลุ่ม	3	0.853	0.284	0.895	0.444
	ภายในกลุ่ม	314	99.748	0.318		
	รวม	317	100.601			
ด้านความสามัคคี	ระหว่างกลุ่ม	3	0.415	0.138	0.426	0.735
	ภายในกลุ่ม	314	102.055	0.325		
	รวม	317	102.470			
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	3	0.302	0.101	0.307	0.820
	ภายในกลุ่ม	314	103.032	0.328		
	รวม	317	103.335			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	0.392	0.131	0.520	0.669
	ภายในกลุ่ม	314	78.783	0.251		
	รวม	317	79.174			

จากตาราง 20 แสดงว่า พระนิสิตที่มีภูมิลำเนาเดิมต่างกันมีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 21 การเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จิตสำนึกสาธารณะ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.512	0.756	2.698	0.069
	ภายในกลุ่ม	315	88.271	0.280		
	รวม	317	89.783			
ด้านความเสียสละ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.737	0.868	2.767	0.064
	ภายในกลุ่ม	315	98.864	0.314		
	รวม	317	100.601			
ด้านความสามัคคี	ระหว่างกลุ่ม	2	2.639	1.319	4.163	0.016
	ภายในกลุ่ม	315	99.832	0.317		
	รวม	317	102.470			
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	2	2.684	1.342	4.200	0.016
	ภายในกลุ่ม	315	100.651	0.320		
	รวม	317	103.335			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.920	0.960	3.914	0.021
	ภายในกลุ่ม	315	77.255	0.245		
	รวม	317	79.174			

จากตาราง 21 แสดงว่า พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีจิตสำนึกสาธารณะ โดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสามัคคีและด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยวิธีของ เชฟเฟ่ (Scheffe') ดังแสดงในตาราง 22 -24

ตาราง 22 การทดสอบความแตกต่างของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ด้านความสามัคคี จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่

ชั้นปี	\bar{x}	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
		3.89	3.96	3.67
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	3.89			
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง	3.96			*
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	3.67			

จากตาราง 22 แสดงว่า พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางมีจิตสำนึกสาธารณะด้านความสามัคคี แตกต่างกับพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 23 การทดสอบความแตกต่างของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นรายคู่

ชั้นปี	\bar{x}	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
		3.80	3.91	3.64
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	3.80			
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง	3.91			*
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	3.64			

จากตาราง 23 แสดงว่า พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางมีจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แตกต่างกับพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 24 การทดสอบความแตกต่างของจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวม จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่

ชั้นปี	\bar{x}	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
		3.81	3.92	3.70
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	3.81			
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง	3.92			*
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	3.70			

จากตาราง 24 แสดงว่า พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางมีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวม แตกต่างกับพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาและเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระนิสิตที่ศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ปีการศึกษา 2553 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต ใน 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 70 ข้อ แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .935

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
2. ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต

โดยรวมและเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต โดยรวม และเป็นรายด้าน จำแนกตามตัวแปร สถานะ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบที (t-test) สำหรับตัวแปรคณะวิชา ชั้นปี ภูมิภาคเนาเดิม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาและเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. พระนิสิตที่มีสถานะต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน
3. พระนิสิตที่ศึกษาในคณะวิชาต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบและด้านความเสียสละแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง
4. พระนิสิตที่ศึกษาในชั้นปีต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง
5. พระนิสิตที่มีภูมิลำเนาเดิมต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน
6. พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสามัคคีและด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาและเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก พระภิกษุสามเณรที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) เป็นผู้ที่ได้รับการขัดเกลาจากข้อวัตรปฏิบัติตามพระธรรมวินัยที่ต้องคำนึงถึงประโยชน์ของตนเองและประโยชน์ของผู้อื่นเป็นสำคัญ ปราศจากการเบียดเบียน ต่อสรรพสัตว์ ดำรงอยู่ในสมณะเพศได้ด้วยความเลื่อมใสศรัทธาและการสนับสนุนจากพุทธศาสนิกชน จึงเกิดความเข้าใจถึงการมีจิตสำนึกต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว และทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ก็ได้มีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อสนับสนุนให้พระนิสิตเป็นผู้ที่เพียบพร้อมด้วยความรู้ และรู้จักนำไปเผยแผ่ให้แก่ประชาชน ดังที่ พระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2540: 15-16) กล่าวว่า การที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ผลิตบัณฑิตทุกระดับสู่สังคมจำนวนมากเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน จุดเริ่มต้นและเป้าหมายที่สำคัญที่สุด คือ ต้องการพัฒนาคณะบุคคลดังกล่าวที่ว่า จะพัฒนาชาติต้องพัฒนาที่ประชาชน จะพัฒนาคนต้องพัฒนาที่การศึกษา จะพัฒนาสิ่งใดต้องเริ่มที่ตัวเองก่อน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า โลกภายในตัวบุคคลเป็นเรื่องราวที่บุคคลควรรู้มากที่สุด คนที่รู้เรื่องตัวเองดีคือ

ว่ามีวิชา ส่วนคนที่ไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับตัวเองชื่อว่าไม่มีวิชา ปัญญาคือความรู้ลึกและรู้รอบที่ว่าลึกคือรู้เรื่องตัวเองด้วยการมองเห็น ส่วนที่ว่ารู้รอบคือรู้โลกภายนอกรอบตัวเรา และสิ่งที่ควรตระหนักอยู่เสมอ คือ การนำความรู้และคุณธรรมที่มีอยู่เต็มพิกัดในตนร่วมกันในการพัฒนาสังคม ประเทศชาติ และ พระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนยิ่งขึ้นได้อย่างไร ภายใต้เงื่อนไขสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่เกิดขึ้นโดยร่วมมือกับองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชนอย่างเข้มแข็ง ดังนั้นทาง มหาวิทยาลัย จึงจัดกิจกรรมส่งเสริมให้พระนิสิตเกิดจิตสำนึกสาธารณะ ดังเช่น กิจกรรมธรรมสู่โรงเรียน กิจกรรมธรรมทายาท กิจกรรมธรรมนำสมัย และกิจกรรมธรรมพัฒนาองค์กร ทำให้เกิดการปลูกฝังของ จิตสำนึกในการสร้างสรรค์ประโยชน์สู่สังคม สอดคล้องกับ ปราโมทย์ โชติมงคล (2541: 14) ที่กล่าวไว้ว่า กิจกรรมนักเรียนนั้นทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากการเข้าร่วมกิจกรรม และการเรียนรู้จะส่งผลในตัวนักศึกษาจนเกิดเป็นคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งกิจกรรมนักศึกษาเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เรียนรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง เสริมสร้างความ เป็นประชาธิปไตย รู้จักรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม ได้มีโอกาสในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่ดี ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของอ้อมใจ วงษ์มณฑา (2553: บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า ระดับจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1.1 ด้านความรับผิดชอบ ผลการวิจัยพบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก พระนิสิตแต่ละรูปนั้น มีวิถีชีวิตที่ต้องออกมาอยู่ตามลำพังตั้งแต่เด็กๆ บางรูปได้ บวชเป็นสามเณรตั้งแต่อายุ 12 ปี ต้องย้ายถิ่นฐานที่อยู่ไปศึกษาตามสำนักเรียนต่างๆ ได้ถูกขัดเกลาให้รู้จัก หน้าที่และความรับผิดชอบต่อตัวเอง โดยพระอาจารย์และอุปัชฌาย์ที่คอยอบรมตักเตือนสั่งสอน เมื่อเข้ารับการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในขณะที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จึงสามารถปรับตัวให้เข้ากับระบบการศึกษา ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม รวมทั้งกฎข้อบังคับต่างๆ ตามที่ สถาบันอุดมศึกษาได้กำหนดไว้ ดังที่สมบุรณ์วัลย์ สัตยารักษ์วิทย์ (2552: ออนไลน์) กล่าวว่า การเรียนในระดับอุดมศึกษาเป็นการเรียนที่ต่างจากระดับพื้นฐานอย่างมาก ผู้เรียนมีอิสระมากขึ้นในการเลือกวิชาที่จะ เรียน มีอิสระในการเข้าชั้นเรียน นิสิตควรใช้เวลาในมหาวิทยาลัยให้คุ้มค่าและเป็นประโยชน์แก่ตัวเองมากที่สุดในการพัฒนาตนเองทุกด้าน ตั้งใจพยายามศึกษาค้นคว้าหาความรู้ เคารพกฎระเบียบของสถาบัน และมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคมด้วย สอดคล้องกับพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2554: ออนไลน์) ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินชีวิตและดำเนินงานต่างๆ ให้ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงามและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นสิ่งที่จะต้องพัฒนาให้เกิดมีแก่ บุคคลแต่ละคนเป็นพื้นฐานก่อน ยิ่งพัฒนาได้มากเท่าไรก็จะเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและมี

คุณภาพสูงเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพินทร์ สันติชัยอนันต์ (2549: บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษา คุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า นิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีคุณธรรมและจริยธรรมด้านความ มีวินัยและความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง ทำนองเดียวกับงานวิจัยของพิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ (2545: ออนไลน์) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีพฤติกรรมความรับผิดชอบทุกด้าน อยู่ในระดับสูง

1.2 ด้านความเสียสละ ผลการวิจัยพบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก พระนิสิตได้รับการเสียสละจากพุทธศาสนิกชนที่ได้ให้การสนับสนุนให้เป็นผู้บริบูรณ์ ด้วยปัจจัย 4 และได้รับการสั่งสอนให้ระลึกถึงอุปการคุณจากพุทธศาสนิกชน ด้วยการต้องประพฤติปฏิบัติ ตนเพื่อรักษาศรัทธาและความเลื่อมใสของพุทธศาสนิกชน และนำพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมา- สัมพุทธเจ้ามาเผยแพร่สู่ประชาชน จึงทำให้พระนิสิตเกิดจิตสำนึกในการปลูกฝังถึงการต้องรู้จักเสียสละ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม ดังที่ พระเทพวิมลโมลี (2528: 42-44) กล่าวไว้ว่าการเสียสละให้เป็นสิ่งของๆ ตนแก่คนที่ควรให้เป็นการแสดงน้ำใจเพื่อผู้กมิตรไมตรี และการสละอารมณ์ที่ไม่ดีออกไป เป็นการชำระ ล้างมลทินในจิตใจของบุคคลให้สะอาดปลอดโปร่งแจ่มใส ไม่เกลือกกลั้วอยู่กับความสับสนวุ่นวายของโลก ตลอดเวลา ทำให้เกิดความสุขในชีวิตประจำวันเพราะการเก็บอารมณ์ขุ่นข้องหมองใจเอาไว้มากเกินไป จะทำให้ ชีวิตหย่อนสมรรถภาพ และคุณภาพของความเป็นคนดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญา มานะโรจน์ (2539: บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้รับการปลูกฝังคุณธรรมในด้านการรู้จักตนเอง ใฝ่รู้ใฝ่ตรองเหตุผล รับผิดชอบต่อ และเสียสละเพื่อส่วนรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านความสามัคคี ผลการวิจัยพบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก พระนิสิตมีการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ภายในวัดที่ต้องเข้าร่วม กิจกรรมต่างๆ เช่น การทำวัตรสวดมนต์เข้าเฝ้าร่วมกัน การทำสังฆกรรมต่างๆ เมื่อเข้าสู่การศึกษาระดับ อุดมศึกษาที่เน้นการศึกษาแบบกิจกรรมกลุ่ม อาศัยความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน จึงได้เห็นความ- สำคัญของความสามัคคี เข้าใจถึงบทบาทของการทำงานร่วมกันในฐานะของผู้นำและผู้ตาม ยอมรับฟัง ข้อเสนอแนะและชี้แนะของเพื่อนร่วมงานเพื่อดำเนินงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังที่ กวี วงศ์พุด (2540: 41-42) ได้กล่าวไว้ว่า ในการทำงานร่วมกัน ควรเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ได้ประชุมตกลง ร่วมกันเพื่อให้กระบวนการการทำงานเป็นทีมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับทบทวนมหาวิทยาลัย (2545: 1) ที่กล่าวไว้ว่า การทำกิจกรรมร่วมกันของนักศึกษา ส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักใช้เวลาว่างให้เกิด ประโยชน์ ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างนักศึกษา ช่วยให้นักศึกษาได้รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพ ของสังคมที่เป็นจริง เสริมสร้างให้นักศึกษามีความสามัคคี มีความรับผิดชอบต่อ รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ

นวนลระออ แสงสุข (2552: 154) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะในเยาวชน: กรณีศึกษานักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีจิตสำนึกสาธารณะด้านการเอาใจใส่ เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.4 ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก พระนิสิตได้ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในสังคมปัจจุบันที่ได้รับผลกระทบจากมลภาวะต่างๆ และทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ได้มีการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การปลูกป่า การบวชป่า การรณรงค์ให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่ามากที่สุด เพื่อส่งเสริมให้พระนิสิตมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังที่ วราพร ศรีสุพรรณ (2535: 129-132) ได้กล่าวไว้ว่า จิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมจะเป็นลักษณะของจิตที่มีทั้งความตระหนัก และความรับผิดชอบ ซึ่งความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมจะอยู่บนพื้นฐานความเชื่อมั่นเกี่ยวกับขีดจำกัดในการดำรงอยู่ของมนุษย์ คือรู้จักและเข้าใจธรรมชาติตามความเป็นจริง ส่วนความรับผิดชอบจะอยู่บนพื้นฐานที่มนุษย์เห็นความสำคัญของตนเองต่อสังคม มีความเชื่อในอำนาจของตนเอง และเห็นความสำคัญของสิทธิส่วนรวม คือรู้จักตนเองตามสภาพความเป็นจริง เข้าใจสังคม สอดคล้องกับพระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตโต) (2538: 12) ที่กล่าวว่า การอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วยพัฒนาชีวิตให้มีธรรม เมื่อมนุษย์มีธรรมสิ่งแวดล้อมก็จะพัฒนาตาม แต่ถ้ามนุษย์อยู่อย่างไม่มีธรรมก็จะรักษาสิ่งแวดล้อมนั้นไม่ได้และจะทำลายสิ่งแวดล้อม ถ้าเราจัดการกับสิ่งแวดล้อมไม่ถูกต้อง สัตว์โลกรวมทั้งมนุษย์จะอยู่ไม่ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิตา หงษาชาติ (2539: ออนไลน์) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในสถาบัน บุคลิกภาพ และพฤติกรรมการรับข่าวสารกับความรู้ และการตอบสนองต่อภาวะวิกฤตทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาพยาบาล พบว่า ความรู้เกี่ยวกับภาวะวิกฤตทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาพยาบาล อยู่ในระดับปานกลาง การตอบสนองต่อภาวะวิกฤตทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาพยาบาล อยู่ในระดับมาก

2. พระนิสิตที่มีสถานะต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พระภิกษุและสามเณรมีวิถีชีวิตในแบบเดียวกัน อยู่ในสภาวะแวดล้อมเดียวกัน ต้องปฏิบัติตนให้อยู่ในพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด และทางมหาวิทยาลัยได้ทำการส่งเสริมให้พระนิสิตได้ทำกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ในที่ต่างๆ เช่น การให้ทุนแก่พระนิสิตของมหาวิทยาลัย ไปทำกิจกรรมบวชสามเณรภาคฤดูร้อน ให้การอบรมเยาวชนในสถานที่ต่างๆ เป็นต้น จึงทำให้พระนิสิตมีแนวคิดในเรื่องจิตสำนึกสาธารณะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังที่ สำเนา ขจรศิลป์ (2538: 78 - 80) กล่าวว่า การที่นักศึกษาได้รับอิทธิพลจากการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีลักษณะเดียวกัน ย่อมส่งผลต่อความคิด ค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมของนักศึกษาซึ่งนักศึกษาได้พยายามปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและบริบทของสถาบันการศึกษา จึงทำให้นักศึกษามีทัศนคติหรือความคิดที่คล้ายกัน สอดคล้องกับวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530: 14) ที่กล่าวว่า สถาบันการศึกษามีหน้าที่

หลักที่จะขัดเกลาสติปัญญาและทัศนคติต่อผู้เรียนอย่างมาก และสนับสนุนให้นักศึกษาได้ใช้ชีวิตในสถาบันให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ทั้งทางด้านการศึกษาเล่าเรียน การพัฒนาความคิด บุคลิกภาพ และการเตรียมพร้อมที่จะเป็นบัณฑิตที่มีคุณค่าในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของโกศล มีความดี (2547: บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ พบว่า ข้าราชการตำรวจที่มีปัจจัยทางจิตสังคม ได้แก่ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีจิตสาธารณะไม่แตกต่างกัน

3. พระนิสิตที่ศึกษาในคณะวิชาต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่าพระนิสิตคณะครุศาสตร์มีจิตสำนึกสาธารณะแตกต่างจากพระนิสิตคณะสังคมศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพระนิสิตเมื่อได้เข้ารับการศึกษานในแต่ละคณะวิชามีความแตกต่างทางด้านความคิด อารมณ์ สภาพแวดล้อมของการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน และสภาพความเป็นจริงของสังคม พระนิสิตคณะครุศาสตร์เป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้เพื่อนำไปถ่ายทอดต่อให้กับผู้อื่น จึงต้องมีการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม มีความเข้าใจถึงจิตลักษณะของผู้อื่น และจิตสำนึกสาธารณะของตนในการที่จะรับผิดชอบและเสียสละต่อผู้อื่น ส่งผลให้มีจิตสำนึกสาธารณะด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและด้านความเสียสละแตกต่างจากพระนิสิตคณะสังคมศาสตร์ ที่มักมีความคิดและความรู้สึกต่อต้านต่อสังคม มีแนวคิดที่ขัดแย้งต่อผู้คิดแตกต่าง ไม่ค่อยยอมรับความคิดหรือการกระทำที่ไม่เหมือนกับตน ดังที่ สำนาว์ ขจรศิลป์ (2537: 381) ได้กล่าวว่า ถึงแม้ว่านิสิตนักศึกษาซึ่งอยู่ในวัยรุ่นตอนปลายเหมือนกัน ศึกษาอยู่ในสถาบันเดียวกัน คณะวิชาหรือสาขาวิชาเดียวกัน นิสิตนักศึกษาแต่ละคนก็มีความแตกต่างกันในหลายด้าน เช่น สติปัญญา อารมณ์ ร่างกาย เจตคติ และระดับคุณธรรม ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวอาจเกิดจากพันธุกรรมและสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ ซึ่งได้แก่ ครอบครัว สถานศึกษา และสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพินทร์ สันติชัยอนันต์ (2549: 123) ที่ได้ทำการศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า นิสิตนักศึกษาที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาที่ต่างกัน มีคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตนักศึกษาที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและด้านความเสียสละแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า พระนิสิตคณะครุศาสตร์มีจิตสำนึกสาธารณะด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและด้านความเสียสละแตกต่างจากพระนิสิตคณะสังคมศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก พระนิสิตคณะครุศาสตร์เป็นผู้ศึกษาอยู่ในหลักสูตรของความเป็นครู มีความเข้าใจต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นเป็นอย่างดี

มาก จึงทำให้เป็นผู้ที่มีเหตุผล มีการควบคุมอารมณ์ที่ดี และมีจิตใจที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ส่วนพระนิสิต คณะสังคมศาสตร์นั้น มักจะเป็นผู้ที่มีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีมุมมองทางสังคมที่แข็งแกร่ง ทำให้เกิดอคติต่อสิ่งต่างๆ รอบตัวได้ง่าย ส่งผลให้มีจิตสำนึกทางสังคมที่แตกต่างจากคณะวิชาอื่นๆ ดังที่ ฟิลด์แมน และ นิวโคมบ์ (ธัญวลัย อติชาติ. 2550: 75; อ้างอิงจาก Feldman ;& Newcomb. 1970: 153) กล่าวว่า ลักษณะของสาขาวิชาที่มี เนื้อหา วิธีการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน จะทำให้นิสิตนักศึกษามีลักษณะแตกต่างกันไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของสถิติพร คำสด (2546: 126) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการมีความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีความรับผิดชอบ ความอดทน และความซื่อสัตย์ สูงกว่านิสิตที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นิสิตที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีความรับผิดชอบสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีพฤติกรรมการมีความมีวินัยในตนเองด้านความเป็นผู้นำสูงกว่านิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ ขวัญฤดี ขำช่อนสัตย์ (2542: 74) ที่ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการมีความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีพฤติกรรมการมีความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนและมีพฤติกรรมการมีความรับผิดชอบต่อสถาบันสูงกว่า นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. พระนิสิตที่ศึกษาในชั้นปีต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก พระนิสิตทุกชั้นปี เป็นพระภิกษุสามเณรมีประสบการณ์การใช้ชีวิตและสภาพแวดล้อมที่เหมือนกัน มีวัยใกล้เคียงกัน มีความสัมพันธ์ที่สนิทสนมกัน และพระนิสิตทุกชั้นปีก็ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองในการอยู่ร่วมกับสังคมเพื่อความสามัคคีของหมู่คณะ จึงส่งผลให้จิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตในแต่ละชั้นปีไม่แตกต่างกัน ดังที่ สุพัตรา สุภาพ (2541: 41) ได้กล่าวว่า นิสิตมีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย คือ อายุ 17-22 ปี ซึ่งเป็นวัยใกล้เคียงกัน จึงมีความคิดเห็น ความรู้สึก ความรับผิดชอบ ความสนใจ ตลอดจนมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่คล้ายคลึงกัน และสอดคล้องกับ พรชูลี อาชวอำรุง (2525: 247) ที่กล่าวว่า นิสิตทุกสถาบันต้องเปลี่ยนแปลงตนเองทุกด้าน เพื่อจะได้มีแรงจูงใจ ให้ตัวนิสิตเอง เป็นคนมีความรู้ ความสามารถและเป็นคนดีของสังคมไม่ว่านิสิตจะศึกษาชั้นปีที่ต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของอริยา คูหา และสุวิมล นราองอาจ (2554: 89) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าและรูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีต่างกันมีจิตสำนึกสาธารณะแตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า พระนิสิตชั้นปีที่ 1 มีจิตสำนึกสาธารณะ ด้านความรับผิดชอบ แตกต่างกับ

พระนิสิตชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก พระนิสิตชั้นปีที่ 1 เพิ่งจะเริ่มเข้าสู่สถาบันระดับอุดมศึกษา จึงมีการปรับตัวเพื่อจะเข้าสู่สังคมใหม่ ทำให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีความเคารพต่ออาจารย์ รุ่นพี่ บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กระตือรือร้นสนใจในการรักษาระเบียบ ปฏิบัติตนตามระเบียบของสถาบันค่อนข้างเคร่งครัดทั้งการเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ส่วนพระนิสิตชั้นปีที่ 4 เป็นผู้ศึกษาอยู่ในชั้นปีสุดท้าย มีความสนใจในการเรียนและเรื่องส่วนตัวมากกว่าวัฒนธรรมทางสังคมด้านต่างๆ และมีการเตรียมตัวสำหรับอนาคตหลังสำเร็จการศึกษา ดังที่ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543: 23) กล่าวว่า นิสิตชั้นปีที่ 1 มีความตื่นตัวและสนใจต่อทุก ๆ สิ่งรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการเรียนหรือกิจกรรมสังคมในมหาวิทยาลัย มีความตั้งใจในการศึกษาและอยากปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมมหาวิทยาลัย และเชื่อฟังคำสั่งสอนของอาจารย์ ส่วนนิสิตชั้นปีที่ 4 จะไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย แต่จะสนใจเรื่องเกี่ยวกับงาน การศึกษาต่อ และความก้าวหน้าในอนาคต และสอดคล้องกับทองเรียน อมรชกุล (2525: 39) ที่กล่าวว่า นิสิต ชั้นปีที่ 1 มีความเป็นมิตร สุภาพเรียบร้อย ให้ความคุ้นเคยและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความรู้สึกกระตือรือร้นระหว่างความกลัว และความตื่นตัว และจะเข้าร่วมกิจกรรมทุกประเภทในมหาวิทยาลัย ในขณะที่นิสิตชั้นปีที่ 4 มีแนวโน้มที่จะหันความสนใจออกไปจากมหาวิทยาลัย ไม่สนใจวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของนิสิตรวมทั้งไม่ยอมรับระเบียบประเพณีของนิสิต สอดคล้องกับงานวิจัยของนวลละออ แสงสุข (2552: 155) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะในเยาวชน: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ศึกษาในระดับชั้นปีที่ต่างกัน มีพฤติกรรมที่แสดงออกด้านจิตสำนึกสาธารณะโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 4 มีพฤติกรรมที่แสดงออกด้านจิตสำนึกสาธารณะต่อการมีความละเอียดต่อความประพฤติในสิ่งที่ผิดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

5. พระนิสิตที่มีภูมิลำเนาเดิมต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก พระนิสิตส่วนมากมีภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัดเหมือนกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ที่เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งช่วยส่งเสริมการมีจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต เช่น งานประเพณีประจำปีของแต่ละภาค ที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของทุกชุมชนในสังคม ทั้งบ้าน วัด และโรงเรียน การเป็นอยู่ในสังคมต่างจังหวัด เป็นสังคมเล็กๆ มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกันเป็นประจำ และการเข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ทำให้ต้องเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพหรือเขตปริมณฑล จึงมีการปรับตัวให้เข้ากับสังคมตั้งแต่อยู่ที่วัด ส่งผลให้แนวคิดทัศนคติและจิตสำนึกต่อสังคมไม่แตกต่างกัน ดังที่ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543: 22-23) กล่าวว่า ลักษณะโดยทั่วไปตามธรรมชาติของวัยรุ่น จะมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกันมากนัก มีความเป็นตัวของตัวเองสนใจต่อทุก ๆ สิ่งรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการเรียนหรือกิจกรรมสังคมในมหาวิทยาลัย มีความตั้งใจในการศึกษาและปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมในมหาวิทยาลัยและมีความนิยม

ในด้านต่างๆ เหมือนกัน เช่น การแต่งกาย กิจกรรม ดนตรี สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมและประสบความสำเร็จในการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของนวลละออง แสงสุข (2552: 155) ที่ทำ การศึกษาจิตสำนึกสาธารณะในเยาวชน: กรณีศึกษา นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีพฤติกรรมที่แสดงออกด้านจิตสำนึกสาธารณะในแต่ละมิติ และโดยรวมไม่แตกต่างกัน

6. พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางมีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวม แตกต่างกับพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มักจะเป็นผู้ที่มีความสนใจในการเรียนและความรับผิดชอบต่อตัวเองพอสมควร มีความเข้าใจถึงการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะและการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ทำให้มีจิตสำนึกสาธารณะแตกต่างจากพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เพราะพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มักจะไม่มีวินัยในตนเอง ชอบทำตามความพอใจของตนเอง ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม และไม่ค่อยเข้าสังคม ดังที่ สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2538: 13) ได้กล่าวว่า นักศึกษาแต่ละคนมีความแตกต่างกันมากทั้งทางด้านภูมิหลัง ลักษณะที่มองเห็นภายนอก เช่น รูปร่าง หน้าตา ลักษณะที่อยู่ภายในตัวนักศึกษาได้แก่ ระดับสติปัญญาและเจตคติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมมีผลต่อการพัฒนานักศึกษาโดยตรง เช่น นักศึกษาที่มีระดับสติปัญญาสูง จะสามารถเรียนรู้และเกิดพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ได้ดีกว่าผู้ที่มีสติปัญญาต่ำกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพินทร์ สันติชัยอนันต์ (2549: 123-124) ที่ได้ทำการศึกษาคูณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า นิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำ และนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสามัคคีและด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางมีจิตสำนึกสาธารณะด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกับพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางเป็นผู้ที่มักจะให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน มีการควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดีเมื่อจะต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความเข้าใจในการใช้และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างคุ้มค่า ทำให้จิตสำนึกสาธารณะด้านความสามัคคีและด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างจากพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ที่มักจะขาดการให้ความร่วมมือในงานที่ต้องทำเป็นกลุ่ม ไม่กล้าที่จะ

ออกความคิดเห็นหรือไม่รู้ว่าจะต้องให้ความร่วมมืออย่างไร และขาดความเข้าใจที่ถูกต้องในการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติ ขาดการรักษาดูแล ซ่อมแซมอย่างถูกวิธี ดังที่ ลักขณา สิริวัฒน์ (2544: 22-24) ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลจะมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตน มีพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมที่ทำให้บุคคลแตกต่างกันได้ เช่น ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และเพศ เป็นต้น คนปัญญาดีหรือเรียกว่า ไอคิวสูง (ตั้งแต่ I.Q. 100 ขึ้นไป) จะคิดได้หลายแง่มุม มีความละเอียดอ่อนแก้ปัญหาได้มากกว่า สำหรับคนที่มีปัญญาต่ำหรือที่เรียกว่า ไอคิวต่ำ (ตั้งแต่ I.Q. 90 ลงมา) จะคิดได้น้อยและมีกรอบความคิดที่ไม่กว้างนัก การแก้ปัญหาเกิดขึ้นได้ยาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอรพินทร์ สันติชัยอนันต์ (2549: 124) ที่ได้ทำการศึกษาคูณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า นิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีคุณธรรมและจริยธรรมด้านความใฝ่รู้ ด้านความมีวินัยและรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต และด้านความอดทนอดกลั้น สูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำ และนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีคุณธรรมและจริยธรรมด้านความใฝ่รู้ ด้านความมีวินัยและรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต และด้านความอดทนอดกลั้น สูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีคุณธรรมและจริยธรรมด้านความประหยัด สูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและปานกลาง มีคุณธรรมและจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทินิสิตสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ด้านความรับผิดชอบ ผลการวิจัยพบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะด้านความรับผิดชอบต่อระดับมาก เพื่อให้มีจิตสำนึกสาธารณะด้านความรับผิดชอบต่อเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยควรให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และสิ่งสาธารณะต่างๆ ว่าเป็นที่ต้องการของสังคมในปัจจุบันเป็นอย่างมาก เริ่มสร้างค่านิยมในการรักษาเวลา รักษาวินัยในตนเอง รักษาประโยชน์ของส่วนรวม และรักษาสาธารณะสมบัติ เพราะสังคมจะเจริญได้ก็ต่อเมื่อคนในสังคมรู้จักหน้าที่ของตนเอง เคารพในหน้าที่ของผู้อื่น และเข้าใจถึงสภาพความเป็นจริงของสังคม
2. ด้านความเสียสละ ผลการวิจัยพบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะด้านความเสียสละในระดับมาก เพื่อให้มีจิตสำนึกสาธารณะด้านความเสียสละเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยควรปลูกจิตสำนึกพระนิสิตในการให้โดยไม่หวังผลตอบแทน และการให้ธรรมะเพื่อนำพาคนในสังคมออกจากความคิดเห็นที่ผิดทำนองคลองธรรม ญโดยจัดกิจกรรมเพื่อฝึกฝนพระนิสิตให้เกิดความเชี่ยวชาญ

ความชำนาญ และความถูกต้องตามหลักของพระธรรมวินัย ในการแสดงธรรมต่อคนในสังคม เพื่อส่งเสริมและทำคุณประโยชน์ให้กับสังคมส่วนรวมอย่างสม่ำเสมอ

3. ด้านความสามัคคี ผลการวิจัยพบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะด้านความสามัคคีในระดับมาก เพื่อให้มีจิตสำนึกสาธารณะด้านความสามัคคีมากขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมการทำศาสนกิจและกิจกรรมต่างๆ ระหว่างพระนิสิตรุ่นพี่และรุ่นน้องเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และจัดตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาผู้มีความเข้าใจในสถานะของพระภิกษุสามเณร เพื่อให้คำแนะนำ อบรม ตักเตือน และสั่งสอนในการเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

4. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับมาก เพื่อให้มีจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยควรให้พระนิสิตได้ทำความเข้าใจว่า สิ่งแวดล้อมต่างๆ เป็นเรื่องที่อยู่รอบตัวเราเอง ควรที่จะทะนุถนอมและรักษาไว้ เพื่อจะได้คงอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ได้นานที่สุด แล้วจึงจัดโครงการที่พระนิสิตสามารถเข้าร่วมเพื่อเพิ่มความเข้าใจและเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น กิจกรรมในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย และในที่พักอาศัยของตนเอง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของนิสิตสถาบันอื่นๆ ในระดับอุดมศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนอื่นๆ
2. ควรมีการศึกษาปัจจัย/ตัวแปรที่มีอิทธิพลและความสัมพันธ์ต่อการมีจิตสำนึกสาธารณะ
3. ควรมีการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการมีจิตสำนึกสาธารณะของนิสิตในสถาบันอุดมศึกษา ต่างๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านความ-
รับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ. กระทรวงฯ.
- (2549). *มาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง*. กรุงเทพฯ. สำนัก-
มาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. กระทรวงฯ.
- (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559)*. กรุงเทพฯ. สำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา. กระทรวงฯ.
- กนิษฐา นิตส์พัฒนา; และคณะ. (2541). *จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหิดล*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กมลชนก ภิมย์ศิริพรรณ. (2549). *คู่มือพัฒนาความเสียสละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1*. สารนิพนธ์
กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา แย้มยี่สุน. (2553). *การศึกษาวินัยของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะพาณิชยศาสตร์และ
การบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กัญญารัตน์ หาญสารกิจ. (2551). *การศึกษาคูณลักษณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กิตติพงษ์ แดงเสริมสิริ. (2551, ธันวาคม- 2552, พฤษภาคม). *จิตสำนึกสาธารณะและตัวแบบสร้าง
จิตสำนึกสาธารณะระดับเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา*. FEU ACADEMIC REVIE. 2 (2):
27-32.
- กิตติศักดิ์ กอรั้อย. (2550). *พฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาตรี ภาคปกติ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- เกษม จันทร์แก้ว. (2540). *วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม*. ฉบับปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *จอมปราชญ์นักการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ชัดเชดมีเดีย.
- (2546). *ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์*. กรุงเทพฯ. โครงการวิจัยการ
เรียนรู้ของคนไทย. สำนักพัฒนาการเรียนรู้และมาตรฐานการศึกษา สำนักคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ.

กลุ่มประสานงานคลังสมอง วปอ. เพื่อสังคม. (2546). จิตสำนึกผู้วิกฤตชาติ. วารสารการศึกษา กทม. 26 (12): 18 -20.

เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ. (2551). แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย กรณีศึกษา กลุ่มและเครือข่ายเยาวชนที่ทำงานด้านจิตสำนึกสาธารณะ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (พัฒนศึกษา) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2553, จาก <http://www.thaiedresearch.org/thaied/index.php?table=thaiedresults&-search>.

กวี วงศ์พัฒน์. (2540, ตุลาคม - พฤศจิกายน). การบริหารงานเป็นทีมช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของงานมากขึ้น. วารสารเพิ่มผลผลิต. 36 (5): 41-42.

โกศล มีความดี. (2547). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ขวัญฤดี ขำช่อนสัตย์. (2542). การศึกษาพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จันทิรา ธนสงวนวงศ์. (2553). หน่วยที่ 8 จิตสำนึกสาธารณะ แผนกภาษาไทย-สังคม วิชา ชีวิตและวัฒนธรรมไทย 3000-1301 (แบบเรียน E-Learning). สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2553, จาก <http://edu.e-tech.ac.th/mdec/learning/s1301/unit08.html>.

ชาย โพธิ์สีตา; และคณะ. (2543). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาจิตสำนึกของคนไทยต่อสาธารณะ-สมบัติ: กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ณัฐวัฒน์ ล่องทอง. (2553). จิตสาธารณะ รายวิชาทักษะชีวิต 001173. (เอกสารประกอบคำสอน). สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2553, จาก kmc.pkn2.go.th/research/1276619287_PM2010.ppt.

ดวงเดือน พันธมนาวิน; และ เพ็ญแข ประจันปัจฉิม. (2520). รายงานการวิจัยเรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ทบวงมหาวิทยาลัย. (2543). การจัดกิจกรรมนิสิต นักศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับบัณฑิตอุดมคติไทย. กรุงเทพฯ: คณะทำงานจัดทำแนวทางการทำกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรมโครงการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา. ทบวงฯ.

----- (2545). สรุปรายงานกิจกรรมนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ปีงบประมาณ 2543 – 2544. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ทบวงฯ.

ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง. (2551). จิตสำนึกสาธารณะสร้างได้. วารสารการบริหารคน. 29 (2): 81

- ทองเรียน อมรัชกุล. (2525). *การบริหารกิจการนิสิต: ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- ธรรมนันท์ก้า แจ็งสว่าง. (2547). *ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. ปรินญานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรม-ศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธัญวลัย อติชาติ. (2550). *การศึกษาคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธาริณี สุขจิตต์. (2544). *ความคิดเห็นของนิสิตที่เป็นกรรมการบริหารชมรม ต่อการได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นนุช เทศทอง. (2547). *คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษา ในสังกัดวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. ถ่ายเอกสาร.
- นวลละออ แสงสุข. (2552). *รายงานการวิจัย เรื่อง จิตสำนึกสาธารณะในเยาวชน: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง*. กรุงเทพฯ: สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นเรศวรวิชาการ. (2553). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม เรื่องจิตสาธารณะ*. ในเอกสารการประชุมวิชาการ วันที่ 27 มกราคม 2553 สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2553, จาก http://www.academic.nu.ac.th/content_view.php?n_id=44&img=1&action=view.
- นิวัต เรืองพานิช. (2537). *การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเซต.
- นันทวัน บุญก่อน. (2550). *รายงานการวิจัยเรื่องคุณธรรมของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช. เปิดขอบฟ้าคุณธรรมจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). เช่น ปรีนตั้ง.
- บุญสม หรรษาศิริพจน์. (2542, มกราคม). *จิตสำนึก การสร้างจิตสำนึก*. *วารสารวิชาการสภาอาจารย์*. 4 (1): 71-73.
- บุญเลิศ คชกุล. (2553). *สุขใจที่อ่าน สารธรรมเพื่อชีวิต เรื่อง การเสียสละ*. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2553, จาก http://www.rtachaplain.com/chaplain2/book_happyness/029.pdf.
- ประยูทธ สุวรรณโกตา. (2530, พฤษภาคม). *ความสามัคคี*. *วารสารพัฒนาชุมชน*. 28(5): 35-36.

- ปราโมทย์ โชติมงคล. (2541). *นโยบายกิจการนัศึกษองทบวงมหาวิทยาลัย ในแผนพัฒนา ฯ ระยะที่ 8*. กรุงเทพฯ: กองบริการการศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ปรีชา ชัยนิยม. (2542). *การศึกษาความคิดเห็นของการสอนความรับผิดชอบ และควมมีระเบียบวินัยโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. ปรินญญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรชูลี อาชวอำรุง. (2525). *นิสิตนักศึกษา: หลักการปัญหาและแนวทางปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พระเทพวิมลโมลี. (2528). *จิตวิทยาความมั่นคง*. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2554). *หลักการพัฒนาดน*. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2554, จาก <http://www.parliament.go.th/moral/hrdtric5.pdf>.
- พระพุทธทาสภิกขุ. (2535). *พระพุทธศาสนากับคนรุ่นใหม่และสังคมไทยในอนาคต*. โครงการหนังสือพุทธศาสนาสำหรับคนหนุ่มสาว. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น.
- พระไพศาล วิสาโล. (2548). *เมื่อดอกไม้บานสะพรั่งทั้งแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ: สำนักกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. เครือข่ายพุทธิกา.
- พระมหาอุดม สารเมธี. (2550). *ความสามัคคีนั้น สำคัญนัก*. กรุงเทพฯ: ระฆังทอง.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2538). *ธรรมะและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระราชวรมนูณี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2540). *ขอบฟ้าแห่งความรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัชราพร ศรีจันทร์อินทร์. (2549). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเสี่ยสละของครูที่สอนนักเรียนซึ่งมีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนโสตศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน กรณีศึกษา: จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดอุดรธานี*. ปรินญญาณิพนธ์ กศ.ม (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์. (2545). *การศึกษาพฤติกรรมการรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2554, จาก <http://www.thaiedresearch.org/result/result.php?id=6867>.
- ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม; และสังคม สัจจวร. (2543). *สำนึกไทยที่พึงปรารถนา*. กรุงเทพฯ: เดือนตุล.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2549). *คู่มือนิสิตคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. เอกสารนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณบดีคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยฯ.

----- . (2554). *คู่มือนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ยุทธนา วรณปิติกุล. (2542). *สำนึกพลเมือง: ความเรียงว่าด้วยประชาชนบนเส้นทางประชาคม*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิการเรียนรู้และพัฒนาประชาคม.

วีโรจน์ ศรีคำภา. (2553). *สังคมไทยกับพุทธศาสตร์บัณฑิต*. สารนิพนธ์ (พุทธศาสตร์บัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ราตรี ภารา. (2538). *ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.

รัฐจวน อินทรกำแหง. (2528, พฤศจิกายน-ธันวาคม). ประชาธิปไตยแบบธรรมภิบาลสังคมนิยม. *ปารยสาร*. 12 (6): 110-119.

ลักขณา ศรีวัฒน์. (2544). *จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร; และคณะ. (2547). รูปแบบการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีจิตสาธารณะ: การศึกษาระยะยาว. ในเอกสารประกอบการประชุมวิชาการเนื่องในวันสถาปนาสถาบันวิจัยพุทธศึกษาศาสตร์ครบรอบ 49 ปี. หน้า 1-3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วราพร วันไชยธนวงศ์; ประกายแก้ว ธนสุวรรณ; และวรรณภา พิพัฒน์ธนวงศ์. (2551). การพัฒนาระบบการสร้างจิตอาสาของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่. ในเอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติ เรื่องการปฏิบัติสู่นวัตกรรมและวิจัย วันที่ 28-29 เมษายน 2551 ณ โรงแรมเซนทารา ดวงตะวัน. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2553, จาก <http://www.bcnc.ac.th/History/information/publicin.php%25month=&/December2551/11-08-2008%20.doc>.

วราพร ศรีสุพรรณ. (2535). *หลักการและข้อเสนอในการจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษา สาระความรู้และกลวิธีเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

----- . (2536). *สิ่งแวดล้อมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อักษรวัฒนา.

วัลลภา เทพหัสติน ณ อยุธยา. (2530). *การศึกษาขั้นอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

----- . (2543). *การพัฒนากิจการนิสิตนักศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศักดิ์ชัย นิรัญทิวี. (2541, พฤศจิกายน). บทบาทของมหาวิทยาลัยกับการศึกษาเพื่อความเป็นประชา
สังคม. *วารสาร สอช.ประเทศไทย / Asaihl-Thailand Journal*. 1(1): 57.
- ศุภรัช งามรัศมีวงศ์. (2550). การศึกษาเจตคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย-
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศุภณ์เนาะแนวการศึกษาและอาชีพ. (2539). เครื่องมือแนวพัฒนาบุคลิกภาพ ชุด ทำประโยชน์เพื่อ
สังคม. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สถิตดาพร คำสด. (2546). การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมบุญณวัฒน์ สัตยารักษ์วิทย์. (2552). การพัฒนาตนเองสู่ความสำเร็จ/การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย. สืบค้น
เมื่อ 2 พฤษภาคม 2554, จาก <http://www.oknation.net/blog/nothank/2008/12/21/entry-2>.
- สมพงษ์ สิงหะพล. (2542, มิถุนายน-ตุลาคม). ต้องสอนให้เกิดจิตสำนึกใหม่. *สีมาจารย์*. 13 (27): 15-16.
- সাওজন গালসিরসিলপী. (2553). *তসপিতরাসতররম খঁওতী 3 পুরিঅকসে 11 মী.য. 2010*. สืบค้นเมื่อ 15
กรกฎาคม 2553, จาก <http://board.palungjit.com>.
- สุธิตา หงษาชาติ. (2539). ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในสถาบัน บุคลิกภาพ และพฤติกรรม
การรับข่าวสารกับความรู้ และการตอบสนองต่อภาวะวิกฤตทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ของ-
นักศึกษาพยาบาล. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2553, จาก
<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/7618>.
- สุพจน์ ทรายแก้ว. (2546). จิตสำนึกสาธารณะ การก่อรูปและกระบวนการเสริมสร้าง. *วารสารเพชรบุรี-
วิทยาลัยการณ*. 4 (1): 46-55.
- สุพัตรา สุภาพ. (2541). *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครั้ว ศาสนา ประเพณี*. กรุงเทพฯ:
ไทยวัฒนาพานิช.
- โสภาวดี บุญยฤทธิกิจ. (2546). การศึกษาภาวะสุขภาพจิตและการปรับตัวของนิสิตปริญญาตรี
ชั้นปีที่1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). *การเปลี่ยนแปลงของบริบท
การพัฒนาในกระแสโลกาภิวัตน์ สถานะและทิศทางการปรับตัวของประเทศไทย. เศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10*. สืบค้นเมื่อ 13 กรกฎาคม. 2552, จาก <http://www.nesdb.go.th>.

- . (2553). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554)*. สำนัก-
นายกรัฐมนตรี. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2553, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=139>.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2542). *วาระการวิจัยแห่งชาติในภาวะวิกฤตเพื่อฟื้นฟูชาติ*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและ
สิ่งแวดล้อม.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์กระทรวงวัฒนธรรม. (2552). *แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2550-
2559: ความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่
10 กับยุทธศาสตร์ของแผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ.2550-2559)*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม สำนักนโยบายฯ.
- สำเนาวิชาจรศิลป์. (2537). *มติใหม่ของกิจการนักศึกษา 1: พื้นฐานและบริการนักศึกษา*. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- . (2538). *มติใหม่ของกิจการนักศึกษา 2: การพัฒนานักศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
เกษมบัณฑิต.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู. (2535). *หลักการและทฤษฎีการปลูกฝังสร้างเสริมจริยธรรม*.
กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- หทัย อาจปลู. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตและ
ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาลเขต
กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์. พบ.ม (การพยาบาลศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- หวัน วงศ์แก่นท้าว. (2548). *ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัย
เกษมบัณฑิต*. ปริญญาานิพนธ์. กศ.ม.(การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรพินทร์ สันติชัยอนันต์. (2549). *การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษา
ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อ้อมใจ วงษ์มณฑา. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลา-
นครินทร์*. สงขลา: สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี. สืบค้นเมื่อ 19 ก.ค. 2553, จาก
<http://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2010/7012>.

- อภิญา มานะโรจน์. (2539). *การศึกษากระบวนการปลูกฝังคุณธรรมแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (อุดมศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อริยา คูหา; และสุวิมล นราองอาจ. (2554, พฤษภาคม- สิงหาคม). จิตสาธารณะและรูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. *Princess of Naradhiwas University Journal*. 3 (2). สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2554, จาก <http://journal.pnu.ac.th/ojs/index.php/pnujr/article/view/82/84>.
- อริสา สุขสม. (2552: 7). *การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะเพื่อชุมชน*. ทุนมนุษย์กับการพัฒนาการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ. สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2553, จาก <http://www.scribd.com/doc/51368415>.
- อนุพันธ์ คำปิ่น. (2549). *การศึกษาพฤติกรรมวัฒนธรรมทางสังคมของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Cronbach, Lee J. (1984). *Essentials of Psychological Testing*. 4th ed. New York: Harper and Row.
- Ferguson, George A. (1981). *Statistical Analysis in Psychology and Education*. 5th ed. New York: McGraw – Hill.
- Krejcie, Robert V.; & Daryle W. Morgan. (1970, November). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30 (4): 608.

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง การศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย)

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการทำปริญญาโท าระดับมหาบัณฑิตโดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(วังน้อย) ตามองค์ประกอบของจิตสำนึกสาธารณะที่มีผลต่อพฤติกรรม ใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำแนกตามตัวแปร สถานะ คณะวิชา ชั้นปี ภูมิภาคเนาเดิม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขอความร่วมมือจากพระนิสิต กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงตามความคิดเห็นของท่านให้มากที่สุด คำตอบและข้อเสนอแนะของท่านจะถือเป็นความลับและจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อตัวท่านหรือผลการเรียนของท่าน โดยข้อมูลที่ได้รับ จะนำไปวิเคราะห์และสรุปผลเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมพระนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(วังน้อย) ในการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะต่อไป โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตัวนิสิต

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(วังน้อย) ตามองค์ประกอบของจิตสำนึกสาธารณะที่มีผลต่อพฤติกรรม ใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในตอนท้ายของแบบสอบถามแต่ละด้าน จะเป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบสามารถให้ข้อเสนอแนะและตอบได้อย่างเสรี

พระมหาไพโรสณห์ โชติะ

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของพระนิสิต

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ตามความเป็นจริงที่เกี่ยวกับพระนิสิต

1. สถานะ

- () พระภิกษุ
() สามเณร

2. คณะวิชา

- () คณะพุทธศาสตร์
() คณะครุศาสตร์
() คณะมนุษยศาสตร์
() คณะสังคมศาสตร์

3. ชั้นปี

- () ชั้นปีที่ 1
() ชั้นปีที่ 2
() ชั้นปีที่ 3
() ชั้นปีที่ 4

4. ภูมิลำเนาเดิม

- () หนเหนือ
() หนใต้
() หนกลาง
() หนตะวันออก

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

- () ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม 3.00 ขึ้นไป
() ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.25 – 2.99
() ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม ต่ำกว่า 2.25

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม สอบถามพฤติกรรม/การปฏิบัติจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(วังน้อย) ตามองค์ประกอบของจิตสำนึกสาธารณะ ใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในตอนท้ายของแบบสอบถามแต่ละด้าน จะเป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบสามารถให้ข้อเสนอแนะ และตอบได้อย่างเสรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรม/การปฏิบัติที่ท่านปฏิบัติจิตสำนึกสาธารณะด้านต่าง ๆ แต่ละข้อคำถามเพียงช่องเดียวเท่านั้น โดยพิจารณาค่าน้ำหนักคะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง ผู้ตอบมีพฤติกรรม/การปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ผู้ตอบมีพฤติกรรม/การปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวในระดับมาก

3 หมายถึง ผู้ตอบมีพฤติกรรม/การปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ผู้ตอบมีพฤติกรรม/การปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวในระดับน้อย

1 หมายถึง ผู้ตอบมีพฤติกรรม/การปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	จิตสำนึกสาธารณะด้านความรับผิดชอบ	ระดับพฤติกรรม/การปฏิบัติตน				
		5	4	3	2	1
1	เมื่อมีกิจกรรมส่วนรวมเกิดขึ้นภายในวัด ท่านเข้าไปช่วยเหลือ					
2	ท่านทำการเผยแพร่ธรรมะแก่พุทธศาสนิกชนทุกครั้งที่มีโอกาส					
3	เมื่อท่านพบว่า ภิกษุหรือสามเณรภายในวัด กระทำผิด ท่านได้ตักเตือนเขา					
4	เมื่อท่านโดยสารรถแท็กซี่ พบเพื่อนที่จะไปเส้นทางเดียวกัน ท่านชักชวนให้เดินทางไปด้วยกัน					
5	ท่านยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ข้อทัก้วงและคำตำหนิจากผู้อื่น					
6	เมื่อมีผู้ว่ากล่าวตักเตือน เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดของท่าน ท่านจะไม่แสดงอาการไม่พอใจ					

ข้อที่	จิตสำนึกสาธารณะด้านความรับผิดชอบ	ระดับพฤติกรรม/การปฏิบัติตน				
		5	4	3	2	1
7	เมื่อท่านทำผิดต่อผู้ใด ท่านพร้อมที่จะขอโทษ					
8	เมื่อผู้อื่นขอโทษท่าน ท่านพร้อมที่จะให้อภัย					
9	เมื่อท่านทำของผู้เสียหาย ท่านได้แจ้งต่อเจ้าของสิ่งของ เพื่อขอรับผิดชอบ					
10	เมื่อท่านได้รับมอบหมายให้ทำงาน ท่านรับผิดชอบงานนั้นอย่างเต็มความสามารถ					
11	เมื่อมีคนทะเลาะกัน ท่านมักเข้าไปห้ามปราม					
12	เมื่อมีคนลืมสิ่งของทิ้งไว้ ท่านนำไปประกาศหาเจ้าของ					
13	เมื่อท่านพบเห็นคนกระทำผิดกฎหมาย ท่านแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบ					
14	เมื่อท่านเสี่ยงดังมากกว่าปกติ ท่านรู้สึกเกรงใจผู้คนรอบข้าง					
15	ท่านไม่ทิ้งขยะในที่สาธารณะ เมื่อไม่มีคนเห็น					
16	เมื่อมีการเข้าแถวเพื่อรับสิ่งของ ท่านจะเข้าแถวตามลำดับการมาถึงก่อนหลัง					
17	ท่านยอมรับการกระทำของตนเองทั้งผลดี และผลเสีย					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ข้อที่	จิตสำนึกสาธารณะด้านความเสียสละ	ระดับพฤติกรรม/การปฏิบัติตน				
		5	4	3	2	1
18	เมื่อเพื่อนมาขอความช่วยเหลือจากท่าน ท่านไม่หลีกเลี่ยงที่จะให้ความช่วยเหลือ					
19	เมื่อเห็นเพื่อนกำลังลำบาก ท่านเข้าไปสอบถามเพื่อให้ความช่วยเหลือ					
20	ท่านให้ความคิดเห็นแบบตรงไปตรงมา กับผู้คนที่เข้ามาขอคำปรึกษา					
21	ท่านแบ่งปันสิ่งของที่เกินจำเป็นของท่านให้แก่ผู้อื่น					
22	ท่านพร้อมจะให้ความช่วยเหลือกับทุกคน โดยไม่หวังผลตอบแทน					
23	ท่านมักให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ด้อยโอกาสและต้องการความช่วยเหลือ					
24	ท่านมักบริจาคสิ่งของที่ท่านไม่ใช้แล้วให้แก่องค์กรการกุศลต่างๆ					
25	ท่านช่วยชักชวนผู้คนให้บริจาคสิ่งของแก่ผู้ยากไร้					
26	ท่านมีความสุขที่ได้ทำงานอาสาสมัคร					
27	เมื่อมีกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ของชุมชน ท่านเสียสละเวลาไปเข้าร่วม					
28	เมื่อมีโรงเรียน มาขอความร่วมมือให้ท่านไปสอนธรรมะ ท่านเสียสละเวลาไปสอนให้					
29	เมื่อท่านมีเวลาว่าง ท่านช่วยทำความสะอาดสถานที่ต่างๆ ภายในวัดที่อยู่อาศัย					
30	เมื่อผู้ใดปฏิเสธความช่วยเหลือจากท่าน ท่านไม่เสียความรู้สึก แต่พร้อมที่จะช่วยเหลือ					
31	ท่านพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ แม้จะต้องเสียสละทรัพย์สินส่วนตัว					

ข้อที่	จิตสำนึกสาธารณะด้านความเสียสละ	ระดับพฤติกรรม/การปฏิบัติตน				
		5	4	3	2	1
32	ท่านพร้อมที่จะให้การสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์					
33	ท่านไม่รู้สึกรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของผู้ที่มาขอความช่วยเหลือ					
34	ท่านพร้อมที่จะให้ความรู้แก่ผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน					
35	ท่านพร้อมที่จะเสียสละต่อผู้อื่น แม้ว่าผู้อื่นจะมองไม่เห็นเจตนาดีของท่าน					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ข้อที่	จิตสำนึกสาธารณะด้านความสามัคคี	ระดับพฤติกรรม/การปฏิบัติตน				
		5	4	3	2	1
36	ท่านประพฤติตนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี					
37	ท่านทำงานส่วนรวม โดยไม่เกี่ยงว่างงานนั้นจะเป็นงานหนักหรืองานเบา					
38	ท่านจะเรียกผู้ที่ท่านเห็นว่ามีความประพฤติไม่เหมาะสม ขาดความสามัคคีในหมู่คณะ มาว่ากล่าวตักเตือนและแนะนำ					
39	เมื่อท่านเห็นเพื่อนทำงานอย่างเหน็ดเหนื่อย ท่านเข้าไปช่วยเหลือ เพื่อให้งานเสร็จเร็วขึ้น					
40	เมื่อท่านต้องการดำเนินใคร ท่านไม่ตำหนิต่อหน้าผู้คนจำนวนมาก แต่จะเรียกเข้ามาคุยเป็นการส่วนตัว					

ข้อที่	จิตสำนึกสาธารณะด้านความสามัคคี	ระดับพฤติกรรม/การปฏิบัติตน				
		5	4	3	2	1
41	ท่านทำงานส่วนรวมอย่างเต็มความสามารถ					
42	ท่านทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างไม่มีปัญหาข้อขัดแย้ง					
43	เมื่อเกิดปัญหาระหว่างการทำงาน ท่านจะปรึกษาขอความคิดเห็นจากแต่ละคน เพื่อหาวิธีแก้ปัญหา					
44	ท่านตัดสินใจแก้ปัญหาจากเหตุผลมากกว่าการใช้อารมณ์					
45	การทำงานเป็นทีม ทำให้ท่านเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น					
46	ท่านจะไม่ละทิ้งหน้าที่ เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นภายในทีม					
47	เมื่อสมาชิกภายในทีมไม่รับผิดชอบหน้าที่ ท่านมักทำหน้าที่แทน เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จทันตามกำหนดเวลา					
48	ท่านพร้อมปฏิบัติตามคำแนะนำจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า					
49	เมื่อท่านได้รับการชมเชยจากการทำงานเป็นทีม ท่านมีความภูมิใจ					
50	เมื่อแบ่งหน้าที่กันทำงาน ท่านรับผิดชอบหน้าที่ของตนเองให้เสร็จก่อนที่จะไปช่วยเหลือผู้อื่น					
51	เมื่อมีผู้อื่นมาช่วยเหลือท่าน ท่านยินดีรับความช่วยเหลือ					
52	ท่านพร้อมรับหน้าที่ทุกบทบาทในทีมเพื่อให้งานสำเร็จ					
53	ท่านพร้อมรับผิดชอบข้อดีและข้อเสียจากผลงานที่ได้ทำร่วมกันเป็นทีม					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ข้อที่	จิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	ระดับพฤติกรรม/การปฏิบัติตน				
		5	4	3	2	1
54	เมื่อท่านมีโอกาสช่วยดูแลรักษาธรรมชาติ ท่านพร้อมให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่					
55	ท่านได้นำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้อย่างคุ้มค่าที่สุด					
56	ท่านใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าเท่าที่จำเป็นเท่านั้น					
57	เมื่อท่านไม่ได้รับผิดชอบค่าไฟฟ้า ท่านใช้งานโดยคำนึงถึงจำนวนเงินที่ต้องจ่าย					
58	เมื่อมีคนเปิดก๊อกน้ำทิ้งไว้ ท่านเดินไปปิดทันที					
59	ท่านช่วยทำความสะอาดสถานที่ต่าง ๆ เมื่อมีการขอความร่วมมือ					
60	เมื่อมีคนนำสิ่งของส่วนรวมไปใช้แล้วไม่นำไปเก็บไว้ที่เดิม ท่านนำไปเก็บไว้ที่เดิมให้					
61	เมื่อท่านใช้ของที่เป็นสาธารณะ ท่านจะดูแลรักษาเหมือนกับเป็นของส่วนตัวของท่าน					
62	เมื่อท่านเครียดหรือหงุดหงิด ท่านจะไม่ระบายอารมณ์ โดยการทำลายของสาธารณะ					
63	เมื่อมีสิ่งของที่ยังไม่ชำรุด แต่ท่านไม่ได้ใช้งานแล้ว ท่านจะนำไปให้กับผู้อื่นที่มีความต้องการ					
64	เวลาท่านใช้กระดาษ ท่านจะใช้ทั้งสองด้านเมื่อมีโอกาส					

ข้อที่	จิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	ระดับพฤติกรรม/การปฏิบัติตน				
		5	4	3	2	1
65	ท่านมักนำวัสดุหรือสิ่งของที่เหลือใช้มาดัดแปลงเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ใหม่					
66	เมื่อไม่มีที่ทิ้งขยะ ท่านไม่ทิ้งขยะลงในแม่น้ำ					
67	เมื่อท่านพบเห็นการตัดไม้ทำลายป่า ท่านได้ทำการแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ให้เข้ามาตรวจสอบ					
68	ท่านสนับสนุนการใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก					
69	ท่านทำการซ่อมแซมสิ่งของที่ชำรุดเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่					
70	ท่านมักให้ความรู้และเผยแพร่วิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องแก่ผู้ที่ท่านเกี่ยวข้อง					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ 0519.12/548 3

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3 ธันวาคม 2553

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย)

เนื่องด้วย พระมหาไพโรสธงษ์ ไข่มณี นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย)" โดยมี อาจารย์ ดร.สุพร ตั้งสมวรพงษ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนารงค์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณี นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้พระนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 4 คณะวิชา คณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และ คณะสังคมศาสตร์ คอบแบบสอบถามการศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม 2553

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ พระมหาไพโรสธงษ์ ไข่มณี ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ตันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084-357-2327

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและหนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

1. ชื่อสกุล ดร. จารุวรรณ สกุลคู
ตำแหน่ง อาจารย์
สังกัด สาขาวิชาการอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. ชื่อสกุล ผศ.ดร. พระเอกภัทร อภินนุโท
ตำแหน่ง อาจารย์
สังกัด สาขาวิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3. ชื่อสกุล ดร. ราชนีย์ บุญธิมา
ตำแหน่ง อาจารย์
สังกัด สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5730

ที่ ศธ 0519.12/1110

วันที่ ๘ กันยายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย พระมหาไพโรสภ ไข่มณี นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “การศึกษาจิตสำนักสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย (วังน้อย)” โดยมี อาจารย์ ดร.สุพร ตั้งสมรพงษ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.อัครา วัฒนาณรงค์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญาโท ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.จรรุภณ สกุลฤ และ อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามจิตสำนักสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย (วังน้อย)

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ พระมหาไพโรสภ ไข่มณี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ตันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5730

ที่ ศร 0519.12/4/11

วันที่ 8 กันยายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย พระมหาไพโรสณฑ์ ไข่มณี นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง "การศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย (วังน้อย)" โดยมี อาจารย์ ดร.สุพร ตั้งสมรพงษ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนาณรงค์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญาโท ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พระเอกภัทร อภินนุโท เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบแบบสอบถามจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย (วังน้อย)

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ พระมหาไพโรสณฑ์ ไข่มณี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวิฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5730

ที่ ศธ 0519.12/45๓ ๖

วันที่ 1๖ สิงหาคม 2554

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา

เนื่องด้วย พระมหาไพโรธมจฺ ไข่มณี นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย)” โดยมี อาจารย์ ดร.สุพร ตั้งสมรพงษ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนาณรงค์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณี บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.ราชนันท์ บุญธิมา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบผลการศึกษานิสิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย)

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้พระมหาไพโรธมจฺ ไข่มณี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ และค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ และค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ

1. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.935

2. ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถาม เรื่องการศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของ

พระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วงน้อย)

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	2.397	25	2.397	49	2.814
2	2.333	26	3.162	50	3.100
3	2.219	27	5.463	51	2.049
4	3.162	28	3.100	52	3.631
5	4.583	29	3.360	53	3.347
6	3.088	30	2.075	54	1.930
7	2.593	31	2.592	55	3.631
8	2.593	32	3.334	56	2.701
9	2.411	33	2.868	57	5.789
10	3.473	34	3.989	58	3.795
11	2.111	35	2.758	59	2.263
12	2.496	36	4.277	60	2.397
13	1.650	37	3.473	61	2.941
14	2.252	38	4.919	62	1.671
15	2.814	39	4.202	63	2.160
16	2.688	40	3.361	64	2.449
17	3.924	41	3.924	65	4.700
18	4.320	42	4.277	66	2.582
19	2.701	43	3.631	67	3.454
20	2.366	44	5.814	68	1.843
21	2.333	45	3.424	69	2.016
22	3.416	46	2.630	70	.6.736
23	2.771	47	4.000		
24	3.618	48	3.862		

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	พระมหาไพโรสณห์ โชติะ
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2528
สถานที่เกิด	อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	344/2 วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร แขวงบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร 10100
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2543	นักธรรมชั้นเอก จากสำนักเรียนวัดคฤหบดี แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2550	เปรียญธรรม 9 ประโยค จากสำนักเรียนวัดสระเกศ แขวงบ้านบาตร เขตป้อมปราบฯ กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2554	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ